

Espen Kongssund

«Regulering av knockoutsport: fornuft eller følelser?»

En analyse av grunnlaget for å regulere kampaktivitet som tillater knockout i Norge

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Trondheim, høsten 2013

Sammendrag

Denne mastergradsavhandlingen analyserer *lovforarbeidene* til Knockoutloven (2001), med fokus på å få frem verdiene til aktørene som ønsket regulering. Loven trådte i kraft januar 2002. Loven, med tilhørende sikkerhetsbestemmelser, regulerer muligheten for å konkurrere i fullkontaktkampsport etter internasjonalt regelverk, hvis knockout er grunnlag for seier.

Sabatier og Jenkins-Smith (1993) teoretiske rammeverk “the advocacy coalition framework” benyttes i avhandlingen. De aktørene som aktivt ønsker å påvirke regulering innenfor et område, er betegnet som *politikkfelt*. Over tid ville aktørene samle seg i et fåtall koalisjoner, som forsvarer samme kjerneverdier. Det teoretiske rammeverket benyttes for å analysere *verdisystemet* til *koalisjonen* som gikk inn for å regulere kampsport som tillater knockout. Det skilles ut i fra verdisystemet mellom sekundæroppfatninger og normative kjerneverdier. Problemstilling for avhandlingen er **1)** Hvilke empiriske argumenter og normative verdier er lovforarbeidene til Knockoutloven basert på? **2)** Hva er bakgrunnen for disse argumentene og hvor grundig er de drøftet?

De normative verdiene fra lovforarbeidene omhandler særlig kampaktivitetene som vokste frem på 1990-tallet: cage-fighting/shootfighting. Disse idrettene bryter så sterkt med hva som anses sivilisert og er bakgrunnen for at lovforslaget kom i 2000/2001. Det anses ikke som idrett, men som en brutal form for kampaktivitet. Det argumenteres i lovforarbeidene også for nødvendigheten av lovforslaget på bakgrunn av de negative konsekvensene deltakelse i kampaktivitet har for voldsbruk i samfunnet, og for dens forrående virkning. Denne avhandlingen viser med bakgrunn i siviliseringsteori hvilken kontekst dette verdigrunnlaget kan sies å ha oppstått i, med fremveksten av de nye kampaktivitetene som et viktig moment.

At kampsport ses på som noe annet enn alminnelig idrett har konsekvenser når det gjøres rede for skadepotensiale i lovforarbeidene, der det uten sammenligning med andre idretter, vurderes til å være svært risikofullt. Fordi mange av studiene det refereres til i lovforarbeidene benytter høyeksponeringsboksere, er det problematisk å generalisere dette til en større boksepopulasjon. Denne avhandlingen viser gjennom en *litteraturstudie* at profesjonell boksing ikke er særlig mer risikofyllt enn allerede aksepterte idretter, målt i dødsfall og akutte skader. Risikoen for kronisk hjerneskade, som vektlegges av koalisjonen, mangler studier som gjør det mulig å anslå epidemiologi. Det medisinske grunnlaget for å regulere knockoutsport, synes å være mangelfullt.

Forord

Først og fremst vil jeg takke Arve Hjelseth for veiledningsarbeidet han har gjort i forbindelse med denne avhandlingen. En inspirerende foreleser, en utømmelig kilde for litteraturhenvisninger, antageligvis Norges raskeste til å svare på e-post og ikke minst en god veileder gjennom hele prosessen. Hver gang arbeidet har vært tungt har jeg lest en av e-postene fra deg og funnet ny motivasjon. Så, tusen takk, Arve Hjelseth. Hva hadde vel universitet vært uten sånne som deg?

Jeg må også få takke min opprinnelige veileder, Jan Erik Ingebrigtsen, som veiledet prosjektet jeg opprinnelig begynte på, men som jeg så meg nødt til å skrinlegge. Du fikk stresset oss alle i gang i august – det var gull verdt.

Den største takken av alle fortjener min kjære samboer, Katrine. Å diskutere oppfatninger og holdninger til kampsport med noen som selv ikke er interessert, har betydd svært mye for meg. Du har hele veien gitt meg motivasjon og tro på prosjektet. Takk for alle koselige stunder på British Library og i Wapping i løpet av masteren – det har vært helt fantastisk.

Trondheim, desember 2013

Espen Kongssund

Innhold

1. Innledning	1
1.1 Tidligere forskning	2
1.2 Avgrensning og problemstilling	3
1.3 Avhandlingens oppbygning.....	4
2. Teori	6
2.1 Advocacy coalition framework	6
2.1.1 Hovedkomponenter	8
2.2 Elias og Dunning's sivilisasjonsteori	13
2.3.1 Idrett og vold i et utviklingsperspektiv	15
3. Metode	17
3.1 Utvalg	17
3.2 Utskilling av verdigrunnlag.....	18
3.3 Analyse av det normative verdigrunnlag.....	19
3.4 Analyse av det sekundære verdigrunnlag.....	20
3.5 Forskerrolle	21
4. Lovforarbeidene	23
4.1 Ot.prp. nr. 75 - Om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout.....	23
4.2 Bakgrunn for lovforslaget	24
4.2.1 Mixed martial arts	25
5. Verdisystem	27
5.1 Den normative kjerne	27
5.1.1 Synet på kampsport	28
5.1.2 Kampsport i samfunnet	30
5.1.3 Oppsummering	32
5.2 Den politiske kjerne	32
5.3 De sekundære aspekter.....	34

5.3.1 Empiriske bevis	35
6. Drøfting av sekundære oppfatninger	37
6.1 Akutte konsekvenser	37
6.1.1 Skadeomfang	37
6.1.2 Hjernerystelser	42
6.1.3 Dødsfall	46
6.2 Subakutte konsekvenser	47
6.2.1 Hjernerystelse og subjektive symptomer	47
6.2.2 Second-impact syndrom	49
6.2.3 Nevropsykologisk testing	50
6.3 Langtidseffekter	56
6.3.1 CTE	56
6.3.2 CT og hjernesvinn	61
6.4 Oppsummering	62
7. Drøfting av det normative verdigrunnlag	66
7.1 Synet på kampsport	67
7.1.1 Vold, ikke idrett	67
7.1.2 Intensjonsargumentet	76
7.2 Kampsport i samfunnet	81
7.2.1 Om hvem som søker seg mot kampsport	81
7.2.2 Kampsportens forrående virkning	87
8. Avslutning	94
9. Referanseliste	99

1. Innledning

På bakgrunn av forslaget om å oppheve forbudet mot profesjonell boksing som ble aktualisert med ny regjering, opprettet NRK (2013) et debattforum hvor folket kunne gi sin uformelle stemme, og legge frem sin mening om saken. I underkant av 1200 ga sin stemme, med 55 % i favør av fortsatt regulering av profesjonell boksing. Av forumet å bedømme, er det åpenbart at kampsport vekker sterke følelser. Kommentarene er varierte, men det er to hovedtrekk som fremtrer i kommentarene fra dem som mener kampsport ikke er ønskelig på norske idrettsarenaer. Hans fra Telemark har et sitat som på mange måter oppsummerer holdningene til de som er kritiske til kampsport: “Boksing er beviselig svært helseskadelig (...) Boksing taler dessuten til de verste, mest aggressive instinkter hos både utøvere og publikum, og sivilisasjon består nettopp i en temming av slike instinkter. Uskjønt, usivilisert og helseskadelig”. På den ene siden å vurdere det som en usivilisert aktivitet med negativ innvirkning på storsamfunnet, og på den andre siden trekke frem faremomentene, danner en del av grunnlaget for hvorfor kampaktivitet reguleres i det hele tatt i Norge. Lovforarbeidene til Knockoutloven (2001) fremsetter argumenter for hvorfor kampaktivitet som tillater knockout bør reguleres, og det er disse verdiene denne avhandlingen analyserer.

Profesjonell boksing er foreløpig dobbeltregulert i Norge, forhindret på den ene siden av Lov om forbud mot profesjonell boksing fra 1981, på den andre Knockoutloven fra 2001. Førstnevnte foreslås opphevet (Murtnes & Ramm, 2013), men så lenge Knockoutloven forblir uendret, utgjør ikke dette særlig forskjell for muligheten å bedrive profesjonell boksing i Norge. Knockoutloven regulerer all konkurranse i kampaktivitet hvor knockout inngår som en del av regelverket, og loven berører av den grunn mange kampaktiviteter. Bak lovforslaget ligger et høringsnotat (2000) og en odelstingsproposisjon (2001) fra Kulturdepartementet, i tillegg til høringsuttalelser fra berørte organisasjoner. Her legges det frem argumenter for hvorfor kampaktivitet som tillater knockout bør reguleres, og det er i den sammenheng debatten fra NRK er trukket inn. Den todelingen av argumenter som finnes i folk sine holdninger til hvorfor vi ikke bør åpne for profesjonell boksing i Norge, er også å finne i lovforarbeidene til Knockoutloven. På den ene siden vektlegges et empirisk basert uttrykk om risiko og fare forbundet med deltakelse i kampaktivitet, på den andre siden et normativt uttrykk om kampsport som aktivitet.

Denne avhandlingen skiller ut og analyserer grunnlaget for at knockoutsport ble regulert i Norge i 2001. For å få frem de verdiene som ligger til grunn i lovforarbeidene benyttes Jenkins-Smith og Sabatiers (1993) teoretiske rammeverk om forsvarskoalisjoner, “*Advocacy coalition framework*” [ACF]. For å forstå politisk stabilitet eller endring innenfor et fagfelt, som for eksempel regulering av kampaktivitet, er det i følge ACF viktig å trekke frem verdiene til aktørene som ønsker å påvirke politikken. Aktører forstås som personer fra et bredt utvalg av institusjoner på ulike nivåer i staten, og forskjellige interessegrupper. Over tid vil disse aktørene samles i et fåtall *koalisjoner*. Sentralt i slike koalisjoner er et *verdisystem*, en hierarkisk struktur av oppfatninger. Sentralt i et slik verdisystemet står forsvar av felles *normative* og *politiske kjerneverdier*. Det er her rammeverket benyttes i oppgaven, i argumentasjon om at institusjonene representert i lovforarbeidene som ønsket å regulere knockoutsport i 2000/2001 utgjør en koalisjon. Sentralt for koalisjonen står de normative verdiene. Disse består av felles holdninger om kampsport som aktivitet, og hvordan dette berører samfunnet på en negativ måte. Neste nivå i verdisystemet er de politiske kjerneverdiene, representert i koalisjonen av et felles ønske om å regulere knockoutsport. Tredje og siste nivå i verdisystemet er sekundære oppfatninger. Dette er representert ved Kulturdepartementets dokumenter, og består av empirisk baserte påstander om kampaktiviteters skadepotensiale. Denne oppgaven har til hensikt å skille ut den todelte argumentasjonen for å forby knockoutsport, i henholdsvis normative kjerneverdier og sekundære oppfatninger, for så å analysere dette verdisystemet.

1.1 Tidligere forskning

Ingen akademiske rapporter har tidligere analysert lovforarbeidene til Knockoutloven, noe som gjør denne oppgaven unik. Det er heller ingen vitenskapelige analyser som eksplisitt har skilt ut verdisystemer på politikkkfeltet (kampsport) slik det gjøres her. Vitenskapelige artikler som debatterer kampsportens plass på bakgrunn av empirisk og/eller normativt grunnlag, er derimot ikke nytt. Det er heller ikke nytt å samle både den etiske og medisinske dimensjonen i samme analyse. Bøker som *Combat Sport Medicine* (Kordi, Wallace, Maffulli, & Wroble, 2009) og *Boxing and Medicine* (Cantu, 1995a) gjør dette. Det medisinske aspektet er mer omfattende i disse bøkene, ved at det behandler et større utvalg av tema (for eksempel kutting av vekt, øyeskader, håndleddsskader). Det som i sammenligning med disse bøkene kan gjøre denne oppgaven til et viktig bidrag, er at den spesifikt ser på hvilke argumenter og oppfatninger som ligger til grunn her i Norge.

Analyser og polemikker om hvorvidt kampsporten fortjener en plass i samfunnet hører ikke bare samtiden til. Boksing og bryting har siden tidlig på 1900-tallet vært kontroversielle idretter i Norge, da kampsport av mange ble sett på som noe usunt, uskjønt og uetisk (Olstad & Tønnesson, 1987, p. 138). Spesielt måtte boksing tåle hardt kritikk, men dette er ikke et særnorsk fenomen. Tilgjengelighet gjør engelskspråklige kilder overrepresentert, men at denne debatten har pågått i USA, Australia og Storbritannia i lang tid, er det lite tvil om. De fysiske skadevirkningene av langtidsdeltakelse i boksing vekket interesse allerede på 20-tallet hos Dr. Martland (1928) som beskrev "punch-drunk"-syndromet, en tilstand som ofte var å finne i boksemiljøer. Empiriske bevis benyttes ofte i debatt om kampsport bør utøves på linje med annen idrett eller om det burde reguleres. Lovforarbeidene støtter seg også på empiriske bevis, og fordi dette gjennomgås i oppgavens empiriske drøftingsdel, inkluderes ikke dette her. Heller ikke normative diskusjoner om kampsportens plass er et særnorsk fenomen. Mange vitenskapelige artikler omhandler etikk ved kampsport, som for eksempel Warburton (1998), Leclerc og Herrera (1999), Sokol (2004, 2011) og Herrera (2004). Debatten har vært spesielt fremtredende i Storbritannia, med British Medical Association (1993, 2011) som i lang tid har vært en sterk pådriver for å forby både profesjonell boksing og amatør boksing i hjemlandet. På bakgrunn av dette er det skrevet mange artikler som er basert på normative og etiske argumenter for hvorfor kampsport fortjener, eller ikke fortjener, en plass i samfunnet. Forskningsartikler eller polemikker fremlegger et standpunkt for om kampsport bør kunne bedrives i samfunnet, omhandler derfor som regel noen av de samme temaene som kommer frem i analysen av verdigrunnlaget hos koalisjonen. Flere steder i oppgaven vises det til artikler som dette, ikke for å vise frem forskningsfeltet, men for å relatere verdigrunnlaget til debatt som har pågått også internasjonalt.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Hva som ligger i argumentasjonen for å regulere Knockoutsport i Norge er avhandlingens hovedanliggende. Av lovforarbeidene kommer det frem to typer av argumenter for å regulere knockoutsport. Første del av analysen skiller ut argumentene, med bakgrunn i ACF, mens andre del analyserer disse argumentene. Oppgavens problemstilling er av den grunn todelt, og lyder som følger: **1) Hvilke empiriske argumenter og normative verdier er lovforarbeidene til Knockoutloven basert på? 2) Hva er bakgrunnen for disse argumentene og hvor grundig er de drøftet?**

I drøftingen av de normative verdiene, viser jeg med hvilken bakgrunn disse kan sies å eksistere. Dette gjøres på bakgrunn av Elias og Dunning's siviliseringsteori (1999; 1986). Som jeg viser senere, er det normative synet i lovforarbeidene i stor grad myntet på kampaktiviteter som MMA/cage-fighting. Følgelig gis dette stor plass i analysen, og en kort beskrivelse av denne typen kampaktivitet følger senere. Egne erfaringer som fan og utøver spiller også en rolle i diskusjonen, med drøfting av kamptekniske forhold blir sett i lys av det som kommer frem av lovforarbeidene.

De sekundære oppfatningene består av empirisk baserte argumenter, og analyseres av den grunn med litteraturstudie som metode. For å avgjøre hvor grundig dette blir drøftet i lovforarbeidene, viser jeg til de største studiene på forskjellige områder innen medisinsk litteratur om skadeepidemiologi som følge av kampaktivitet. Forskningen som ligger til grunn i lovforarbeidene til Knockoutloven vil, der det er mulig, ses i lys av denne forskningen. De medisinske uttalelsene i lovforarbeidene refererer nesten utelukkende til (profesjonell) boksing i sin argumentasjon. Dette er her det er gjort flest undersøkelser, og analysen vil i tråd med dette i all hovedsak omhandle boksing.

1.3 Avhandlingens oppbygning

I oppgavens neste del, kapittel 2, gjennomgår jeg Jenkins-Smith & Sabatiers (1993) "advocacy coalition framework". Her blir teoriens hovedtrekk og dets viktigste komponenter beskrevet. Deretter følger Elias & Dunning's sivilisasjonsteori, inkludert et avsnitt som spesifikt fokuserer på idrett og vold. I neste del, kapittel 3, beskrives metode. Her gjennomgår jeg hvordan verdigrunnet er skilt ut, hvordan de sekundære oppfatningene er analysert og om min egen rolle som forsker. Kapittel 4 beskriver i relativt korte trekk hvordan lovforarbeidene til knockoutloven er bygd opp og hva dokumentene består av. Her trekker jeg også frem hvorfor dette lovforslaget kom i nettopp 2000/2001, på grunn av fremveksten av MMA/Cage-fighting. Fordi slik kampaktivitet er særlig viktig for koalisjonens normative verdisyn, beskrives dette mer inngående i kapittel 4.

Oppgavens første analysedel kommer i kapittel 5, hvor verdisystemet skilles ut fra lovforarbeidene. Først beskrives de normative verdier, deretter politiske kjerneverdier, så de sekundære oppfatninger. Neste kapittel (6) analyserer de sekundære oppfatningene. Kapitlet

struktureres i akutte konsekvenser, subakutte konsekvenser og langtidseffekter. I kapittel 7 følger drøfting av det normative verdssystem, som deles inn i to hovedkategorier: 7.1 Synet på kampsport og 7.2 Kampsport i samfunnet. Denne inndelingen gjøres på bakgrunn av analysen av det normative verdssystem fra kapittel 5. Kapittel 8 og 9 er henholdsvis avslutning og referanseliste i avhandlingen.

2. Teori

For å skille ut verdisystem fra lovforarbeidene til Knockoutloven, benyttes Jenkins-Smith og Sabatiers (1993) teoretiske rammeverk “the advocacy coalition framework”. Dette vil heretter bli omtalt som ACF. Neste kapittel gir en beskrivelse av rammeverket, samt en kort argumentasjon for hvorfor dette er velegnet for å analysere en beslutningsprosess som tar opp denne typen spørsmål.

Debatten om legalisering av kampsport som tillater knockout, med tilhørende medisinske, moralske og filosofiske aspekter, vil fortsette å versere i årene som kommer, avhengig av hvilken sportslig suksess vi klarer å frembringe og hvilke partier som sitter med regjeringsmakt. Med Brækhus som tittelforsvarer, og blå regjering vil antageligvis ikke debatten forsvinne med det første. Analysene og slutningene som er benyttet som argument for å regulere knockoutsport i Norge i 2001, vil antageligvis være av betydning også neste gang dette er oppe til høring. Av den grunn ser jeg det som viktig å få frem argumentene som kommer frem hos koalisjonen. ACF hjelper til med å få frem aktørenes verdier, og det fungerer som et verktøy med fokus på de kreftene som driver en prosess fremover, med tilhørende påvirkninger. En forutsetning som gjør dette mulig er en forenkling av virkeligheten; en nødvendighet for å kunne analysere omfattende beslutningsprosesser med et målrettet fokus (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993). Kampsport synes å røre ved folk, og later til å være noe svært mange har en formening om. De politiske dokumentene gjenspeiler mange av de holdningene som kommer frem når debatten om kampsport raser på norske nettfora, som vist i innledningen. For å kunne forstå hvorfor det normative verdigrunnlaget eksisterer, benyttes Elias og Dunning sivilisasjonsteori, som utgjør siste del av teorikapittelet (2.2). Med dette som bakgrunn vil de normative verdiene, som er trukket ut ved bruk av ACF, analyseres og drøftes. Fordi en slik drøfting har behov for en forståelse av endring i syn på idrett over tid, er det inkludert et avsnitt om idrett og vold i et utviklingsperspektiv.

2.1 Advocacy coalition framework

Jenkins-Smith & Sabatier (1993) har til hensikt å lage et generelt rammeverk som skal fungere for analyser av politiske endringsprosesser fulgt over en lengre tidsperiode. Jeg vil her trekke frem komponentene fra dette omfattende rammeverket som anses som mest nyttig i

forhold til å fremstille de verdiene og argumentene som ble benyttet av institusjonene som støttet regulering av kampaktivitet som tillater knockout.

For å forstå politisk endring over tid innenfor et politikkfelt, legges det gjennom ACF til grunn at verdiene til de aktørene som ønsker å påvirke politikken, må trekkes frem. Innenfor slike felt vil aktører over tid samle seg i et fåtall koalisjoner, der forsvar av felles kjerneverdier står sentralt. En slik koalisjon består av de som aktivt forsøker å påvirke reguleringen innenfor et bestemt område, beskrevet som “advocacy coalitions”. Denne oppgaven benytter *meningskoalisjoner*, eller bare *koalisjoner*, som oversettelse. Meningskoalisjoner forstås som folk fra et bredt utvalg av posisjoner (valgte og innleide offentlige tjenestemenn, ledere for interesseorganisasjoner, forskere, etc.) som deler et bestemt verdisystem, og som utviser en viss grad av koordinert aktivitet over tid (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, p. 25). Et *verdisystem* består av grunnleggende verdier, antagelser og problemoppfatninger hos aktørene. Aktørene i samme koalisjon deler ikke bare de samme kjerneverdiene, men i stor grad også en strategi for hvordan disse verdiene kan realiseres eller vinne oppslutning (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993).

Koalisjonen som anses å ha størst makt og/eller flest ressurser, vil få gjennomslag for sitt verdisystem. Så lenge en koalisjon dominerer innenfor et politikkfelt, vil ikke politikken gjennomgå dyptgripende endringer. Læring innad i koalisjonen kan føre til noe endring, men ikke i særlig stor grad, da kjerneverdiene (de grunnleggende verdiene) i stor grad er stabile. Det som i hovedsak forårsaker politisk endring er utenforstående forstyrrelser (hendelser). Dette begrunnes i ACF med at utenforliggende hendelser kan endre muligheter og begrensingene aktørene forholder seg til innenfor et politikkfelt på en så omfattende måte, at ressursene til de ulike koalisjonene forskyves. Politikken innenfor et felt kan også endres uten påvirkning utenfra, ved at koalisjonene kommer til enighet ved forhandlinger. Et eksempel på hvordan forhandlinger kan føre til endring finnes i forslaget om å fjerne proffbokseloven. Det ble fremsatt allerede før valget i 2013, gjennom en rapport fra Knockoututvalget (2013) på mandat fra Kulturdepartement utgitt i mars. Denne ble utarbeidet på bakgrunn av forslag fra NIF som ønsket boksing likestilt med all annen idrett i Norge, som ikke skiller mellom profesjonelle og amatører, fordi “begrepet profesjonell ikke lenger har relevans” (Knockoututvalget, 2013, p. 6). Knockoututvalget stiller seg positive til forslaget om å oppheve Lov om forbud mot profesjonell boksing (1981). Det kan dog argumenteres for at dette kun innebærer en form for læring ved de sekundære oppfatningene; en læring i synet på

forskjellen mellom profesjonell og amatørboxing. Dette er, som jeg viser senere, helt i tråd med det teoretiske rammeverket.

2.1.1 Hovedkomponenter

ACF består av fire grunnleggende premisser: 1) for å forstå prosessene i politisk endring kreves et tidsperspektiv på et tiår eller mer, 2) den mest nyttige måte å tenke på politisk endring er å fokusere på politikkfelt, 3) at disse feltene må inneha en dimensjon som inkluderer flere nivå i politisk styring og påvirkning og 4) at offentlig politikk kan forstås i samsvar med et sett med verdiprioriteringer og antagelser om hvordan disse kan bli realisert (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, p. 16). I påfølgende avsnitt gjennomgår jeg de forskjellige hovedkomponentene som inngår i ACF. Komponentene er selektert med hensyn til å vise hvordan de som ønsker å regulere knockout sport i Norge utgjør en koalisjon, der verdisystem utgjør en særlig viktig del. Politisk endring og læring innad i koalisjoner er ikke særlig vektlagt i det teoretiske rammeverket, da formålet ikke er å analysere politisk utvikling over tid.

Aktørene

Uansett om det er snakk om politisk endring eller stabilitet, så spiller aktørene med tilhørende verdier er viktig rolle i rammeverket. Jenkins-Smith & Sabatier (1993) forstår aktører som personer fra et bredt utvalg av institusjoner på ulike nivåer i staten, og forskjellige interessegrupper, forskere, og journalister som spesialiserer seg innenfor et spesifikt felt. Teknisk og vitenskapelig informasjon spiller en betydningsfull rolle innen ACF, og av den grunn innehar forskere, politikkanalytikere, rådgivere og lignende en viktig rolle som aktive aktører i en politisk endringsprosess. Aktørene i ACF er enkeltindivider, motivert av seg selv til handling på bakgrunn av ønske om å omgjøre sine verdier til politikk. Med dette skiller teorien seg fra rammeverk som bygger på rasjonelle valg, på bakgrunn av modellen den bruker av individet. Der individer i rasjonelle valg legger til grunn selvopptatte individer som rasjonelt forfølger relativt enkle materielle ressurser, mener Jenkins-Smith & Sabatier (1993) at normative verdier må slås fast empirisk, og at altruistisk oppførsel ikke kan utelukkes på forhånd.

ACF tilsier at det er vanskelig å endre de normative verdiene, fordi det er en tendens mot å se på verden gjennom et sett av filtre, som består av ervervede verdier som er vanskelig å endre. Med ett noe blir akseptert som en politisk kjerneverdi, vil forsvar av egne verdier, favorisering av inn-gruppe og organisatoriske krefter skape betydelig motstand mot forandring, selv i møte med motsvarende empiriske bevis eller intern inkonsistens. Litteratur på kognitiv dissonans og selektiv persepsjon er svært omfattende, og langt fra utvetydig, men *når* fremtredende oppfatninger og/eller selvfølelsen til den politiske elite står på spill, er effektene av selektiv persepsjon, kognitiv dissonans og partitilhørighet sterk nok til at det fortjener en plass i rammeverket (Myers, 1999; Sabatier & Jenkins-Smith, 1993). Dette er grunnen til at aktører fra ulike koalisjoner har en tendens til å motta den samme informasjonen på svært forskjellige måter, noe som fort kan føre til mistillit. En slik filtrering av informasjon, som forsterker bekreftende informasjon og sorterer ut uoverensstemmende informasjon, vil styrke båndene innad i en koalisjon og vanskeliggjøre endring av verdier. En slik modell av individet, som forfatterne påpeker, egner seg godt til å forklare opptrapping og vedvarende politisk konflikt, men har behov for visse modifikasjoner for i tilstrekkelig grad kunne forklare nedtrapping i konflikt og politiske system som er preget av konsensus.

Verdisystem

Offentlig politikk forstås i tråd med verdisystemer, som et sett med verdiprioriteringer med tilhørende antagelser om hvordan disse kan virkeliggjøres. AFC bygger på en implisitt oppfatning om en sammenheng mellom mål og midler på saksområdet i offentlig politikk. Verdisystemet til de forskjellige koalisjonene er organisert med en tredelt, hierarkisk struktur. En avgjørende tanke i ACF er at medlemmene i en meningskoalisjon har mer eller mindre uforanderlige felles *grunnleggende* oppfatninger. Dette utgjør de de to første nivåene i verdisystemet.

1) *Normativ kjerne*, oversatt fra “deep (normative) core”, innebærer på sitt bredeste nivå en grunnleggende ontologisk (læren om tingenes vesen) og normativ tro (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, p. 31). Som illustrerende eksempel kan vi se på spørsmål som 1) menneskets natur; i) i grunn onde eller sosialt orientert? ii) en del av naturen eller herre over naturen? iii) en snever egoist eller i gjensidige kontraktsforhold? 2) relativ verdsetting av forskjellige kjerneverdier: frihet, sikkerhet, kunnskap, helse, kjærlighet, skjønnhet etc. og 3) Grunnleggende vilkår i fordelt rettferdighet: hvem sin velferd skal være gjeldende? Den

velkjente venstre-høyre-skalaen innen politikk virker inn på dette området. Generelt sett er oppfatninger knyttet til den normative kjerne veldig resistente mot forandring, på linje med religiøs omvending (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993).

2) Neste nivå i den hierarkiske modellen kalles *politisk kjerne*, oversatt fra “near (policy) core” (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, pp. 31-32). Dette representeres politiske posisjoner i relasjon til de grunnleggende strategier for å oppnå grunnverdiene i den normative kjerne. Ens politiske posisjon på et bestemt politikkområde vil altså avhenge av ens normative tro. Dette kan for eksempel inkludere 1) antakelser om problemets prinsipielle årsaker og strategier for realisering av grunnleggende verdier innenfor et politikkkfelt, 2) grunnleggende syn angående politiske virkemiddel, i for eksempel bruk av tvang, overtalelsesmiddel og overbevisning i en sak, 3) fundamentale verdiprioriteringer, slik som relativ viktighet av økonomisk utvikling versus bevaring av miljø. Verdier det kan være snakk om er for eksempel fordeling av autoritet mellom marked og stat, hvilket nivå i staten som eigner seg best til å ta seg av et problem, og hvilke grunnleggende politiske instrument som bør benyttes. Deler av den politiske kjerne er med dette nesten utelukkende normativ, og av den grunn vanskelig å endre, men en koalisjons oppfatninger knyttet til den politiske kjerne er mindre rigid enn den normative kjerne. Dette kan over tid medføre forandringer, gjennom læring, som økt eller endret kunnskap. At Proffboksloven foreslås opphevet er i prinsippet et eksempel på hvordan endret kunnskap fører til endring, selv om dette antageligvis, i tråd med de normative verdiene, ikke ville blitt foreslått om ikke Knockoutloven eksisterte.

3) Tredje, og siste nivå, utgjør de *sekundære oppfatningene* ved en koalisjons verdisystem innenfor et politisk felt. Dette omfatter saksspesifikke oppfatninger angående viktigheten av problemet, og er spesifikt til det politiske området. Eksempler her kan være saksspesifikke preferanser i forbindelse med ønsket regulering, institusjoners oppbygging, og evalueringen av aktørers opptreden. Oppfatninger på dette nivået er regnet som enkelt å endre i lys av ny informasjon, erfaring eller endrede handlingsbetingelser. Forskjellene innad i koalisjonene er større ved saksspesifikke temaer enn ved politiske og normative kjerneoppfatninger. Spør man seg selv: “bør profesjonell kampaktivitet være en del av det norske idrettsliv?”, så vil svaret på dette spørsmålet inneha en normativ del, som for eksempel kan omhandle etiske spørsmål eller syn på bruk av statsmakt versus liberalisme. Dette vil påvirke hvilken politisk posisjon man har i spørsmålet. Det er for eksempel nærliggende å støtte regulering om man anser kampsport som moralsk forkastelig. Det sekundære aspektet derimot er mer

sakspesifikt. Det kan for eksempel innebære en mening om at kampsport ikke burde være tilgjengelig som publikumsidrett, fordi det vil øke tilbøyeligheten til å ty til vold hos tilskuerne, og at det derfor burde reguleres for å begrense dets popularitet. Dette synet deles ikke nødvendigvis av andre i koalisjonen, på tross av at det eksisterer en enighet om den normative og politiske kjerne på området (“det er umoralsk og bør reguleres”).

De sekundære oppfatningene ved verdisystemet er mottakelig for forandring på bakgrunn av vitenskapelig og tekniske analyser; teknisk informasjon kan forme tilsynekomsten av et tema og oppfatninger om seriøsitet, årsaker, og sannsynlige konsekvenser av alternative politiske fremgangsmåter. Å forandre kjerneverdiene i en koalisjons verdisystem er derimot vanskelig, og krever gradvis akkumulert bevis over en lengre tidsperiode. Selv om slik endring kan skje, mener Jenkins-Smith & Sabatier (1993) at endring i praksis (nesten) alltid krever forandring i distribusjon av politiske ressurser gjennom utenforliggende forandringer. Det er to prinsipielle grunner til at det meste av endring er konsentrert i sekundære oppfatninger. For det første består kjerneverdiene primært av elementer som er normative – og av den grunn i stor grad bortenfor direkte empiriske utfordringer – mens det sekundære aspektet består av elementer mer mottakelige for endring som følge av empiriske bevis. For det andre antar ACF-teorien at overbevisning er hierarkisk organisert, hvor den normative kjerne og, i mindre grad, den politiske kjerne består av forholdsvis abstrakte verdier lært i barndommen. Disse er forholdsvis hardnakkete for forandring. Sett i lys av kognitiv dissonans og selektiv persepsjon: det å forandre et aspekt i en koalisjons politiske kjerne vil nesten alltid kreve en akkumulasjon av relativt ensbetydende, sikker informasjon fra en mangfoldighet av kilder over flere tiår, mens revisjon av de sekundære aspekter vanligvis tar mange år. Både Proffbokseloven (1981) og Knockoutloven (2001) støtter seg på empiriske bevis for å regulere kampaktivitetene. Dette kan tyde på at ensbetydende informasjon som tilsier noe annet har kommet frem i de 20 årene i mellom. At begge fordømmer kampsport på bakgrunn av en moralisering, kan på den andre siden være et tegn på at det ikke har vært tilstrekkelige forandring i distribusjon av politiske ressurser.

Politikkfelt

Et politisk felt, omtalt som politisk subsystem i ACF, defineres som en samling aktører som er involvert i forhandlinger med et problemfylt politikkområde. Et politisk felt karakteriseres både ut fra en substansiell dimensjon (som regulering av kampaktiviteter som tillater

knockout) og en territorial dimensjon (Norge). En avgrensning til et subsystem kan derfor være vanskelig, da det finnes andre potensielt overlappende felt, og som kan være “reirbyggende” – et felt inne i et større politikkfelt. Å fokusere på hvilke geografiske og substansielle mål organisasjonene og institusjonene som deltar i det politikkfeltet er en del av, kan være nyttig.

ACF skiller mellom nye/ferske subsystemer og mer modne felt. Siden de fleste politiske felt har eksistert over flere tiår, kan man anta at antall koalisjoner i hver av dem er relativt få. Av det følger en implisitt forståelse for at det er en større fragmentering av verdier i ferske politikkfelt (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993). Et modent politisk subsystem karakteriseres på den andre siden av at aktørene deler den samme ekspertise innenfor et politikkområde, samt at de har forsøkt å få gjennomslag i politikken på det spesifikke området over lengre tid. Interessegrupper, virksomheter og forskningsinstitusjoner har undergrupper som har spesialisert seg innenfor dette område over en utstrakt tidsperiode. Med allerede eksisterende lovforbud mot profesjonell boksing fra 1981, kan det argumenteres for at dette er et modent politikkfelt.

Jenkins-Smith & Sabatier (1993) understreker at denne forståelsen går bort fra den mer tradisjonelle forestillingen om et jerntriangel, bestående av administrative virksomheter, interessegrupper og lovgivende komiteer på ett enkelt nivå av staten, til å inkludere aktører på forskjellige nivå innenfor staten. I tillegg til dette kommer journalister, politiske analytikere og forskere, som innehar en viktig rolle i å evaluere, generere og formidle politiske ideer. Jerntriangler er en terminologi brukt for å beskrive subsystemer med sterk grad av institusjonalisering (Morgan, 2004), hvor lukkede beslutningsprosesser, liten påvirkningsmulighet for personer utenfra og høy grad av interessesammenfall mellom aktørene dominerer.

Forsvarskoalisjoner

Koalisjoner dannes ved at aktører fra en rekke forskjellige institusjoner forener seg etter en viss tid, inn i noen hovedkoalisjoner (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993). De utvikles fra en vag konsensus i favør av en eller annen form for regulering, til koalisjoner som forsvarer helt forskjellige verdisystemer. På sikt utvikler hver koalisjon strategi(er) rettet mot å forandre eller bevare offentlige regler, informasjon, budsjett og personell i retning av egne politiske

hensikter. Enighet om politiske kjerneverdier fungerer som det prinsipielle limet som holder en koalisjon sammen. Politiske kjerneverdier er grunnleggende og derfor vanskelig å endre, og en koalisjon bygget på slike verdier vil være stabil over tid, blant annet fordi ny kunnskap ofte tilpasses til egne kjerneverdier. ACF postulerer i tillegg at mer generelle og abstrakte politiske kjerneoppfatninger er mer motstandsdyktige mot forandringer enn mer saksspesifikke oppfatninger. Dette er naturlig, da saksspesifikke oppfatninger kan angripes empirisk, mens dette ikke lar seg gjøre ved abstrakte politiske oppfatninger. En viktig kampsak for koalisjonene er å begrense innflytelsen fra den andre parten på det nivået der de selv har komparative fordeler. Fokuset på de medisinske skadevirkningene ved deltakelse i kampsport kan potensielt være en slik kampsak, da dette har stått sterkt som argument både ved reguleringen av profesjonell boksing og kampaktivitet som tillater knockout. Dette samme kan sies om “idrettens forrående virkning på publikum” (Kulturdepartementet, 2001), som eksplisitt ble benyttet i argumentasjonen for å forby profesjonell boksing. Dette argumentet uttrykkes ikke like klart i lovforarbeidene til Knockoutloven, men det betyr ikke at det er forsvunnet. Dette vises under utskillelse av det normative verdigrunnlaget hos koalisjonen, og vil bli drøftet i detalj senere.

2.2 Elias og Dunnings sivilisasjonsteori

Elias og Dunning argumenterer for at en av hovedfunksjonene til det å utøve og overvære idrett er at det muliggjør, for alle klasser, å inngå i en søken etter spenning (Elias & Dunning, 1986). Det fungerer som et motstykke til rutiner og kontroll i hverdagslivet hos relativt “siviliserte” industrielle samfunn. Å definere *sivilisering* er i følge Elias en vanskelig, hvis ikke umulig, oppgave; ethvert aspekt ved menneskelige samfunn og atferd kan bli dømt til å være sivilisert eller usivilisert. Elias spesifiserte heller termens funksjoner. Et viktig prinsipp i den sammenheng er vestlige samfunn ikke kan vurderes som et “endepunkt” i sivilisering, og at det på den andre siden ikke finnes nullpunkt, som et absolutt usivilisert samfunn eller individ. Nivået av samfunnsmessig utvikling kan bli målt med en relativ grad av løsrivelse fra det Elias kalte for “triaden til grunnleggende kontroll”. Disse består av 1) i hvilken grad samfunn kontrollerer utfallet av naturhendelser; 2) i hvilken grad samfunn kontrollerer utfallet av menneskelige forbindelser; og 3) i hvilken grad samfunnets individuelle medlemmer har lært å utvise selvkontroll.

Det er hverken mulig, eller nødvendig for oppgaven å spesifisere i detalj hele spektret av faktisk utvikling som Elias anså til å utgjøre den vestlige siviliseringsprosess. Sosial utvikling er i Elias' teori basert på overføring av tillært erfaring på tvers av generasjoner. Av den grunn er denne innlæringen også reversibel, og ikke absolutt. Dunning (1999) beskriver Elias teori til å operere på to forskjellige, men samtidig sammenhengene nivå. Det involverer på den ene siden en generalisering om utvikling av personlighetsstrukturer, formering av habitus og sosial standarder i vest Europa fra middelalderen til 20. århundre. På den andre siden består den av en hypotese som forklarer sammenhengen til denne empirisk demonstrerbare utviklingens forhold til mer effektive former for statsentralisering og kontroll. Elias' data er prinsipielt basert på bøker om etikette. På "behavioristisk-normativt" nivå viser dette konsistente trender over tid i retning av: utforming og raffinering av manerer og sosialt krevde standarder for atferd; økt sosial press på folk til å utøve og vise selvbeherskelse over følelser og atferd; en tiltakende utvikling mot at kroppsfunksjoner som spising, drikking, avføring, urinerer, sex og soving blir tabubelagt; en utvikling mot avsky til å inngå i, og til og med være vitne til, voldelig handlinger (Dunning, 1999, pp. 43-44). Vold og handlinger forbundet med biologiske funksjoner blir med dette dyttet "under teppet". Privatisering er med dette også involvert i siviliseringsprosessen.

Utviklingen i sivilisering forklares med utviklingen fra føydale samfunn, til sentraliserte dynastiske stater og etter hvert over til dannelsen av nasjonalstater. Denne ikke-planlagte utviklingen har konsekvenser for sivilisering i Elias' teori, fordi grunnleggende middel for styring er å etablere stabile og sikre statsmonopoler på vold og beskatning. De makrososiale konsekvensene av denne utviklingen var i prinsippet tredelt. Det førte med seg 1) en forsterkning av statsmakt, fordi skatteinntekter og kapasiteten til styrende organ til å holde faste militærstyrker økte; 2) en forsterkning av middelklassens makt, med gradvis skifte fra landressurser til monetære ressurser; og 3) en svekkelse av adel, med makt som var avhengig av eierskap til land og egen hær. Med økende makt til middelklassen, og senere arbeiderklassen, åpnet dette opp for parlamentariske og rasjonelt-legale styresett (Elias & Dunning, 1986). Å begrense befolkningens mulighet til å benytte vold som middel har vært et viktig steg i denne utviklingen. Dette reduserte bruk av fysisk tvang i sosiale relasjoner, noe som har gitt økende grad av likhet på tvers av fysisk makt. Eksempel kan være menn i forhold til kvinner, voksen i forhold til barn. En mer fredelig habitus har med dette vokst frem, og dette har i økende grad dominert sosiale relasjoner. Denne utviklingen gjenspeiles også i idrettsverdenen.

2.3.1 Idrett og vold i et utviklingsperspektiv

Et sentralt aspekt ved utviklingen til moderne sport har vært hva Elias vil kalle en siviliseringsprosess med tanke på uttrykking og kontroll av fysisk vold. Sentralt i denne prosessen – på tross av korttids fluktueringer og tilbakegang som har oppstått – har vært et langtidsskifte i balansen mellom “affektiv” og “rasjonell” vold. Om vold har en rasjonell eller affektiv form, beskriver Dunning (1986, p. 224) på bakgrunn av formålet til den som utøver volden: enten om den er valgt rasjonelt som et middel for å sikre oppnåelsen til et gitt mål, eller engasjert i som en emosjonelt tilfredsstillende og behagelig “mål i seg selv”. En annen konseptualisering på denne forskjellen er å skille mellom voldens “instrumentelle” eller “ekspressive” form.

Siviliseringsteorien fremsetter at det i Vest Europa siden middelalderen har forekommet en langtidssnedgang i folks tilbøyelighet for å oppnå nytelse fra direkte å inngå i, eller til å være vitne, til voldelige handlinger. Elias referer til dette som en nedgang i “lysten til å angripe” (Elias, 1986). Dette kommer av mindre aksept for bruk av fysisk vold på den ene siden, og av at dette tabuet er internalisert i bevisstheten på den andre. Å bryte dette tabuet involverer for de fleste en skyldfølelse. I tråd omtalte endringer på “behavioristisk-normativt” nivå som følge av sivilisering, har det i økende grad vært en tendens til å dytte vold “bak teppet”, og til å beskrive de som åpent vedkjenner å oppnå nytelse av det med termer som “psykopatologisk”. Straff i form av innleggelse eller fengsel har blitt mer og mer vanlig. Denne prosessen har ledet mot en økt tendens til å bruke mer langtidsrettede planlagte og rasjonelle strategier for å nå sine mål. I konsekvens har dette økt tilbøyeligheten til å benytte vold i kalkulerte former i bestemte situasjoner.

For å vise frem denne utviklingen viser Dunning til eksempler med rugby og fotball i England fra 1600 til 1900-tallet, som var kjennetegnet av store, ubegrenset antall spillere; løst definerte og lokalt spesifikke muntlige regler; noen benyttet hest, andre var til fots; kontroll over kampene ble holdt av spilleren selv, heller enn en dommer; ingen utenforstående kontrollerende organisasjon til å etablere regler eller løse disputer. Ikke alle disse kjennetegnene var til stede i slike kamper, men de fleste av dem var det, og som et resultat lignet disse kampene mer på “ekte” slåsskamper enn moderne sport. Moderne sport er mer “abstrakt”, mer fjerne fra seriøs strid. Sivilisering av rugby har foregått som en del av langsgående sosial prosess. Offentlig debatt om det som var sett på som overdreven vold i spillet førte til opprettelsen av et kontrollorgan – The Rugby Union. Standarder for å

kontrollere vold foregikk på to måter: for det første, det ble et krav om at spilleren skulle utøve strengere og mer omfattende selvkontroll ved bruk av fysisk makt; og for det andre, et forsøk ble gjort på å sikre overholdelse til dette kravet i form av eksternt påtrengte sanksjoner og regelverk. Dette var en form for sivilisering i Rugby.

Å snakke om at rugby har gjennomgått en siviliseringsprosess fornekter ikke det faktum at i relasjon til de fleste andre idretter, er det en svært hard aktivitet. Klynger i rugby åpner muligheten for illegitim bruk av vold, fordi det er vanskelig for dommeren å kontrollere handlingene. At idretten har gjennomgått en begrenset siviliseringsprosess er ikke forenlig med det faktum at idretten antageligvis har blitt mer voldelig i de senere år, eller i hvert fall mer konkurranseorientert (Dunning, 1999). Dette har antageligvis økt tendensen til spillere til å spille tøffere innenfor reglene, og å bruke mer illegitim vold i jakt på suksess. Det synes sannsynlig at bruken av *instrumentell* vold har økt i senere tid. Dette betyr ikke at, i fortiden, at volden i spillet kun var ikke-rasjonell og affektbasert, men heller at balansen mellom rasjonell og affektiv vold har endret seg i favør av førstnevnte. På grunn av strukturen i moderne rugby, sammen med det relativt "siviliserte" personlighetsmønsteret hos de som spiller, vil gleden ved å delta i større grad være bundet til å fremvise ferdigheter med ballen, i kombinasjoner med lagkamerater og fra mer eller mindre strengt kontrollerte og dempede former for fysisk vold, og i mindre grad fra intimidering og å påføre skader på motstanderen. De sosiale og personlighetsmessige strukturene som har medført endringer i spillet, har samtidig økt forekomsten av instrumentell vold. For eksempel vil spillere som evner å oppnå tilfredshet fra de relativt sett milde formene for fysisk maktbruk som er lovlig i det moderne spillet, og som ikke nyter å påføre andre skade, være tvunget til å bruke vold, både legitim og illegitim, på en instrumentell måte. De oppnår ikke behagelig tilfredsstillelse fra en slik type vold *per se*: det inngås ikke i som et endepunkt i seg selv, men som et mål for å oppnå et langsiktig mål, som å vinne (Dunning, 1999). Økt kompetitivt press kan føre til økende skjult bruk av rasjonell vold, noe som igjen kan fremme til åpenlys affektiv vold, det vil si volden som forekommer når idrettsutøvere i et øyeblikk mister selv-kontrollen og angriper en motstander i hevn. At taktisk bruk av instrumentell vold ofte fungerer som en utløser i et slikt tap av selvkontrollen, viser hvordan en form for vold raskt kan gå over til en annen.

3. Metode

3.1 Utvalg

Denne oppgaven skiller ut et verdisystem av lovforarbeidene til Knockoutloven. At det er nettopp disse dokumentene som er valgt ut, har konsekvenser for hvilket verdisystem som kommer frem. Kulturdepartementet har mesteparten av dokumentgrunnlaget i analysen, og er derfor av stor betydning i analysen av verdigrunnlaget. Spesielt gjelder dette sekundæroppfatningene, hvor det nesten utelukkende er Kulturdepartementets dokumenter som benyttes. Høringsuttalelsene innehar mange normative utsagn, og er mye sterkere representert i det normative verdisystemet. I tråd med det teoretiske rammeverket vil det være større enighet om de normative verdiene enn ved sekundæroppfatninger. Det ville verken vært mulig eller hensiktsmessig å skille ut sekundæroppfatningene til alle aktørene i koalisjonen. Det er dog verdt å merke at fordi det er lovforarbeidene som analyseres, vil verdigrunnlaget ikke nødvendigvis være generaliserbart utover institusjonene som var representert i dette arbeidet i 2000/2001. En styrke ved dette er at jeg kan bidra til å få frem hva som førte til en regulering av knockoutsport, og få frem holdningene som lå bak hos institusjonene som uttalte seg på den tiden. En svakhet ved å velge disse dokumentene er at det er vanskelig å si i hvilken grad verdiene kan overføres til samtiden og andre utvalg. Hadde jeg for eksempel skilt ut verdisystem fra nettdebatten på NRK (2013) sine hjemmesider, kunne verdisystemet sett annerledes ut. Dette har konsekvenser for ekstern validitet. Ut i fra de mange relevante artiklene, nettforum og videoreportasjer jeg har lest og sett, mener jeg likevel å kunne påstå at det normative verdigrunnlaget som skilles ut er relevant utover lovforarbeidene, uten at dette kan slås fast empirisk. Dette vises i drøftingsdelen av det normative verdisystemet. I tråd med ACF, er det enighet over tid i normative kjerneverdier i etablerte politikkkfelt. Ettersom motstand mot, og regulering av, kampaktivitet ikke er et nytt politikkkfelt, er det rimelig å anta at særlig det normative verdisynet har relevans også i dag.

Jeg analyserer i oppgaven det normative og empiriske grunnlaget for å forby knockout. Dette gjøres med henblikk på lovforarbeidene til knockoutloven. Følgelig er lovforarbeidene til knockoutloven rettledeende i forhold til hvordan analysen er strukturert. Det normative verdigrunnlaget kan i stor grad sies å være preget av fremveksten av cage-fighting, men noen steder er det vanskelig å anslå med sikkerhet om holdningene som kommer frem er rettet mot

cage-fighting eller knockoutsport generelt. Følgelig er det vanskelig å si med sikkerhet hvor godt det normative verdigrunnlaget kan sies å gjelde annen type kampaktivitet som rammes av lovforslaget, som for eksempel kickboksing, boksing, thaiboksing, karate og thaiboksing. Dette er av betydning for intern validitet – i hvilken grad mine resultater er gyldige for fenomenet og utvalget som er undersøkt. Problemstillingen vektlegger “bakgrunnen for argumentene” og følgelig styres analysen av det som kommer frem i lovforarbeidene. Fordi cage-fighting og “nye kampaktiviteter” eksplisitt vektlegges så sterkt i lovforarbeidene, legitimerer det hvorfor dette er gitt såpass stor plass i drøftingen av det normative verdisynet. Det er derfor verdt å merke seg at selv om analysen godt klarer å skille ut normative verdier som har sin bakgrunn i fremveksten av cage-fighting, er det vanskelig å si med hvilken grad av presisjon disse verdiene kan sies å omhandle andre kampaktiviteter.

Dokumentene som analyseres i oppgaven består av det som direkte er involvert i *lovforarbeidene* til Knockoutloven (2001): Odelstingsproposisjon, høringsutkast og høringsuttalelser. Av disse er det kun proposisjonen som er tilgjengelig for offentligheten. Det resterende har jeg fått tilgang til som følge av kontakt med Kulturdepartementet. Høringsutkastet og odelstingsproposisjonen, begge forfattet av KD, er til en viss grad overlappende. Der det lar seg gjøre benytter jeg proposisjonen som kilde, fremfor høringsutkast, fordi leser lettere har tilgang til dette dokumentet. Sitater benyttes aktivt ved bruk av de andre kildene, for å kunne gi et godt innblikk i hva uttalelsene består i. Nærmere beskrivelse av disse dokumentene følger i kapittel 4.

3.2 Utskilling av verdigrunnlag

Verdigrunnlaget skilles ut i kapittel 5. Dette er gjort på bakgrunn av lovforarbeidene til Knockoutloven, som beskrives i detalj i neste kapittel. Ved bruk av sitater grupperer jeg verdisystemet til koalisjonen i henholdsvis normative og sekundære verdier. Jeg omtaler også i korte trekk de politiske kjerneverdiene. Dette er ikke fokus for oppgaven, men det er viktig for å få frem en større del av ACF-rammeverket, og det er viktig for å få frem helheten i hva som ble resultatet med innføringen av Knockoutloven i 2001.

Jeg leste og gjennomgikk disse dokumentene i sin helhet, før det teoretiske rammeverket ble koblet inn. Jeg så at argumentasjonen for å regulere knockoutsport i Norge var todelt, der det ene støttet seg på empiri, mens det andre støttet seg på normative og etiske verdier. For å

kunne sette dette i et teoretisk rammeverk, ble ACF koblet inn. Av den grunn kan analysen av verdigrunnlaget sies å være en empiristyrte analyse. Det er inkludert flere sitater fra lovforarbeidene ved utskillingen av verdisystemet. Med argumentasjon for at det hersker en viss enighet i de normative kjerneverdiene, er sitatene viktig for å vise hvorfor dette kan sies å stemme. Dette bidrar også til å sikre etterprøvbarhet og transparens i arbeidet. Jeg deler verdigrunnlaget i to, på bakgrunn av om det uttrykker noe om kampsport som idrett eller om det uttrykker noe om kampsport i samfunnet. Denne delingen er gjort for bedre å kunne strukturere drøftingen av verdisystemet, i henholdsvis ‘synet på kampsport’ og ‘kampsport i samfunnet’.

De sekundære oppfatningene kommer derimot klarer frem, i form av påstander om hvilke skadevirkninger som er forbundet med kampsportdeltakelse. Dette er basert på spesifikke, empirisk testbare påstander, noe som er i tråd med ACF. Det er kun Kulturdepartementets dokumenter som kommer frem i denne saken. Departementets beskrivelser er basert på innhentede uttalelser fra Ingunn Riise, overlege på nevrokirurgisk avdeling ved Rikshospitalet. Hva som ligger i de sekundære aspektene er, i følge ACF, ikke nødvendigvis likt på tvers av aktørene. Fordi Kulturdepartementet har hoveddelen av dokumentgrunnlaget, er det mulig å definere hva som utgjør de sekundære aspektene hos denne aktøren. Kjernen i det som utgjør de sekundære oppfatningene kommer frem av odelstingsproposisjonen (2001) s 7-8, høringsnotatet (2000) s. 12-13 og vedlegget, (s. 49-55) til høringsnotatet, forfattet av Riise. Jeg benytter primært teksten fra odelstingsproposisjonen i analysen, fordi dette er et offentlig publisert dokument, som alle har tilgang til. Kildene er nært beslektet, med innhold som i all hovedsak er det samme.

3.3 Analyse av det normative verdigrunnlag

De normative verdiene fra lovforarbeidene kan ikke analyseres med kvalitative eller kvantitative data. Drøftingen av dette verdisystemet er av den grunn delvis normativ. For å belyse spørsmålet fra problemstillingen, om hva som er “bakgrunnen for disse argumentene”, benyttes Elias og Dunning's sivilisasjonsteori. Utviklingen av det som omtales som de “nye kampaktivitetene” er relevant for det normative verdisynet som kommer frem av lovforarbeidene. Denne utviklingen kobles derfor opp i mot drøftingen, i sammenheng med sivilisasjonsteori. Elias og Dunning's teorier ble koblet inn etter at verdisystemet var skilt ut. I arbeid med de politiske dokumentene så jeg at det var behov for et teoretisk rammeverk for å

sette de normative verdiene i en kontekst. Bruk av siviliseringsteori kan av den grunn sies å være en empiristyrte analyse.

Som vist i det teoretiske rammeverket består normative verdier av ikke-empiriske, abstrakte verdier. Mye av det som kommer frem her uttrykker noe om kampsport som jeg som utøver og tilskuer av kampsport ikke kjenner meg igjen i. Spørsmålet fra problemstillingen om “Hva er bakgrunnen for disse argumentene og hvor grundig de er drøftet?” innehar i seg selv en normativ del. Jeg forsøker å koble verdiene som kommer frem til utviklingen av de nye kampaktivitetene, hvorfor disse anses for å være mer voldelig enn allerede aksepterte kampsporter, og i hvorfor det antas at kampsportdeltakelse har negativ innvirkning i samfunnet. For å sikre transparens i arbeidet benyttes sitater fra lovforarbeidene aktivt i drøftingen. Diskusjonen har jeg forsøkt å gjøre relativt enkel og presis, slik at lesere som ikke er særlig kjent med kampaktivitet skal kunne forstå bakgrunnen. Særlig er de nye kampaktiviteten viktig, og i den forbindelse gis en kort beskrivelse av dette i neste kapittel. Noen steder vil mine normative verdier komme frem, men primært er det mine erfaringer som tilskuer og utøver av kampaktiviteter som er relevant. Fordi dette er en del av oppgaven, er det også behov for et avsnitt om min rolle som forsker. Dette følger i avsnitt 3.4.

3.4 Analyse av det sekundære verdigrunnlag

For å undersøke det empiriske grunnlaget for å forby knockoutsport er Isi Web of Knowledge brukt som søkemotor, en database med artikler fra et bredt utvalg av fagområder. Søkeordene som ble brukt i undersøkelsen var “professional boxing” og “(head) injury”, og alle artikler som er inkludert i denne oppgaven er lest i sin helhet; i tilfeller hvor det ikke var mulig å oppnå tilgang på hele artikkelen, er de heller ikke inkludert. Fulltekst er viktig, fordi informasjon om hvordan studiene er utført, er av like stor interesse som resultatene selv. For å kunne bedømme i hvor stor grad forskningen tegner et godt bilde av for eksempel skadeomfang i boksekamper, er det behov for å vite *hvor* dette er målt, *hvordan* dette er målt og hvilke kategoriske *avgrensninger* forskerne har foretatt. Det er et relativt omfattende register av artikler som er skrevet om boksing generelt, og selv om mange artikler som tok for seg amatør boksing potensielt kunne være relevante, valgte jeg å begrense søket mitt til profesjonell boksing. Med tanke på at det er profesjonell boksing som er forbudt i Norge, var dette også av hovedinteresse. Noen artikler angående amatør boksing er dog tatt med, inkludert i egenskap av å være omfattende undersøkelser, uten at lignende undersøkelser er

gjort på profesjonelle bokkere. Disse artiklene er i all hovedsak oppdaget gjennom referanser fra primærkilder. Artiklene som er oppdaget på denne måten, er alle gjennomgått i sin helhet, etter krav om å ha full tilgang til hele artikkelen.

Søkeordene ga meg til sammen 98 treff på Isi Web of Knowledge. Å sortere artiklene var svært viktig, fordi artiklene av forskjellige grunner ikke var relevante i forhold til problemstillingen, men som likevel på en eller annen måte omhandlet hodeskader i profesjonell boksing. Svært mange av disse artiklene var review-artikler. Disse er som hovedregel ikke inkludert, men mange av dem er blitt bearbeidet. Dette har bidratt til å gi meg en god oversikt over forskningsfeltet. I tillegg har det i noen tilfeller fungert som en forsikring om at jeg ikke har utelatt relevante artikler, ved at de omtaler spesifikke artikler som største av sitt slag, eller som det eneste som er gjort på et visst felt. Ekskluderte artikler består i relativt små case-studier, gjerne med et snevert felt av interesse, som for eksempel endringer i tau-protein vist gjennom CT-scan. Undersøkelser som dette, hvor jeg ikke metodisk eller teknisk er i stand til å vurdere kvalitet, er ikke vektlagt i særlig grad. Den inkluderte forskning er sortert og gjengitt i henhold til om det er av relevans for å beskrive akutt, subakutt eller langtids skadeepidemiologi forbundet med å bedrive boksing.

3.5 Forskerrolle

Normative verdier innebærer på det bredeste nivå en grunnleggende ontologisk tro (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, p. 31). Å komme frem til en eller annen form for sannhet i slike spørsmål kan ikke gjøres verken med kvalitative eller kvantitative forskningsopplegg. Å skille ut og drøfte hva som ligger i koalisjonens verdisystem, vil naturlig involvere også mine verdier og holdninger til dette tema. For å sikre transparens i arbeidet, er et avsnitt om meg som forsker viktig.

Jeg har selv deltatt på kampsportene taekwondo, brazilian jiu jitsu og thaiboksing. Det er dog utallige timer som tilskuer og fan av kampsport, særlig MMA, som gjør at diskusjonen blir farget av mine personlige erfaringer og interesser. Jeg har fulgt MMA i fire år, og går ikke glipp av en eneste kamp i den største organisasjonen, UFC, men følger også andre organisasjoner sporadisk. Med stor lidenskap følger jeg også mange intervjuer, pressekonferanser, analyser og back-stage materiale som presenteres i forskjellige medier. Jeg karakteriserer meg selv som en fan på linje med svært mange andre lidenskapelige MMA-

fans, med en interesse utover det enkeltkampene representerer. Flere år med stor interesse gir naturlig en forståelse for hvordan en organisasjon som UFC arbeider både innad og utad, hvem som driver med kampsport og hvordan de selv tenker om sitt yrkesvalg. Dette gir antageligvis et annet syn på kampsport enn for personer som ikke har inngående kjennskap til slik aktivitet. Dette synet kommer frem i drøfting av de normative verdiene. Ikke i form av å bedømme, men heller å analysere bakgrunnen for koalisjonens verdier, og å stille noen kritiske spørsmål til denne bakgrunnen. Kampsport synes å røre ved mange, og svært ofte blir jeg møtt med negative sanksjoner når jeg sier at jeg er interessert i kampsport. Det har gjort det nødvendig å holde et reflektert syn på egne fritidsinteresser, da det til stadighet må forsvares. Denne masteroppgaven har sin bakgrunn i opplevelser som dette. Når jeg første gang leste lovforarbeidene til Knockoutloven, og så igjen mange av de normative verdiene jeg har møtt tidligere, innså jeg at det er en viktig jobb å prøve å få frem disse verdiene, og prøve å forstå hvorfor de eksisterer.

Egne erfaringer og kunnskap om kampsport trekkes inn, og vil farge diskusjonen. I tråd med det teoretiske rammeverket, er det vanskelig å drøfte normative verdier, uten at tilsvarende personlige verdier kommer frem. Vitenskapelig artikler som drøfter om kampsport fortjener en plass i samfunnet eller ikke, kan ikke komme utenom normative verdier. Se for eksempel Gauthier (2009, p. 76; egen oversettelse), som på tross av å forsvare visse fullkontakts kampsportaktiviteter, ikke er like positiv til MMA: “Jeg forstår at det finnes individer som ønsker å teste sine ferdigheter i mer realistiske situasjoner, men dette gjør det ikke moralsk akseptabelt i en sivilisert verden”. Jeg anser meg selv som mer liberal. Jeg mener, i likhet med Wildes (1995) i hans artikkel om etisk forsvarlighet ved boksing, at om majoriteten av befolkningen ser på noe som umoralsk, betyr ikke dette at det er feil, eller at staten av den grunn bør forby aktiviteten. Det er likevel prinsipielt problematisk å ta stilling til om kampsport som tillater knockout bør tillates, fordi det utvilsomt innehar et skadepotensial. Heldigvis trenger jeg heller ikke ta stilling til dette. Poenget med å omtale dette her er at det implisitt er av betydning når det normative verdigrunnlaget drøftes – det er ikke til å komme utenom. Det er dog mine erfaringer fra kampsport og evner til å analysere som skal komme frem av drøftingsdelen, ikke personlige politiske grunnverdier.

4. Lovforarbeidene

4.1 Ot.prp. nr. 75 - Om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout

En odelstingsproposisjon (Ot.prp.) var en tidligere betegnelse på forslag fra regjeringen til Odelstinget vedrørende lovvedtak. Disse ble brukt når regjeringen foreslo nye lover eller ved opphevelse og endring av eksisterende lover (Gisle, 2011). Lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout [knockoutloven] er en ny lov. Loven gjør mulig regulering av et bredere utvalg av kampaktiviteter enn hva som favnes under forbudet mot profesjonell boksing (1981). Loven lyder som følger:

Lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout [Knockoutloven]

Jf. lov 12 juni 1981 nr. 68.

§ 1.

Organisert konkurranse, oppvisning eller treningskamp der knockout er tillatt, kan bare finne sted etter godkjenning av Kongen. Med knockout menes at en deltaker må avbryte kampen på grunn av støt mot hodet. I vurderingen av om godkjenning skal gis, skal det blant annet legges vekt på om kampaktiviteten i tilstrekkelig grad tar hensyn til utøverens helse og sikkerhet. Kongen kan fastsette nærmere sikkerhetsbestemmelser som en godkjent kampaktivitet må følge.

§ 2.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som uten å ha innhentet godkjenning forsettlig: 1) Arrangerer, deltar, gir økonomisk støtte til eller stiller lokaler til rådighet for kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd, 2) Inngår avtale eller medvirker til inngåelse av avtale om kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd, eller 3) Gjør tjeneste som dommer eller sekundant ved kampaktivitet som nevnt i § 1 første ledd.

§ 3.

Loven gjelder her i riket, herunder Svalbard

§ 4.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Odelstingsproposisjonen nr. 75 (Kulturdepartementet, 2001) fremlegger argumenter for hvorfor kampsport som inneholder knockout bør forbys. Den inneholder en gjennomgang av relevant rett som påvirker eller kan påvirke lovforslaget, oppsummering av uttalelser fra relevante høringsinstanser og en vurdering fra departementet. Knockoutloven ble på bakgrunn av forslag til proposisjonen undertegnet av H. M Kongen og fremlagt som proposisjon til Stortinget 27. april 2001 og godkjent i statsråd samme dag. Før det utarbeides en lovproposisjon blir som regel en komitéinnstilling sendt til uttalelse til såkalte berørte parter - interesseorganisasjoner og forvaltningsorganisasjoner (Bernt, 2012). De har i denne saken uttalt seg på bakgrunn av "Høringsnotat – Utkast til lov om organisert kampaktivitet som

tillater knockout”, utsendt av Kulturdepartementet i januar 2000. Dokumentet er som en “utvidet” odelstingsproposisjon, med samme oppbygging, men med mer dyptgående redegjørelser, særlig i form av beskrivelser av forskjellige kampsporter med tilhørende regelverk. Dokumentet er sendt til 18 høringsinstanser, hvor uttalelse ble mottatt fra 12 av disse: Norges idrettsforbund, Nes Shootfighting, Oslo Shootfighting, Norges Kickboksingforbund, Norges Bokseforbund, Norges Budo Forbund, Justis- og politidepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Den norske lægeforening, Politihøgskolen, Oslo Politidistrikt og Høgskolen i Oslo ved Kompetansesenter for voldsofferarbeid¹. I tillegg er det hentet en ekstern vurdering av lovforslagets medisinske grunnlag, av Martin Ingvar ved Karolinska Institutet, Stockholm. Uttalelsene er alle relativt korte dokumenter som med forskjellig fokus, ut i fra høringsutkastet, uttrykker argumenter for hvorfor de stiller seg positive eller negative til lovforslaget. Av disse dokumentene er det primært de som stiller seg positive til lovforslaget som benyttes, da jeg argumenterer for at dette utgjør en koalisjon. Uttalelsene fra kampsportforbundene inkluderes også, med henblikk på å gi en sammenligning med en annen (motstridende) koalisjon.

4.2 Bakgrunn for lovforslaget

I følge ACF skjer politisk endring svært ofte som følge av utenforstående forstyrrelser eller hendelser, og det kan synes å være tilfelle også forut for Knockoutloven. “Fremveksten av nye organiserte kampaktiviteter har bidratt til at departementet ser behov for å regulere aktivitetene gjennom egen lov om kampaktiviteter som tillater knockout” heter det av proposisjonens side 11 (Kulturdepartementet, 2001). Det ble i 1997 reist spørsmål fra Norges Kickboxing Forbund [*sic*], om profesjonell kickboksing kunne anses omfattet av lov om forbud mot profesjonell boksing. Departementet konkluderte at eksisterende lov ikke favnet kickboksing. I 1999 reiste Stortingsrepresentant Inger Lise Husøy spørsmål til kulturministeren om graden av brutalitet i “shootfighting” sammenlignet med profesjonell boksing. Daværende kulturminister, Lahnstein, orienterte Stortinget om fremveksten av nye kampsporter som tilsynelatende overgikk profesjonell boksing i brutalitet og vold. Det er i kjølevannet av dette, og særlig (etter proposisjonen å bedømme) av spørsmål om brutalitet i shootfighting, at et lovforslag som regulerer et bredere spekter av kampsport vokser frem.

¹ De som ikke benyttet muligheten til å uttale seg er: Det kriminalitetsforebyggende råd, International Krav Maga Federation – Norge, Kognitiv rehabiliteringsenhet på Sunnaas sykehus, Norges Karate Kyokunchikai, Norges Røde Kors ved Stopp volden og Ungdom mot vold.

At dette skjer nettopp i 2001 er ikke tilfeldig, og av interesse for resterende del av oppgaven, redegjøres det kort for sporten Mixed Martial Arts [MMA].² Boksing er til en viss grad kjent for de fleste. MMA er derimot relativt ukjent, og fordi lovforarbeidene i stor grad omhandler de “nye kampaktivitetene”, er det viktig å ha et bilde av hva det dreier seg om. Boksing er en sport som, på tross av å være ulovlig i profesjonell virke i Norge, synes å ha en viss aksept. Dette kan ses i media, som regelmessig dekker boksing, det kan sees i popularitet, og i det faktum at amatørboxing er tillat. MMA synes å ligge helt i den andre delen av skalaen, som en rå form for kampsport, uten regler og uten sidestykke. Andre relevante kampsporter befinner seg mellom disse to ytterpunktene, ikke bare i lovgivnings øyemed, men også i hvordan sporten arter seg i praksis: Boksing benytter bare slag stående, kickboksing benytter slag og spark stående, MMA-lignende kampaktiviteter benytter slag og spark både stående og liggende. At disse kampaktivitetene vurderes forskjellig, kommer frem av verdisystemet av koalisjonen, som det blir redegjort for senere.

4.2.1 Mixed martial arts

Det som i proposisjonen omtales som shootfighting/cage-fighting omtales av de fleste som følger sporten som MMA. Moderne MMA er en relativt ung idrett, men det har vokst seg stort. Det er i følge Bledsoe (2009) den raskest voksende kampsporten i verden, og overgår selv de største boksestevnene i antall solgte pay-per-view. Populariteten er i stor grad blitt spredd av den USA-baserte organisasjonen Ultimate Fighting Championship (UFC), især i vesten (Wertheim, 2008). Det første UFC-stevnet ble holdt i 1993, der utgangspunktet var å holde en konkurranse mellom eksperter av forskjellige kampsportgrener, uten vektclasser, regler, og tidsbegrensning på kampene (Wertheim, 2008). Inspirasjonen bak denne ekstreme formen for kampsport ble hentet fra Brasil, der *vale tudo* vokste frem som undergrunnssport. De første stevnene var ofte en voldelig affære, med kamper som strakk seg helt opp til 25 minutter uten pause. Fremveksten og utviklingen av kampsporten gikk ikke upåaktet hen hos politikere; Senator John McCain beskrev sent på 90-tallet MMA som menneskelig hanekamp (Landa, 2004). Han sendte brev til alle de 50 statene der han forsøkte å få guvernørene til å

² Mixed martial arts nevnes aldri i dokumentet, fordi betegnelsen ikke var vanlig å benytte om sporten på dette tidspunktet. Termene “cage fighting” og “ultimate fighting” er i stedet benyttet. Kampsporten Shootfighting omtales også, en sports som etter regelverket å bedømme er relativt likt dagens moderne MMA. Jeg benytter for enkelthetskyld “MMA”, eller “MMA-lignende kampsport”, om alle disse idrettene, hvis fellestrekk består i at de: alle inkorporerer teknikker fra forskjellige idretter; slag, spark, kne og albuer er tillatt i stående posisjon; slag er tillatt i liggende posisjon; det benyttes låsing av ledd og kveling.

forby stevnene, noe som på sikt førte til at det ble utviklet regler som til en viss grad beskyttet utøverne. Det ble innført vektklasser og runder à fem minutter, og på denne måten ble sporten gjort mer legitim. Noen av handlingene som ikke er lov i følge UFC sitt regelverk inkluderer skalling, biting, angrep mot lysken, kne eller spark mot hodet på liggende motstander, slag eller spark mot strupe, bakhodet eller ryggraden, spark mot nyren med hælene, trampe ned på motstanderen og låsing av små led. Disse reglene ble utviklet over tid og har nå i all hovedsak spredd seg til alle store MMA-organisasjoner (Wertheim, 2008).

Idretten har sine røtter helt tilbake til antikken der “Pankration”, en hybridisering av boksing og bryting til en fristils kampsport, ble praktisert som siste øvelse for Olympiadene i århundrer (Buse, 2006). MMA er, akkurat som sin forgjenger, en sport som tiltrekker oppmerksomhet mye på grunn av det rent voldelige. I likhet med Pankration består moderne, profesjonell MMA av to utøvere som med minimalt av beskyttende utstyr forsøker å kontrollere og dominere motstanderen ved hjelp av: slag, spark, kne og albuer både i stående og liggende posisjon; ved forskjellige metoder for å få motstanderen i bakken hvor bryteteknikk er en vital del, samt kvelning og låsing av ledd. Kampene avgjøres ved: 1) at dommeren stopper kampen på grunn av at motstanderen ikke lenger er i stand til å forsvare seg selv på en intelligent måte, omtalt som teknisk knockout (TKO); 2) ved å låse et av motstanderens ledd på en slik måte at han/hun er tvunget til å overgi seg, omtalt som submission; 3) ved å kvele motstanderen på en måte som hindrer oksygen fra å nå lungene eller blod i å nå hjernen, og på denne måten tvinge motstanderen til å overgi seg (submission); 4) å påføre motstanderen et slag eller spark som får motstanderen til å miste bevisstheten, kjent som knockout (KO); 5) å vinne kampen på poeng, bedømt etter fastsatte kriterier, etter endt tid. Utøverne har under hele kampen mulighet til å “tap out”, noe som i de aller fleste tilfeller skjer ved submission. Det vil si at det overgir seg, og kampen blir med dette avsluttet. Statistikk fra kamper i UFC de siste årene viser at i underkant av 50 % av kampene ender med dommeravgjørelse, rundt 30 % med KO/TKO, og rundt 22 % med submission (Chiappetta, 2010; Mookie, 2012). Knockoutloven setter en naturlig stopper for at konkurranse etter dette regelverket kan utspille seg i Norge, blant annet fordi knockout er grunnlag for seier. Dette hindrer derimot ikke at MMA blir trent i Norge, at det blir arrangert kamper med regelverk tilpasset norske lover eller at ulovlig konkurranser med noe tilsvarende et internasjonalt regelverk blir avholdt.

5. Verdisystem

På bakgrunn av Jenkins-Smith og Sabatiers (1993) ACF skilles det ut verdisystemet som benyttes av koalisjonen som går inn for et forbud mot kampsport som tillater knockout i Norge. En del av argumentene er basert på empiri, andre er i større grad normativt basert. Jeg viser hvordan det går et skille i disse argumentene, mellom etiske/normative verdier på den ene siden og empiriske/sekundære oppfatninger på den andre. Av lovforarbeidene fremkommer det 1) et syn på kampsport, 2) et syn på konsekvensene av kampsport på samfunnet og 3) et syn på hvilken skade kampsport påfører enkeltutøveren. Punkt 1) og 2) utgjør koalisjonens normative verdigrunnlag, som i tråd med AFCs rammeverk forvolder seg noenlunde likt på tvers av koalisjonens institusjoner. Punkt 3) utgjør de sekundære aspekter, og er representert i lovforarbeidene ved medisinske uttalelser som støtter oppunder regulering av kampsport. Et syn på behovet for regulering av kampsport, og hvordan dette skal gjøres i praksis, utgjør den politiske kjerne. Det er dette som grunnleggende gjør at det fremstår som en koalisjon utad, og det på bakgrunn av dette at en koalisjon er skilt ut fra lovforarbeidene til Knockoutloven. I denne koalisjonen er naturligvis Kulturdepartementet en hovedaktør, som med høringsutkastet og odelstingsproposisjonen, har store deler av dokumentgrunnlaget. Resterende del av koalisjonen utgjøres av Oslo Politidistrikt, Politihøgskolen, Sosial- og helsedepartementet, Den norske lægeforening, Karolinska Institutet v/ Martin Ingvar og Norges idrettsforbund. Skillet mellom det sekundære og det normative går i å avgrense rommet for det som i proposisjonen beskrives som "organisert vold", ved på den ene siden å beskytte samfunnet (normative verdier), og på andre siden å beskytte enkeltutøveren mot skade (sekundære aspekter).

5.1 Den normative kjerne

Normative, ikke-empiriske, holdninger til kampsport kommer frem flere steder i odelstingsproposisjonen, i høringsnotatet til loven og til de forskjellige høringsinstansenes svar på høringsnotatet. Noen steder er dette å finne relativt eksplisitt uttrykt, andre steder mer implisitt, gjennom bruk av ord og uttrykk (eller mangel på sådanne). Det kan også argumenteres for normative verdier implisitt kommer frem i forhold til hvem som har blitt invitert til å uttale seg i saken: Norges Røde Kors ved Stopp volden, Kompetansesenter for voldsofferarbeid (Høgskolen i Oslo), Ungdom mot vold og Det kriminalitetsforebyggende råd. Dette vektlegges dog ikke i verdisynet, men er interessant i forhold til hvordan utvalget

påvirker hva slags verdier som kommer frem. Fra lovforarbeidene er det to fremtredende normative syn. Det uttrykkes 1) et syn på kampsport og 2) et syn på konsekvensene av kampsport i samfunnet. Verdisystemet og drøftingen av dette deles derfor deretter. Overgangene er ikke alltid like klare, og de to henger naturlig sammen, men dette gjøres for lettere å kunne strukturere påfølgende deler.

5.1.1 Synet på kampsport

Noe som kan ses på som et normativt uttrykk, er synet på kampsport som noe annet enn idrett eller sport. Dette er et syn som går igjen i odelstingsproposisjonen, utkastet til loven og hos høringsinstansene. I omtale av kampsport benyttes svært ofte betegnelsen “organisert kampaktivitet”. En forklaring på ordbruken kan være å finne i utkastet til loven, hvor det står at “Nye kampaktiviteter har en tendens til å bli betraktet som idrettsvirksomhet uten at aktiviteten faller naturlig inn under idrettsbegrepet. Det er departementets oppfatning at slik aktivitet ikke kjennetegnes ved de særtrekk som er karakteristiske ved idrettsaktivitet” (Kulturdepartementet, 2000, p. 3). Hva som ligger i nevnte særtrekk ved idrettsaktivitet nevnes ikke. Regjeringens notat om godkjente kampaktiviteter (2013) kan bidra til å kaste lys over dette, hvor det står: “Videre er det en samfunnsoppgave å ikke tillate forrående aktiviteter med lav eller ingen sportslig verdi (...) Stadig nye kampidretter vokser fram, der voldsdyrkelsen er fremtredende.

Hva som skiller kampaktivitet fra annen fritidsaktivitet er å finne i proposisjonen: “kampaktiviteter som tillater knockout skiller seg fra annen fritidsaktivitet ved at potensielt skadegjørende handlinger tillates og honoreres” (Kulturdepartementet, 2001, p. 2). Det går av den grunn et skille innen kampsport: Kampidrett i regi av NIF og annen kampaktivitet. Dette fremgår av høringsnotatet (2000, p. 30), og som eksempel på annen kampaktivitet trekkes Cage-fighting frem. NIF (2000) påpeker det samme i sin høringsuttalelse, at nye kampaktiviteter ikke faller inne under idrettsbegrepet, fordi det ikke kjennetegnes ved de særtrekk som er karakteristiske ved idrettsaktivitet. I tråd med dette signaliserer bruken av ord som (organisert) *vold* og *brutalitet* et videre skille, og et uttalt mål om at det er i samfunnets interesse å “avgrense rommet for organisert vold under forehavende av å falle innenfor det rom idrettslig utfoldelse bør omfatte” (Knockoutloven, 2001, p. 11) uttrykker helt klart en holdning til at kampsport ikke er som annen idrett. Helsedepartementet (2000) har også gitt sin uttalelse i saken, og de ser det som nødvendig at kampaktivitet som innebærer alvorlige

medisinske skadevirkninger reguleres slik som foreslått i høringsutkastet, da “organisert voldsutøvelse er uforsvarlig og bør være uakseptabelt”. Videre påpekes det at sikkerhetsbestemmelsene (utkastet til Knockoutforskriften, 2001) kan “virke skjerpene og bidra til at organiseringen blir drevet og utøvet innenfor, *om mulig*,³ forsvarlige rammer”.

I brevet som fulgte med høringsnotatet står det på side 1: “På bakgrunn av fremveksten av disse aktivitetene og de klare medisinske og etiske motforestillinger som kan reises, har departementet utredet muligheten for å regulere organiserte kampaktiviteter som tillater knockout”. Aktiviteten det siktes til er de nye kampaktivitetene. At det går et kvalitativt skille innad i kampsport må også ses i lys av at profesjonell boksing nesten utelukkende omtales i forbindelse med skadevirkninger av deltakelse, mens i spørsmål om MMA trekkes det i tillegg frem normative og etiske holdninger. For eksempel i Kulturdepartementets notat om godkjente kampaktiviteter (2013) hvor de nye kampsportene som vokser frem omtales som “forrående aktiviteter med lav eller ingen sportslig verdi”. NIF (2000) støtter seg til dette synet i sin høringsuttalelse, med at idretter med grovere form for vold ikke kjennetegnes ved de særtrekk som er karakteristiske ved idrettsaktivitet; kampaktivitet som tillater knockout er underlagt NIF (som boksing), og dette antyder at også NIF trekker et kvalitativt skille. Kulturdepartementet (2001, p. 6) støtter seg generelt til Europarådets anbefaling om å forby de fremvoksende aktiviteter “med vold som et underholdningsprodukt”. Politihøgskolens (2000) uttalelse går enda lenger enn selve høringsnotatet i spørsmål om behovet for regulering når det kommer til MMA: “Det er derfor betenkelig at man i det hele tatt skal få anledning til å utøve denne typen kampaktiviteter, selv i organiserte former”. Politihøgskolen ser ut til å ønske et totalforbud mot deltakelse. Dette kan tyde på at synet på MMA som idrett ligger nærmere strafferetten enn idrettens sfære, da dette ofte omtales i relasjon til strafferett, kriminalitet og offentlig voldsutøvelse.

Både implisitt og eksplisitt trekkes det en relasjon mellom kampsport og vold, da spesielt i relasjon til fremveksten av nye kampaktiviteter hvor “voldsdyrkelsen er fremtredende” (Kulturdepartementet, 2013). Denne fremveksten ønskes begrenset, da den anses å bruke vold som et underholdningsprodukt. At forskjellen mellom idrett og vold er noe diffus, kommer frem av justisdepartementets høringsuttalelse, høringsnotatet og odelstingsproposisjonen, som alle omtaler kampsport (og da spesielt MMA-lignende typer) i relasjon til straffeloven § 235.

³ Egen kursivering

“I de tilfeller hvor to personer blir enige om å slåss, og tid og sted er tilfeldig valgt, tyder det på at aktiviteten *ikke* foregår i organiserte former” (Kulturdepartementet, 2001, p. 17) – dette er altså på grunn av straffeloven § 235 lovlig. Ingunn Riise ved nevrologisk institutt, som har gitt sin uttalelse til departementet angående skadevirkningene ved kampsport, beskriver MMA-lignende kampsport på følgende måte: “det er en kamp inntil seier, ved at motstanderen dør, ikke klarer mer eller gir opp” (Kulturdepartementet, 2000, p. 52). I odelstingsproposisjonen (2001, p. 4) omtales gjeldende rett, hvor straffeloven omtales: “En person kan ikke med straffriende virkning for gjerningsmannen, samtykke i å bli drept eller tilføyd betydelig skade på legeme eller helbred”. Avsnittet konkluderes (s. 5) med “Imidlertid vil organisert kampaktivitet med få regler og grov form for vold sannsynlig være ulovlig i henhold til straffeloven”. Slik vurderes altså de nye kampaktivitetene, som så brutale at samtykket straffriende virkning antageligvis ikke vil gjelde for utøvere av denne sporten.

5.1.2 Kampsport i samfunnet

“I høringsuttalelsene til Oslo politidistrikt og Politihøgskolen påpekes det at kampaktiviteter med grovere form for vold har fått innpass i enkelte grupper av befolkningen, og at teknikkene benyttes på gateplan. (...) Ungdommer benytter kampteknikker i utøvelsen av kriminelle handlinger”. Slik lyder oppsummeringen av høringsuttalelsen fra Oslo politidistrikt og Politihøgskolen i odelstingsproposisjonen (2001, p. 9). Disse instansene argumenterer for regulering av organisert kampaktivitet på normativt grunnlag, gjennom den overføringsverdien kampsport later til å ha til samfunnet generelt, og kriminelle miljøer spesielt.

Politihøgskolen sier seg ikke bare eng i behovet for regulering, men argumenterer også for totalforbud i sin høringsuttalelse. Dette er i tråd med Europarådets anbefaling, som sitert i høringsnotat og proposisjon, som anbefaler “å forby free fighting contests, som cage fighting. Slik aktivitet kan neppe anses som idrett i tradisjonell forstand”. Bakgrunnen for å regulere denne typen kampsport, er blant annet hentet fra Rekommandasjonsutkastet til Europarådet som viser til at “hvis volden i samfunnet skal temmes, må det bekjempes i alle dets former” (Kulturdepartementet, 2000, p. 12). En slik tankegang synes også å gå igjen hos Kulturdepartementets høringsnotatet (2000, p. 3) som påstår at “Kampaktiviteter med grovere form for vold har fått innpass i grupper av befolkningen”, noe som gjør at regulering anses som samfunnstjenlig. Dette synet deles av NIF (2000) som ser det som samfunnstjenlig at det

blir foretatt en lovregulering på bakgrunn av utviklingstrekk på kampaktivitetsområdet på grunn av den uheldige utviklingen i Europa; “en utvikling NIF tar sterk avstand fra”. En antagelse om at visse grupper søker seg til kampsport med visse hensikter, er også å finne i høringsutkastet under avsnitt 9.2 som omhandler merknader til forskriftsutkastet (Kulturdepartementet, 2000, p. 42). Det vises til en doktorgradsavhandling av I. Thiblin som hevdet det finnes en sammenheng mellom bruk av androgen-anabole steroider og vold. Hos de fleste som bruker slike medikamenter, var det tegn til avvikende atferd og misbruk av ulike midler allerede før det startet med steroider, står det i høringsutkastet. På tross av dette trekkes det frem at kriminelle bruker disse stoffene for å redusere angst og øke aggresjon, og at en “kombinasjon av anabole steroider og ferdigheter i kampaktivitet kan øke risikoen for at ervervede kampteknikker benyttes i gale omgivelser” (Ibid., p. 42). At anabole steroider gis så stor plass, sier noe om hva slags folk kulturdepartementet antar å finne i kampsportmiljøer.

Oslo politidistrikt (2000) innleder sin høringsuttalelse på følgende måte: “Oslo politidistrikt er bekymret over voldsutviklingen i hovedstaden. Vi registrerer at voldstilfellene stadig blir mer alvorlige og at enkelte tyr raskere til vold enn tidligere. Det er likeledes mange som utøver uprovoserte voldshandlinger – og enkelte avstår ikke fra å utøve vold selv om offeret ligger forsvarsløst på bakken”. Videre beskrives fremveksten av nye former for kampaktivitet, og hvordan dette påvirker barn helt ned i 10-årsalderen, ved at de benytter teknikker uten å ha forståelse for de helsemessige konsekvensene. Her kobles kampsport svært tydelig med vold i samfunnet. At kampsport kan ha en negativ innvirkning på samfunnet uttrykkes også i kapittel 7 om “Departementets vurdering” i høringsnotatet (2000, p. 29) om hvorfor utbredelsen av kampsport bør begrenses:

“Organiserte kampaktiviteter med voldsinnslag blir lett et underholdnings- og medieobjekt, med tilhørende økonomiske interesser innkoblet. Det er diskutabelt om slik aktivitet bør beskyttes av storsamfunnet. Vurderinger av denne art vil ha betydning for hvorvidt organisert kampaktivitet- og idrettsutfoldelse skal sikre individet, og organiserte interesser, frirom til å utøve og iscenesette vesentlig mer vold enn det som aksepteres i det øvrige samfunnsliv”.

En lignende form for kobling er også å se av både proposisjonen og høringsutkastet, som refererer til en sak i 1997 hvor, hvor stortingsrepresentantene Jan Simonsen og Per Sandberg foreslo å oppheve lov om forbud mot profesjonell boksing. Et av argumentene mot dette var

aktivitetenes forrående virkning på publikum, og at aktiviteten således kunne være med på å bryte ned grunnleggende verdier og normer i samfunnet (Kulturdepartementet, 2000, p. 7).

5.1.3 Oppsummering

Oppsummert kan koalisjonens normative kjerne sies å uttrykke et syn på kampsport som noe annet enn vanlig idrett, der det spesielt er voldsaspektet ved kampsport som gjør dette annerledes. På den andre siden uttrykker det noe om hvorfor kampsport ikke bør være utbredt i samfunnet. Også her fokuseres det på hvordan volden i kampsport, ved at den misbrukes, er forrående eller tiltrekker seg visse menneskegrupper. Normativ tro bestemmer ens politiske posisjon på et bestemt politikkområde (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993, pp. 31-32). Med normative verdier som beskrevet ovenfor, vil ens politiske kjerneverdier naturlig kunne rette seg mot regulering, da dette innebærer strategier for å oppnå grunnverdiene til den normative kjerne. Videre beskrives i korte trekk den politiske kjerne.

5.2 Den politiske kjerne

Koalisjonene politiske kjerne er ikke i fokus i denne oppgaven, da det er argumentasjonen for å regulere kampaktivitet som er av interesse. Jeg vil likevel inkludere kort noe om hvordan kampsport som tillater knockout reguleres i praksis, fordi det er relevant for drøftingsdelen. De forskjellige høringsinstansene som sier seg enig i behovet for å regulere knockoutsport støtter seg på høringsnotatet til Kulturdepartementet (2000). Av den grunn er det departementets politiske kjerne som kommer frem, ikke nødvendigvis høringsinstansenes, da disse kan se for seg alternative løsninger for å regulere kampsport. For eksempel tyder det på at Politihøgskolens politiske kjerne ovenfor de nye kampaktivitetene er totalforbud, ikke bare å regulere kampaktivitet som tillater knockout. Den politiske kjerne kan bestå av oppfatninger om hvilket nivå i staten som best egner seg til å ta seg av et problem og hvilket grunnleggende politisk instrument som bør benyttes. Dette kommer frem av hvordan lovforarbeidene foreslår å kontrollere og regulere kampaktivitet som tillater knockout.

Ens politiske posisjon på et bestemt politikkområde vil være avhengig av ens normative tro. Herunder kommer strategier for realisering av grunnleggende verdier innenfor et politisk felt, og grunnleggende syn i politiske virkemiddel. Det hersker en enighet i det som utgjør den politiske kjerne, noe som også antydes gjennom ACF. Denne enigheten består i enighet

omkring (statlig) regulering av kampsport. Denne politiske posisjonen er naturlig regulert av ens normative tro, som for eksempel troen på kampsports forrående virkning på deltakere og publikum. Et grunnleggende politisk virkemiddel benyttet for å realisere et ønske om å begrense kampsports utbredelse kan sies å være tvang (forbud), i den forstand at det ikke kan bedrives lovlig etter internasjonalt regelverk. Kampsport er dog ikke ulovlig i Norge. Det kan trenes relativt fritt og kamper kan tillates etter norsk regelverk. Det politiske virkemiddel som benyttes kan derfor også sies å bestå av en form for overbevisning, i form av argumenter om medisinske skadevirkninger ved å bedrive kampsport.

Etter knockoutloven kan organisert konkurranse, oppvisnings- eller treningskamp der knockout er tillatt, bare finne sted etter godkjenning fra Kongen (innebærer i praksis godkjenning fra godkjenningnemnda oppnevnt av Kulturdepartementet). Slik regelverket er akkurat nå, reguleres all kampsport hvor knockout inngår av Knockoutloven med tilhørende forskrift, mens boksing i tillegg reguleres av Proffbokseloven fra 1981 (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1981). Denne dobbeltreguleringen foreslås opphevet, som følge av AIBAs (det internasjonale bokseforbundet) opprettelse av to nye proffgrenener (WSB og APB). Skal Norges Bokseforbund (NBF) arrangere kamper i disse proffgrenene, må forbudet mot profesjonell boksing først oppheves, så må aktiviteten oppfylle sikkerhetsbestemmelsene i Knockoutforskriften (2001). Forskriften er den som aktivt regulerer hvilke kampsporter, hvor knockout er en naturlig del av regelverket, som utøves i Norge. AIBA har besluttet å fjerne kravet om hjelm for mannlige seniorboksere fra 1.juni 2013 (AIBA, 2012), men på bakgrunn av Knockoutloven må AIBAs regelverk vike for nasjonal lovgivning, da bruk av hjelm er nødvendig på arrangementer i Norge i regi av NBF. Knockoutforskriften § 1 (2001) fastsetter at "nemnda kan på bakgrunn av søknad gi godkjenning til organisert kampaktivitet som tillater knockout, dersom kampaktiviteten utøves i overensstemmelse med sikkerhetsbestemmelse i § 3 til § 14". En slik form for godkjenning utgjør basis for kampaktivitetslisten (2010), som består av fem idretter som det kan konkurreres i, under særskilte vilkår: Karate, Taekwondo, Wushu Sanshou, Kickboksing og boksing. Sammenlignes sikkerhetsbestemmelsene i forskriften med kampreglene til de største profesjonelle bokseorganisasjonene (WSB, WBA, WBC, IBF og WBO) er det spesielt med tanke på kamptid, aldersgrense og bruk av beskyttelsesutstyr at forskjellene gjør seg gjeldende. For å utøve kampsport hvor knockout inngår, må man søke om godkjenning fra godkjenningnemnda. Nemnda består av leder, som er jurist, samt to medlemmer. Samlet sett skal nemnda ha kompetanse innen kamptekniske og medisinske forhold, og på bakgrunn av forskriften kan sporten vurderes godkjent om det utøves i overensstemmelse med § 3 til § 14.

Politiet har ansvar for å følge opp at loven blir overholdt. For den som uten å ha innhentet godkjenning er involvert i utøvelse av organisert kampsport, straffes det med bøter eller fengsel inntil tre måneder (Knockoutloven, 2001, §2). På denne måten reguleres kampsport i Norge i praksis.

5.3 De sekundære aspekter

I dette avsnittet vil jeg redegjøre for hva som legges ned i de sekundære aspektene hos koalisjonen i arbeidet med å forby kampsport som tillater knockout. Der den normative delen tar for seg hvordan “avgrensning av rommet for organisert vold” skal beskytte samfunnet, omhandler dette argumentasjonen som har til hensikt å beskytte hver enkelt utøver. Dette argumenteres det svært eksplisitt for i proposisjonen, på bakgrunn av at “det anses som medisinsk sannsynliggjort at slag og spark (støt) mot hodet har alvorlige medisinske skadevirkninger”(Kulturdepartementet, 2001, p. 2).

“Det har fra departementets side vært medvirket til organisert idrettsaktivitet på grunn av helsegevinstene ved å drive idrett og fysisk aktivitet, men organiserte kampaktiviteter som tillater knockout kan være direkte skadelige” (Kulturdepartementet, 2001, p. 12). De sekundære oppfatningene for å forby knockoutsport er primært hentet fra lovforarbeidene til Kulturdepartementet. Mens det i ACF-rammeverket hersker relativt stor enighet angående normative og politiske kjerneverdier, er sekundære aspektene mer saksspesifikke, og det er ikke nødvendigvis enighet omkring dette. Store deler av dokumentgrunnlaget finnes hos Kulturdepartementet, og det her denne delen av verdisystemet er hentet ut. De sekundære verdiene er mottakelig for forandring på bakgrunn av vitenskapelige og tekniske analyser; teknisk informasjon kan forme tilsynkomsten av et tema og oppfatninger om seriøsitet, årsaker og sannsynlig konsekvenser av alternative politiske fremgangsmåter (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993). Både i forarbeidene til proffbokseloven (Ot.prp. nr. 52 (1980-1981)), og i forarbeidene til Knockoutloven, fokuseres det på hvilke medisinske skadevirkninger som er forbundet med utøvelse. At dette fokuset ikke er endret i særlig grad fra 1981 til 2001 kan tyde på at det ikke har fremkommet klare bevis som går i mot forarbeidene til proffbokseloven.

5.3.1 Empiriske bevis

Det foreligger relativt sparsomt med medisinsk litteratur som omhandler aktiviteter hvor slag og spark mot hodet inngår, og følgelig fokuseres det nesten utelukkende på boksing i proposisjonens avsnitt om medisinske skadevirkninger (Kulturdepartementet, 2001). Departementet benyttet primært uttalelser fra Norges Idrettsmedisinske forening ved dr. Ingunn Rise, overlege på nevrokirurgisk avdeling ved Rikshospitalet.

Bakgrunnen for forslaget om å forby knockout er at det anses som “medisinsk sannsynliggjort at slag og spark (støt) mot hodet har alvorlige medisinske skadevirkninger” (Kulturdepartementet, 2001 s. 2). Kampaktivitet som tillater knockout er plassert i en særstilling, der knockout innebærer at en deltaker må avbryte en kamp som følge av støt mot hodet. Kampaktivitet anses å tillate knockout så lenge det aktuelle kampreglementet aksepterer dette som grunnlag for seier. Boksere og utøvere av kampaktiviteter kan påføres alvorlig og livstruende skader, hvor hode- og hjerneskader er det mest alvorlige, samtidig som livstruende blødning fra milt og lever etter slag mot buken forekommer, i tillegg til øyeskader som truer synet (Kulturdepartementet, 2001, p. 7)

“Det foreligger omfattende dokumentasjon på at profesjonell boksing fører til hjerneskade, i enkelte materialer hos opp til 90% av de undersøkte. I andre kampaktiviteter hvor utøvere påføres slag mot hodet slik som i profesjonell boksing, kan man forvente at det tilsvarende skadepanorama vil bli beskrevet”

Kulturdepartementet, 2001b, s. 7

I anledning av disse uttalelsene anmodet departementet Martin Ingvar, professor i klinisk nevrofysiologi ved Karolinska sjukehuset i Sverige, om å komme med sine synspunkt på forslagets medisinske grunnlag. Ingvar støtter seg til uttalelsene fra Norsk Idrettsmedisinsk Forening om at gjentatte slag mot hode kan lede til nevrologiske skader. Proposisjonen omtaler videre “punch drunk”-syndromet⁴, også kjent som boksedemens, hvor uklar artikulasjon, gangustøhet, nedsatt hukommelse og parkinsonlignende symptomer er karakteristisk. Det anslås at “minst 10-17% av profesjonelle boksere får sikker kronisk hjerneskade” med symptomer som beskrevet ovenfor, i tillegg til personlighetsforandringer og sosial instabilitet. “Hjernesvinn er påvist ved computertomografibilder (CT) hos mellom 20- og 50 % av undersøkte profesjonelle boksere” (Kulturdepartementet, 2001, p. 7) Antall

⁴ Dementia pugilistica

kamper og tidsperiode med deltakelse er av større betydning enn antall knockout og tekniske knockout for om man utvikler slike senskader i følge Riise: jo lengre boksekarriere, desto større risiko for å pådra seg kronisk hjerneskade. Antall kamper og tidsperiode deltakelse påstås også å være direkte og signifikant korrelert til skadeantall og alvorlighetsgraden av skadene også for andre kampaktiviteter.

Av Knockoutloven og Ot.prp 75 fremgår det to sammenfallende hovedgrunner til å forby visse typer kampsport i Norge: de akutte skadevirkningene forbundet med kampsport, og langtidsvirkningene av å drive med kampaktiviteter som tillater knockout. Skadevirkningene forbundet med deltakelse over tid i slike aktiviteter kommer spesielt klart frem i Ot.prp. 75, som redegjort for ovenfor. De akutte skadevirkningene er ikke like sterkt presisert, selv om det presiseres hvordan kampsportutøvere kan påføres livstruende skader, med skader i hodet og milt. At de akutte skadevirkningene er av betydning, kan derimot ses gjennom hvor grensen er satt; den er ikke satt for kampsport generelt, men derimot for kampaktivitet som aksepterer knockout som grunnlag for seier. Gjennomgangen av forskningsfeltet om de medisinske konsekvensene av å bedrive kampsport vil derfor være strukturert etter en slik tankegang, med inndeling i korttids- og langtidsvirkninger.

6. Drøfting av sekundære oppfatninger

Som følge av det empiriske grunnlaget for å forby knockout, gjør jeg en deling mellom akutte, subakutte og langtidsvirkningene av å bedrive profesjonell boksing. Jeg gjør denne operasjonaliseringen for bedre å kunne strukturere drøftingen. Det er dog viktig å huske at dette henger sammen.

6.1 Akutte konsekvenser

6.1.1 Skadeomfang

For ikke å trekke hodeskader i boksing helt ut av kontekst, er det viktig også å ha en mer generell kunnskap om skadeomfang i idretten sammenlignet med andre idretter. Det fokuseres for det meste på hodeskader i lovforarbeidene. Skal kampsport vurderes på lik linje med andre idretter, er det viktig å ha et mer generelt bilde av skadeomfang. Dette gis under. Hodeskader er dog, i likhet med lovforarbeidene, særlig av interesse.

Relativt få epidemiologiske studier er utført for å kartlegge skadeomfang av profesjonell boksing; det mest av litteraturen fokuserer på amatør boksing (G. H. Bledsoe, Li, & Levy, 2005; Zazryn, McCrory, & Cameron, 2009a). To relativt omfattende artikler har kartlagt skadeomfang i profesjonell boksing: **1)** Zazryn m.fl. (2009a) analyserte data fra profesjonelle boksekamper fra kampstatistikkdatabasen til boksekommissjonen i Victoria, Australia, fra tidsperioden januar 1997 til juni 2005 ($n = 907$) og **2)** Bledsoe m.fl. (2005) analyserte data fra profesjonelle boksekamper fra Nevadas idrettskommissjons statistikk i perioden september 2001 til marsj 2003 ($n = 524$). Utfallet fra kampene er kvantifisert i henhold til lokasjonen av dokumenterte skader, samt om skadene innebærer kutt, brudd, skrubbsår, hevelse og så videre. Skader ble rapportert i 177 av de 907 kampene i Zazryn m.fl. (2009a) sine studier, altså i 19,5 % av kampene. Totalt ble det rapportert 214 skader. Majoriteten av disse skadene var sår og flenger i hoderegionen (61,7 %), etterfulgt av hjernerystelse (11,7 %) dernest brudd/brist, primært i hender/fingre og nese, som utgjorde 8,4 % av skadene. Lignende resultater fremkommer også av Bledsoe m.fl. (2005) sin artikkel, hvor 191 skader ble dokumentert fra 524 kampene: sår og flenger i hoderegionen utgjorde 50,7 % av skadene og skader på hendene utgjorde 17 % av alle skadetilfellene. Kutt representerer sjelden livstruende skade i boksing, men er såret lokalisert på et område som forhindrer bokseren fra å se, kan det gjøre han eller henne mer sårbar for skade (Coletta, 2009).

Et problem ved undersøkelsene til Zazryn et al., og Bledsoe et al., er at dataene er basert på selvrappotering fra utøverne, samt at skader er observert og behandlet av kampansvarlig lege. Det er ikke gjort oppfølging for å forsikre nøyaktigheten i rapporteringen, ved hjelp av kliniske diagnoser basert på radiografi. Dette kan være grunnen til at hjernerystelse ikke er skilt ut som skade hos Bledsoe m.fl. (2005), da dette kan være vanskelig å diagnostisere med sikkerhet i mange tilfeller. Dette har spesiell relevans for Bledsoe m.fl. (2005) sin undersøkelse, hvor hjernerystelse ikke skilles ut som egen skade, noe som medfører visse svakheter ved denne rapporten.

Skadeomfang i sammenligning med andre idretter

Tall som presentert ovenfor må inkludere skade som følge av trening, i tillegg til å sammenligne seg med andre idretter, for å gi mer mening. I Zazryn m.fl. (2009a) sine undersøkelser endte i underkant av 20 % av kampene med minst en skadet utøver. Dette er svært høyt, også i sammenligning med andre kontaktidretter: en kohortstudie som undersøkte skadefrekvens hos 13 profesjonelle boksere, regnet seg frem til 1081,1 skader per 1000 timer kampdeltagelse i boksing (Zazryn, Cameron, & McCrory, 2006), altså i overkant av én skade per time deltakelse i kamp. Til sammenligning er det i profesjonell fotball dokumentert 35,3 skader per 1000 timer kampdeltagelse (Oberlander & Morgan, 2001). Tall som dette må derimot ses i lys av skader når trening trekkes inn, i tillegg til antall kamper i løpet av en karriere/sesong. Eksponering i profesjonell boksing har avtatt sterkt fra 1930-tallet til moderne tid: en studie har vist at den profesjonelle gjennomsnittskarrieren er redusert fra 19- til 5 år og gjennomsnittlig antall kamper er redusert fra 336 til 13 fra 1931 til 2002 (Clausen, McCrory, & Anderson, 2005). Ved å inkludere skadehyppighet for trening, endte Zazryn m. fl. (2006) med 4,4 skader per 1000 time eksponering (1,7 i trening, 1081 i kamp). Alvorlighetsgraden på skadene er høyere i kamp enn på trening. Ergo: Å gå en kamp i profesjonell boksing medfører relativt høy risiko for å pådra seg akutt skade.

Mer eller mindre all idrett, profesjonelt eller på rekreasjonsbasis, involverer en viss risiko. For å vurdere skadeomfanget i boksing bør derfor dette sammenlignes med andre idretter. Til sammenligning følger tall fra fire andre studier, med definisjoner av skade som er forholdsvis likt definert som studien til Zazryn m. fl (2006). Dette innebar å måtte avbryte trening, avstå fra trening/konkurranse eller at det var behov for tilsyn fra helsepersonell. **1)** En studie av

trening og kamp for 237 profesjonelle fotballspillere rapporterte 6,2 skader per 1000 time eksponering (Oberlander & Morgan, 2001), **2**) En ettårig studie av 20 irske eliteroere, bestående av både menn og kvinner, rapporterte en skaderate på 3,67 per 1000 timer eksponering (Wilson, Gissane, Gormley, & Simms, 2010), **3**) En studie som fulgte både A-lag og juniorlag (<19 år) ved et elitelag i rugby over en toårsperiode, rapporterte henholdsvis 8,5 og 4,1 skader per 1000 timer eksponering (Gissane, White, Kerr, Jennings, & Jennings, 2003) **4**) En studie som fulgte elite og nesten-eliteutøvere i turning over en periode på 18 måneder rapporterte samlet sett 3,3 skader per 1000 time eksponering (Kolt & Kirkby, 1999). Kulturdepartementet (2001, p. 12) skriver at ett av argumentene for å medvirke til organisert idrettsaktivitet er knyttet til helsegevinstene, mens “organisert kampaktiviteter som tillater knockout kan imidlertid være direkte helseskadelige”. All idrettsaktivitet er, på tross av helsegevinster, potensielt direkte helseskadelig.

Både ikke-kontakt og kontaktsporter er inkludert ovenfor. Studiene er basert på selvrapportering eller på rapportering fra trener, fysioterapeut, doktor eller lignende. Det kan tenkes at skader er underrapportert i profesjonell boksing (Jordan, 1993; Zazryn, et al., 2006). Naturlig nok er det stor forskjell i frekvens av type skader i nevnte undersøkelser. Sammenligning med den andre harde kontaktidretten ovenfor, profesjonell rugby, viser følgende: 33 % av skadene i boksing var hjernerystelse; 24 % av skadene i rugby involverte hodeskade i form av hjernerystelse eller hematoma. Sår/flenger/kutt utgjorde 29 % av skadene i boksing, 9 % av skadene i rugby. Brudd og brist utgjorde totalt 19 % av skadene i boksing, 12 % av skadene i rugby. Hoderegionen er klart mest utsatt i boksing, hvor motstanderens slag påfører de fleste skader; til sammenligning medførte å bli taklet i rugby 44 % av skadene, mens det å takle noen resulterte i 30 % av skadene (Gissane, et al., 2003; Zazryn, et al., 2006). Skadefordelingen i rugby er ikke helt forskjellige fra profesjonell boksing, om vi skal tro disse to studiene. At “kampaktiviteter som tillater knockout skiller seg fra annen fritidsaktivitet ved at potensielt skadegjørende handlinger tillates og honoreres” (Kulturdepartementet, 2001, p. 2) er ikke nødvendigvis riktig. Skadegjørende taklinger er lov i følge reglementet, og det honoreres, om enn mer implisitt enn i kampsport. Det er ikke en stor idrett i Norge, men rugby reguleres ikke.

Bokserne som ble undersøkt i studien til Zazryn et al. (2006) hadde i gjennomsnitt antall kamper som var representativt i forhold til hele utvalget for Victoria, Australia for 2004. Dette indikerer at eksponering målt i studien er å forvente av bokserne i regionen, og så fremt ikke

antall kamper og boksepraksis skiller seg markant fra andre deler av verden, kan en også forvente en noenlunde lik frekvens og skadepanorama. Boksekamper må ta skylden for de fleste skader som forekommer i boksing: selv om trening utgjorde 99,9 % av eksponeringstiden hos Zazryn et al. (2006), skjedde bare 43 % av skadene på trening, 53 % i kamp. Dette sier ingenting om de latente effektene av repeterte slag mot hodet, da studien primært har relevans for akutte skader. Det antyder derimot at de akutte skadene ved å bedrive boksing ikke overgår akutte skader i en rekke andre idretter i kvantitet. Det overgår potensielt heller ikke kvalitativt idretter det er naturlig å sammenligne seg med, spesielt om det ses i lys av kamper per sesong, skader i forhold til eksponering og karrierelengde. Kamp i boksing medfører flere, og mer alvorlig skader i form av hodeskader og kutt, enn rugby målt i kamptid. Gjennomsnittlig antall kamper i Zazryn et al (2006) sine studier i gruppen som gikk minst én kamp, var 2,2, noe som på linje med snittet for regionen Victoria. Den gjennomsnittlige bokseren i Victoria ville maksimalt gått 79 minutter kamp på ett år (12 runder x 3 minutter x 2,2 kamper), men de færreste ville hatt så mange minutter i ringen. Problemet er derfor ikke nødvendigvis gjennomsnittsbokseren, om man måler mengde og alvorlighetsgrad på akutte skader, men heller bokseren fra 1930-tallet, med mellom 17 og 18 kamper i året. Å forhindre dette kunne enkelt vært gjort gjennom regulering, med tilstrekkelig kontroll fra et internasjonalt kontrollorgan eller fra hver enkelt bokseorganisasjon. En profesjonell norsk bokser kan konkurrere i utlandet uten å måtte forholde seg i nevneverdig grad til norsk lovverk. Ved konkurranse i Norge, vil derimot Knockoutforskriften forhindre 30-talls-bokseren fra å utsette seg for slike mengder risiko (jf. kapittel 5.2), også om det hadde vært åpnet opp for profesjonell boksing.

Av Gissane et al., (2003) sine undersøkelser kan det leses at en profesjonell rugbyutøver vil oppleve 157,7 skader per 1000 time kampeksponering. En kamp varer i rundt 90 minutter, noe som gjør at det i snitt oppleves ca. en skade per fjerde kamp om en utøver spiller hele kampen. Av studien kan det leses at 29 % av skadene som skjedde i løpet av kamp enten gikk under kategorien "o3d": Skader som forhindrer en spiller fra å utføre sine normale plikter i en >3-dagers periode, eller "major": brudd (men ikke på fingre eller tær); skulder, hofter, kne eller ryggrad ute av ledd; skader som medfører tap av bevissthet, eller som krever gjenopplivning; eller enhver skade som krever innleggelse på sykehus i >24 timer. Skaderater i rugby har vist seg å være høyere enn mange andre høyrisiko beskjeftigelser, boksing inkludert om studien av Zazryn et al. (2006) legges til grunn. Svakheter ved studien til Zazryn et al., innebærer bruk av rapportering av skader fra trenere, hvis definisjoner av hva

som utgjør en skade kan skille seg hos de involvert i boksing i sammenligning med andre idretter. Dette vil primært ha gitt utslag i trening, da skader fra kamp ble rapportert av eksterne, i form av lege, men også her kan det være snakk om underrapportering. I tillegg er utvalget relativt lite. Denne studien er den første som viser skaderater over lengre tid i både kamp og trening, mens retrospektive studier av skader påført under kamp har vært mest vanlig. Denne studien er derfor relativt unik i sitt slag, og det finnes ingen garanti for at fremtidige studier ikke vil gi radikalt høyere frekvens av skader. Sammenlignes dog studien med ovenfor nevnte Jordan & Campbell (1988), med tanke på skaderater per 100 bokser, rapporterer Zazryn et al., (2006) høyere skaderate enn hva Jordan & Campbell gjør. Det vil bli interessant å se hva fremtiden bringer av lignende studier, særlig i sammenligning med andre (kontakt)idretter.

Studier som gir et sammenligningsbilde er interessant fordi det kan bidra til å vise hvordan skillet i hva som reguleres og ikke reguleres er preget av hvilken form for aksept noe har i samfunnet, ikke nødvendigvis at enslydende empirisk bevis peker mot vesensforskjeller. Helsegevinstene ved å bedrive fysisk aktivitet blir svært sjelden trukket i tvil, kanskje med kampsport som eneste unntak. Kulturdepartementet reflekterer over dette i odelstingsproposisjonen (2001, p. 12): "Ett av argumentene for å medvirke til organisert idrettsaktivitet har vært knyttet til helsegevinstene ved å drive idrett og fysisk aktivitet. Organiserte kampaktiviteter som tillater knockout kan imidlertid være direkte skadelig". Selv om fysisk aktivitet er forbundet med helsegevinster, er det også viktig å huske at det sjelden er fritt for risiko: for eksempel ble 4,6 % av alle joggere i USA ble skadet som følge av det i løpet av 2002 (Richardson, 2004). Selv om fullgode kvalitative studier med hensikt å sammenligne skader i boksing med andre idretter ikke eksisterer, kan det se ut til at relativt få kamper i året og lav skadefrekvens på trening, gjør at boksing ikke kommer dårlig ut av sammenligning med andre (kontakt)idretter. Heller ikke målt i kvantitet ser boksing ut til å være særlig mye mer risikofullt i forhold til akutte skader enn flere andre idretter. Spørsmålet om langtidsskadene av repeterte slag mot hodet er dog en viktig del av denne koalisjonens argumentasjon på dette området. Dette behandles senere.

Amatør- og dameboksing

Kun to andre studier har undersøkt skaderate per 1000 timer med deltakelse i boksing, begge av amatørbokser. Porter og O'Brien (1996) fant en skadefrekvens i amatørboksekamper liknende undersøkelsene til Zazryn et al., (2006) med skaderate på 920/1000 time

kampeksponering. Av 281 undersøkte kamper, eller 562 eksponeringer, ble det rapportert 33 hjernerystelser, noe som vil si i 11.7 % av kampene. Zazryn et al sine studier viser interessant nok en høyere skadehyppighet i amatørkamper, enn i proffkamper, med 1221 skader mot 1081 per 1000 time. Dette kan kanskje forklares med at relativt få fra utvalget deltok i kamp i løpet av undersøkelsesåret, og at resultatene ville blitt endret med større utvalg eller flere undersøkte kamper. Samlet sett ble det rapportert mindre skader i amatørboxing (1 per 1000 timer eksponering). Den andre studien som har undersøkt skader målt i antall timer viste at for militærkadetter (vurdert som “amatører” fordi penger ikke var involvert) var skaderaten for boksetrening mye høyere enn hos Zazryn et al., med 22,1/1000 time, mot 0,5/1000 time (Welch, Sitler, & Kroeten, 1986). Denne relativt store forskjellen kan ha sammenheng med at kadettene også deltok i annen høyintensitets trening, som medførte en kumulativ risiko i forhold til deltakelse i boksing. I tillegg var det snakk om kadetter som mottok instruksjon i boksing; de var i den forstand ikke “boksere”.

Av de totalt 59 bokserne i studien til Zazryn et al., (2006) var kun tre kvinner inkludert. Menn opplevde signifikant flere skader enn kvinner. Denne oppgaven vil ikke inneha et strengt skille mellom herre- og kvinneboxing. Det meste av forskning som er utført er utført på de som utgjør hovedgruppen av de som driver med sporten, altså menn. Av interesse for kapitlet er det dog viktig å nevne en medisinsk undersøkelse av kvinnelige profesjonelle og amatørboxere i Italia som bokset mellom 2002 og 2003, hvor forfatterne konkluderer med at “kvinneboxing er mye tryggere enn forventet” (Bianco et al., 2005). Data fra 645 eksaminasjoner utført etter kamp ble analysert, hvor kun 19 av disse viste tegn på skade, med kutt, neseblødning og hånd/håndleddsskader som hyppigst forekommende. Ingen av utøverne hadde behov for sykehusbesøk etter kamp eller de påfølgende dagene. At det er forskjeller på herre- og dameboxing antydes også av Bledsoe et al., (2005), hvor det hos menn rapporteres tre ganger så mange skader som hos kvinner (3,6 mot 1,2 skader per 100 runder; $p < 0.001$) og signifikant høyere sannsynlighet for at kampen ender med TKO/KO.

6.1.2 Hjernerystelser

Det benyttes særlig to medisinske argumenter for hvorfor boksing bør forbys: 1) repeterte hjernerystelser kan resultere i karakteristiske forløp til hjerneskade og stødige nedgang i ens evne til å prosessere informasjon effektivt og 2) hjernerystelse er den mest vanlige

hodeskaden i all sport, boksing inkludert (Cantu, 1995b, p. 21). Dette avsnittet fokuserer på argument 2, argument 1 behandles senere.

Det refereres svært ofte til Cantu, med boka *Boxing and Medicine* (1995b) hva angår det siste premisset for hvorfor boksing ikke bør være lovlig. Dette motsier informasjon lagt til grunn av Bledsoe m.fl. (2005) og Zazryn m.fl. (2009a) til en viss grad, der sår og flenger og ansiktet later til å være den mest vanlige hodeskaden i boksekamper, men disse undersøkelsene har ikke tilstrekkelig informasjon om hvor ofte hjernerystelse frekventerer. Dette skyldes blant annet metodologiske uklarheter i rapportering og definisjon av hjernerystelser (Zazryn, McCrory, & Cameron, 2009b). I boksing kan en hjernerystelse for eksempel rapporteres som en medisinsk diagnose fra kampansvarlig doktor, eller dedusert ut i fra KO/TKO eller at dommeren stopper kampen som følge av gjentatte slag mot hodet. En studie som benytter KO/TKO som egen skade, uten bruk av nærmere kontroll for hjernerystelse, er utført av Jordan og Campbell (1988) som gikk gjennom data fra staten New York fra august 1982 til juli 1984. "Kraniecerebral" ble skilt ut som en egen skade, der alle kamper som endte med KO eller TKO ble registrert, uavhengig om dette i virkeligheten medførte skade for utøveren: kun fire i denne kategorien hadde behov for medisinsk oppfølging etter kamp. 3110 runder med boksing utspilte seg i denne tidsperioden, hvorav kraniecerebrale skader utgjorde 262; dette kan fortolkes som 0,8 slike skader per 10 runder kamp, eller 1 KO/TKO pr 12,5 runder kamp. Om de 262 kraniecerebrale skadene i virkeligheten kan omsettes til 262 hjernerystelser er usikkert. Det samme er det om de 262 var de eneste hjernerystelsene som forekom i dette utvalget.

På tross av at Cantu (1995b) påstår at hjernerystelse er den mest vanlige hodeskaden i boksing, kan det ikke trekkes særlig mye relevant informasjon ut av dette i all den tid det ikke belyser hvor ofte disse skadene forekommer og hvor alvorlig disse hodeskadene er. I Zazryn et al., (2006) ble det rapportert 5 hjernerystelser på de totalt 20 profesjonelle kampene som er registrert i studien, altså i 25 % av kampene. Med såpass lite utvalg, er det vanskelig å vite om dette er generaliserbart til en større populasjon, men dette er svært høyt. Benyttes Zazryn m. fl. (2009a) sine tall, usikkerhet om nøyaktigheten i disse tallene til tross, utgjør hjernerystelse 11,7 % av totalt 214 antall skader. Dette vil si 25 tilfeller på 907 kamper, eller i 2,8 % av kampene. Kutt er alvorlig nok, men om hovedargumentet for å forby boksing er på bakgrunn av risiko for akutte hjernesker forbundet med knockout, ser ikke tall som dette ut til å støtte oppunder dette argumentet i særlig grad. Det kan dog diskuteres hvor mye lit som kan settes

til tall som dette. Zazryn, McCrory og Cameron (2009b) skriver at forskningslitteraturen på “akutt nevrologiske hodeskader” i forbindelse med boksing har utgjort alt fra 15,9- til 69,7 % av de rapporterte skadene. For i tilstrekkelig grad å kunne beskrive skadepanoramaet i boksing er det viktig for fremtidige studier ikke bare å benytte doktorens rapporter, men også å bruke godkjente tester for å identifisere hjernerystelse og andre hodeskader. Uten dette er det vanskelig å anslå hvor hyppig forekommende hjernerystelser faktisk er i boksing. Bruk av nevropsykologiske tester er foreslått som testbatteri for å kunne indentifisere dette (Galetta et al., 2011).

Knockout og teknisk knockout i relasjon til hodeskader

Knockoutloven, forskriftet eller høringsuttalen fokuserer lite på de akutte skadevirkningene ved knockout, men trekker likevel grensen for hva som er lov og ikke i kampsportsammenheng nettopp her. Knockout er av den grunn viktig i lovarbeidet. Bledsoe et al., (2005) påstår at nevrologiske forstyrrelser signifikant nok til å forårsake tap av bevissthet uten tvil er et bevis for skade, og argumenterer for at knockout representerer en alvorlig skade. Jordan (i Varlotta, Jordan, & Miller, 2009) skriver derimot at å fastslå at en hjernerystelse faktisk har forekommet som følge av en boksekamp kan være vanskelig, fordi de fleste hjernerystelser i boksing er ikke assosiert med tap av bevissthet, og bokserne som taper som følge av KO/TKO ikke trenger å ha en hjernerystelse. At det ikke er enighet om hvor stor skade et slag som innebærer tap av bevisstheten medfører, bør kanskje ses i sammenheng med at det ikke er helt forstått hvorfor tap av bevissthet forekommer – om det er en følge av mengde kraft i slaget, eller om det er en reflekssmekanisme som initieres ved spesielle treff (Unterharnscheidt, 1995). Et annet moment er også å finne i mange utøveres refleksjoner etter å ha opplevd TKO/KO. Ofte sier de at de ikke så det kritiske slaget komme. Dette synes også å medføre særlig risiko for TKO/KO i kampsport.

I en analyse av 316 profesjonelle bokserne som tapte i form av TKO/KO etter slag mot hodet fant Jordan (2009) at 76 % disse ikke hadde tap av bevissthet. Blant de med tap av bevissthet, hvor varighet var registrert, varte 88,3 % av tilfellene under ett minutt, med de resterende med tap av bevissthet over 1 minutt. Ingen opplevde tap av bevissthet i over fem minutter. De fleste bokserne opplevde rask bedring, forstått som ingen klager om nevrologiske symptomer eller uregelmessigheter ved nevrologisk undersøkelse. 3 % av bokserne (n = 11) ble overført til sykehus for videre nevrologiske undersøkelser, hvorav 9 av disse hadde opplevd tap av

bevissthet. Av de 316 KO/TKO i undersøkelsen, var to ansett som alvorlige: den ene bokseren døde som følge av subdural hematoma, den andre opplevde en så seriøs hjernerystelse at karrieren var over.

En lignende studie undersøkte bokserne fra New York i en periode mellom 2002 og 2005, som alle hadde tapt som følge av enten KO eller TKO (Varlotta, et al., 2009). Av de 187 undersøkte, tapte 142 (75,9 %) kampen som følge av TKO, de resterende som følge av KO. 84,5 % hadde ikke tap av bevissthet. 95,7 % av bokserne kunne forlate ringen på egen hånd, men problemer med gange ble registrert i 40,6 % av tilfellene. Glasgow Coma Scale (GCS) ble brukt for å bedømme nevrologisk funksjon hos bokserne, hvorav 96 % av de undersøkte bokserne ble klassifisert med en mild TBI. Indeksen anslår, på bakgrunn av øyereaksjon på forskjellige stimuli, verbalt uttrykk og respons i bevegelse, en score som antyder om personen har vært utsatt for en mild (13-15), moderat (9-12) eller alvorlig (3-8) hjerneskade. 89,3 % av bokserne scoret 15 poeng på denne testen, 8,6 % scoret 14, mens 2/187 scoret tre på testen. Denne testen brukes i de tilfeller hvor det er mistanke om hjerneskade, og den ble altså gitt til *alle* i studien. Å score 15 på GCS vil ikke nødvendigvis si at skadelidte har en “mild traumatisk hjerneskade”, fordi det finnes ingen høyere score. Verlotta, et al (2009, p. 566) argumenterer med dette noen på tvers av Bledsoe et al., (2005) hva angår KO/TKO og akutte hodeskader i boksing: “om enkle/ukompliserte hjernerystelser i boksing (uten at oksygenmangel eller redusert cerebral blodgjennomstrømning er involvert) resulterer i strukturell skade, gjenstår å fastslå”⁵.

Knockout setter grensen for hva som uten regulering kan bedrives. Hvor mange KO/TKO vil gjennomsnittsbokseren oppleve? Gjennomsnittlig antall runder i følge Svinth, på bakgrunn av “The Manuel Veazquez boxing fatality collection”, rapporteres fra datagrunnlaget å være 5,4 runder (Svinth, 2007). Gjennomsnittlig antall kamper for en profesjonell bokser i moderne tid er rapportert mellom 15,4⁶-, 13,3⁷- og 11,2⁸ år. Følgende tall er naturligvis ikke eksakte, men benyttes her som et estimat for å sette saken i perspektiv: En bokser som har en gjennomsnittskarriere (13,3 kamper) bestående av gjennomsnittlige kamper (5,4 runder), som har like mange seire som tap og som opplever KO/TKO på linje med snittet (1 KO/TKO pr 12,5 runder) vil oppleve totalt 3 KO/TKO i løpet av karrieren. Av dette kan det leses at 45 %

⁵ Egen oversettelse

⁶ (Ravdin, Barr, Jordan, Lathan, & Relkin, 2003)

⁷ (Clausen, et al., 2005)

⁸ (ibid; hentet fra Hogg J.M (2003) Australian Boxing Records, Coorparoo Qld Australia)

av boksekampene ender med enten KO eller TKO, noe som er relativt nært Bledsoe et al., (2005) statistikk fra 524 kamper (49%). Nå er det kanskje ikke for gjennomsnittsbokseren, med sine relativt få kamper, at boksing utgjør en seriøs helsefare, og det er definitivt ikke bare KO/TKO som utgjør en helserisiko i boksing. At Knockoutloven trekker grensa nettopp ved knockout kan synes noe konstruert, da dette vil forekomme relativt sett sjelden i karrieren for bokserne flest. Det er vel dog i betydningen “kampsport som tillater knockout” og ikke knockout som fenomen som vekker bekymring. Det er likevel viktig å ha et bilde av den moderne bokseren, som med sine relativt få kamper, ikke ender opp med å oppleve titalls knockout i løpet av en karriere.

6.1.3 Dødsfall

Død som resultat av deltakelse i kampsport har mottatt mye medieoppmerksomhet, også i lovforarbeidene til Knockoutloven, hvor det står at “både bokserne og utøvere av kampaktiviteter kan påføres alvorlig og livstruende skader” (Knockoutloven, 2001, p. 7). Selv om det ikke betviles at dødsfall forekommer, blir dette et spørsmål om hvor *ofte* det forekommer, da generalisert ut i fra populasjonsstudier. Dødsfall som følge av boksing er i større grad rapportert enn dødsfall fra andre typer kampsport, men frekvens og omstendighetene rundt dødsfall i boksing ikke tilgjengelig gjennom et formelt internasjonalt godkjent datasett (Zazryn, et al., 2009b). Subjektive kriterier brukes for å bedømme om en boksekamp bør stoppes eller ikke; en kamp stoppes om kampledere eller doktoren føler at utøveren ikke lenger kan forsvare seg selv, eller implementere noe angrep. Følgelig er det også subjektive kriterier som er grunnlag for å beskytte utøveres liv i ringen.

Loggføring utført siden 1890 dokumenterer omtrent 10 dødsfall hvert år, men dette antas å være underrapportert (Miele & Bailes, 2007). En annen omfattende metaanalyse, basert på dødsfall omtalt i aviser siden første verdenskrig, rapporterte totalt 659 dødsfall på “verdensbasis” med et gjennomsnitt på færre enn 9 dødsfall per år over en 78-års periode (Ryan, 1998). Uten populasjonsstatistikk i noen av disse studiene, er dødsrisiko forbundet med boksing umulig å fastslå med sikkerhet. En nyere studie fra Australia, etter gjennomgang av boksestatistikk fra 20 år med profesjonell boksing, fastslo en dødsrate for utvalget på 0.2 per 100 kamper, ett dødsfall per 500 kamp (Zazryn, et al., 2009b). Knapphet i data er det også om man skal forsøke å sammenligne dødsfall i boksing med andre sporter. En studie med hensikt om å måle omfang av skade, sykdom og dødsfall i forskjellige idretter i England og

Wales, kalkulerte fra 8 år med datainnsamling dødsrater per 100 million deltakelsesdager: klatresport (>793), “air sports” (>640), motorsport (146) og vannsport (67,5) toppet listen (Nicholl, Coleman, & Williams, 1993). Disse aktivitetene er naturligvis samlekategorier, noe som bidrar til at sammenligning på tvers av enkelte idretter blir problematisk. Boksing og bryting var rapportert i samme kategori, og utgjorde den 10. mest vanlige årsaken til rekreasjons- og idrettsdødsfall, med dødsrate på 5.2 per 100 millioner deltakelsesdøgn. Denne raten var en tredjedel av den eneste andre kontaktsporten på topp ti-plassering – rugby. Og dødsraten i rugby er videre en halvpart av dødsraten i hestesport (Nicholl, Coleman, & Williams, 1995) – hva som innebærer risiko i idrettssammenheng er ikke alltid like intuitivt.

En sammenligning av Svinths (2007) statistikk av tiårene mellom 1890 og 2000 viser en svak nedadgående trend i antall rapporterte dødsfall (103-94-127-191-155-116-146-113-95-67-78). Denne nedadgående trenden blir ofte attribuert til en regelendring fra 1983 som reduserte antall runder i tittelkamper fra 15 til 12, men det er ingen signifikant nedgang i antall dødsfall siden den gang (Baird et al., 2010). En hypotese er at den beviste nedgangen heller kan tilskrives en reduksjon i eksponering for repeterte hodeskader (gjennom kortere karrierer og færre kamper), samt strengere regulering og bedre medisinsk overvåkning (ibid.). Risikofaktorer består av alder, for-eksisterende forandringer i hjernen, somatiske sykdommer (som høyt blodtrykk og diabetes), medisiner (blodtrykksnedsettende, steroider, antikoagulerende), dehydrering, overdrevent vekttap, second-impact syndrom, og å motta et stort antall slag mot hodet i løpet av kamp (Förstl, Haass, Hemmer, Meyer, & Halle, 2010). At antall slag er av betydning støttes av Miele og Bailes’ (2007) studier av kamper som endte med dødsfall sammenlignet med kamper som ikke gjorde det: antall slag per runde i dødbringende boksekamper (n = 10) var signifikant (p = 0,001) høyere enn hos kontrollgruppen, bestående av 4000 profesjonelle kamper.

6.2 Subakutte konsekvenser

6.2.1 Hjernerystelse og subjektive symptomer

Det har i senere tid forekommet en økt interesse omkring sportsrelaterte hjernerystelser, gjennom å gjenkjenne, diagnostisere og behandle dette på hensiktsmessig måte (Kirkeby, 2004; Stern et al., 2011). Deltakere i flere idretter, som for eksempel amerikansk fotball, fotball, bryting, ishockey, er alle utsatt for risiko for hodeskader; fra støt som fører til

asymptotiske nesten-hjernerystelser, symptomatiske hjernerystelser og til mer moderate eller alvorlige traumatiske hjerneskerader (TBI⁹). Hjernerystelser har vært definert forskjellig gjennom historien, der tap av bevissthet tidligere var et kriterium. I et forsøk på å definere hjernerystelse legger Rise Kirkeby ned fem hovedpunkter som inngår i definisjonen: 1) kan forårsakes av et direkte slag mot hodet, eller mot et annet sted på kroppen hvor kraften forplantes opp mot hodet, 2) Resulterer i umiddelbar og kortvarig forstyrrelse av nevrologiske funksjoner, 3) kan resultere i nevropatologisk forandring; men de akutte kliniske symptomene reflekterer heller en funksjonell enn en strukturell skade, 4) kan resultere i graderte kliniske syndromer, der bedringen fra de kliniske og kognitive symptomene typisk er sekvensielt 5) hjernerystelse har i prinsippet normal nevrologisk undersøkelse, det vil si CT og MR av hodet er normal (Kirkeby, 2004 p. 4). Når det kommer til hvor ofte hjernerystelser forekommer i idrett er det store mørketall, da de fleste hjernerystelser verken blir oppdaget eller rapportert, men Rise Kirkeby anslår at hodeskader utgjør mellom 2 og 15 % av alle idrettsskader (2004).

En mild hjernerystelse er en hodeskade resultert fra en kraft som blir overført til hode og som fører til en kollisjon mellom hjernen og skallen, eller til en forstrekning på vevet og blodkar i hjernen (Stern, et al., 2011). Skader som dette kan lede til forskjellige fysiske, psykologiske og kognitive symptomer, og dette kan føre til postcommotiosyndrom (PCS), en vanlig følgetilstand til hjerneskerade. Vanlige symptomer inkluderer utmattelse, svimmelhet, hodepine, lys- og lydsensitivitet, mental tåkethet, depresjoner, irritabilitet, og svekkelse av funksjonalitet og konsentrasjon. Majoriteten av problemene forbundet med hjerneskerade løser seg innen dager, uker eller måneder (Stern, et al., 2011). Hvor lenge svekkelsen varer er uklart, primært på grunn av metodologiske og designproblemer i utforming av relevante studier på fenomenet (Lefkowitz, Flanagan, & Verlotta, 2009). Det er dog antatt at 7-15 % av alle individer utsatt for en mild hjernerystelse vil oppleve symptomer ett år etter skaden (Hall & Chapman, 2005). I studier av amerikansk fotballspillere, er det funnet signifikante sammenhenger mellom selvrapportert hukommelsesproblemer og antall hjernerystelser i løpet av karrieren (Guskiewicz et al., 2005). Med *selvrapporterte* hjernerystelser og hukommelsesproblemer, har studien klare begrensninger. En karriere med gjentatte hjernerystelser, og antageligvis også nesten-hjernerystelser, kan være risikofaktorer for milde kognitive skader og Alzheimers

⁹ Traumatic brain injury

senere i livet (ibid.). Langsgående prospektive studier er dog nødvendig for å avgjøre kausalitet (McCrory, Zazryn, & Cameron, 2007).

6.2.2 Second-impact syndrom

Second-impact (Sekundærstøt) syndrom (SIS) ble først beskrevet av Schneider i 1973, men termen ble først tatt i bruk i 1984 (Jayarao, Chin, & Cantu, 2010). Selv den mildeste grad av hjernerystelse kan lede til syndromet, og tilstanden er ofte fatal, hvis ikke medfører det alvorlig svekkelse. Syndromet oppstår når en utøver utsettes for en ny hodeskade, før symptomene av den første hodeskaden har løst seg (Jayarao, et al., 2010). Etter et støt mot hodet (sekundærstøt), som kan være bemerkelsesverdig mindre, kan dette syndromet oppstå (Cantu, 1995b). Det typiske scenario i boksing, som lagt frem av Cantu (1995b), er en utøver som fremdeles er symptomatisk for en tidligere hodeskade, som deltar i en boksekamp og mottar et nytt støt mot hodet. Dette støtet behøver ikke være noe utover det ordinære. Utøveren vil vanligvis forekomme “stunned” (påvirket i form av å være sløv, bortkommen, ubalansert etc.), men vil ikke miste bevissthet og vil ofte fullføre den gitte runden. I løpet av en periode på sekunder eller få minutter, vil utøveren gå fra en slik forstumlet tilstand over til dyp koma. Atleten kan forverres innen minutter fra en bevisst, dog påvirket, tilstand til en semibevisstløs tilstand med hurtig utvidende pupiller, tap av øyebevegelse, og ofte sviktende åndedrett. I boksing er syndromet av særskilt betydning når en bokser går mer enn en kamp på en dag. Det er også sannsynligvis dødsårsaken i de tilfeller hvor en bokser har blitt utsatt for signifikante hodestøt gjennom en kamp, og kollapser på slutten. Patofysiologien til syndromet er ikke klart (Cantu, 1995b), og diagnose fremsettes vanligvis på bakgrunn av subjektive kriterier (som historie om tidligere hjernerystelser, TKO/KO), i tillegg til CT og MRI funn.

Second-impact syndrome nevnes ikke i proposisjonen, men fremkommer av vedlegget til utkastet til høringsnotatet, hvor syndromet er omtalt i et eget kapittel (Kulturdepartementet, 2000). I boksing kan SIS oppstå i turneringssammenheng hvor en bokser konkurrerer mer enn en gang på relativt kort tid, typisk et par dager til et par uker. Interessant nok er det lovlig å gå to kamper per døgn i Norge, hvis kamptid maksimalt strekker seg til 12 minutter totalt (to kamper a seks minutter ved to kamper). Godkjenning kan også gis for en utøver å gå flere kamper over flere dager, så fremt kamptiden per døgn ikke overstiger 12 minutter (Knockoutforskriften, 2001). Dette betyr derimot ikke at second-impact syndrom nødvendigvis utgjør særlig risiko i utøvelse av amatørboxsing i Norge: De fleste tilfeller av

second-impact syndromet involverer utøvere under 18 år (Jayarao, et al., 2010), og for å kunne konkurrere i Norge må man være over 18 år; det settes krav til individuelt tilpasset hjelm; enhver utøver har en egen startbok hvor tidligere kamputfall og resultat av medisinske undersøkelser føres inn; der en kamp blir stoppet som følge av støt mot hodet, kan ikke skadelidte utøver delta i kampaktivitet på en periode på minst fire uker; før en utøver som har fått karantene som følge av støt mot hodet igjen kan delta i organisert kampaktivitet, skal utøveren vurderes av spesialist i nevrologi eller nevrokirurgi for å avdekke om vedkommende er påført skade av betydning for videre deltakelse i organisert kampaktivitet som tillater knockout; ved utøvelse av organisert kampaktivitet skal det være kamplege, hvis ansvar blant annet er å påse at utøveren før kampstart er konkurransedyktig; en helseattest som er mindre enn ett år gammel skal fremlegges av utøver til kamplege før kamp, og skal inneholde a) en fullstendig klinisk undersøkelse, b) en nevrologisk undersøkelse og c) opplysning om tidligere skader og sykdom av betydning for deltakelse. Jeg har trukket frem regelverket i amatørboxning i Norge, for å vise hvilken grad av kontroll som omgir utøverne i forhold til å konkurrere og trene boxning hos konkurrerende boksere. Risikoen for SIS er naturligvis ikke borte, men kanskje er dette regelverket sikrere enn det norske profesjonelle kampsportutøvere vil møte i forskjellige organisasjoner i utlandet.

6.2.3 Nevropsykologisk testing

Nevropsykologiske tester er i følge Jordan et al (1996) den mest sensitive fremgangsmåten for å måle skader assosiert med boxning. Tester som dette involverer mål på kognitiv funksjon, mål på intelligens, språkevner, konstruksjonsferdigheter, oppmerksomhet og konsentrasjon, hukommelse, øye-hånd koordinasjon, kognitiv stabilitet og fleksibilitet og planlegging. Eksponering representerer antageligvis den viktigste risikofaktoren forbundet med boxning (Varlotta, et al., 2009). Nevropsykologiske tester omtales av overlege Riise i høringsnotatet til knockoutloven (2000), der det refereres til Casson et. al (1982) sine studier av 10 profesjonelle boksere. Samtlige av disse bokserne led, i følge Riise, av nevropsykologisk svekkelse, men studien benytter ikke et nevropsykologisk testbatteri i det hele tatt. Kanskje referer Riise til det faktum at bokserne hadde mistet bevisstheten som følge av boksekampen, men i all den tid utvalget er undersøkt *nettopp* på bakgrunn av tap av bevissthet, kan ikke denne informasjonen brukes som argument for at boxning forbindes med redusert prestasjon på nevropsykologiske tester. Utvalget i undersøkelser er heller på ingen måte randomisert: fire av ti boksere var i verdenseliten og det var dominert av tungvektsboksere. Nevropsykologisk

testing av boksere er uansett interessant, da dette kan være et bevis på hjerneskade i seg selv, samt henge sammen med utvikling av en sykdom som omtales senere, CTE.

Sammenligning med andre idretter

Relevant i den sammenheng er det å vurdere den kumulative effekten av ikke-alvorlige hodeskader hos unge og friske boksere. Di Russo og Spinelli (2010) målte hjerneaktivitet og reaksjonstid til boksere i Go/No-Go-tester (innebærer diskriminering av stimuli, valg av reaksjon og bevegelsesreaksjon/inhibisjon). Fektere ble benyttet for sammenligning, en sport det argumenteres med at er forholdsvis lik boksing, foruten om den fysiske kontakten. Studien besto av 36 subjekter: 12 profesjonelle boksere, 12 fektere og 12 kontrollsubjekter.

Idrettsutøverne hadde alle konkurrert i nasjonale eller internasjonale mesterskap, og alle bokserne hadde opplevd minst 1 “knock-out”, med snitt på 3,1. Langtidsdeltakelse i fektning promoterte en raskere og mer effektiv prosessering av informasjon, samt en forbedret visuell oppmerksomhet sammenlignet med kontrollgruppen. Bokserne scoret derimot betraktelig dårligere på en del av testene. På det elektrofysiologiske nivå, med bruk av EEG, ble det vist lengre ventetid og redusert impuls, mens det på det atferdsmessige nivå ble funnet større variasjon mellom testene som indikerer inkonsistens over gjentatte evalueringer, og større “switch cost” ved respons i diskriminasjonsoppgaver. De elektrofysiologiske forsinkelsene anses som en konsekvens at antall hodestøt, som vokser med økt eksponering. En relativ lik studie sammenlignet 53 tidligere tittelholdere i amatør boksing mot 53 tidligere fotballspillere (Thomassen, Juul-Jensen, Olivarius, Braemer, & Christensen, 1979). I likhet med Di Russo & Spinelli (2010) fant de signifikant mer dysfunksjon hos bokserne enn hos kontrollgruppen i flere nevropsykologiske tester: 1) bevegelfunksjon i vestre arm, 2) i tale, ved repetisjon av ord, serie av ord, og korte og lange setninger, 3) fonetiske analyser 4) memorering.

Bokserne skilte seg dog fra fotballspillerne på viktige bakgrunnsvariabler som alder og utdanning. Ved analyse av matchede par, på bakgrunn av alder, utdanning og prestasjon på språklige tester, var det kun motorisk funksjon i venstrehånden som ga signifikante resultater.

Disse to analysene gir et interessant bilde av forskjellene mellom boksere og kontrollgrupper ved én måling: den er interessant i forhold til boksing generelt, men den innehar mangler i form av informasjon om endring over tid og kausalitet. Eksponering antas å være av særlig interesse for utvikling av CTE hos boksere (Varlotta, et al., 2009). Di Russo og Spinellis (2010) undersøkelse hadde boksere med 13.3 år med erfaring i snitt, mens Thomassen et. al

(1979) undersøkte tittelholdere i amatørboxning. Dette kan tyde på at det i begge tilfeller er boksere med atypiske karrierer som er undersøkt. I tillegg kan det hende at også være at det er forskjell på hva slags folk de respektive idrettene tiltrekker, noe som i utgangspunktet er opphav til forskjeller.

Spørsmål omkring hvilke effekter boxning har for hjernen vil stadig vende tilbake til spørsmål om karrierelengde og antall kamper. Gjennomføres forskningen kun med eliteboksere med veldig mange kamper, sier forskningen noe om nettopp denne gruppen. Dette kan være interessant i seg selv, men det bidrar ikke nødvendigvis med informasjon som generaliserer til en større boksepopulasjon. Som vist tidligere er sport generelt, og kontaktsport spesielt, risikabelt. Plukkes det ut informanter som ligger i enden av skalaen hva angår mengde eksponering, virker det sannsynlig at disse vil skille seg markant fra for eksempel fektere. Å tolke posttraumatiske nevropsykologiske data uten egnede kontrollsubjekter tilpasset for alder, sosioøkonomisk, sosiokulturell og utdanningsvariabler vil potensielt være uten reliabilitet (Jordan, et al., 1996). Spørsmål om hva som er egnede kontrollsubjekter ble problematisert i en undersøkelse av Porter (2003) av 20 amatørboxsere sammenlignet med 20 kontrollsubjekter. Studien er den lengstgående studien som benytter et nevropsykologisk testbatteri, med varighet på hele 9 år. Bokserne viste ingen tegn på CTE eller forringelse på nevropsykologisk prestasjon over de 9 årene. Bokserne utviste faktisk relativt vedlikehold og/eller forbedring sammenlignet med kontrollsubjektene på noen av de nevropsykologiske testene.

Nevropsykologisk testing etter kamp

Undersøkelser med nevropsykologisk testbatteri er også benyttet i kampsammenheng. (Matser, Kessels, Lezak, Troost, & Jordan, 2000). Intervensjonsgruppen bestod av 38 mannlige boksere som gikk kamp, mens kontrollgruppen besto av 28 mannlige boksere, tilpasset forskningsobjektene ved å kontrollere for hyppighet i deltakelse, nivå, vekt, alder og utdanning. Antall treff mot hodet i løpet av kamp ble registrert på bakgrunn av dommernes poengkort. 8 forskjellige nevropsykologiske tester ble gitt før og etter boksekamp, mens den ble gitt før og etter intervall med slåing på sekk for kontrollgruppen. 65 prosent av utøverne som gikk kamp fikk 10 eller færre slag mot hodet, median 8, mens 35 prosent var over 10. Bokserne som gikk kamp hadde større grad av kognitiv svekkelse i nevropsykologiske tester som involverte rangering, oppmerksomhet og hukommelse enn kontrollgruppen, og viste

signifikant forskjell i fem av sju tester. Kontroll for vekt på utøverne i kombinasjon med antall slag var negativt korrelert med prestasjon på testene. 13 % av kampene endte med KO/TKO. Ingen statistisk forskjell ble funnet mellom utøvere med kamp som endte med uavgjort, tap eller seier. Forfatterne konkluderer med at på tross av krav om beskyttende hodeplagg, er det risiko for akutt traumatisk hodeskade også i amatørboxing.

Selv om amatørboxere har hjelm, som gjør hodet lettere å treffe, kan det være rimelig å anta at amatørboxere flest ikke har like god teknikk eller generer like mye kraft som profesjonelle boxere, og at profesjonell boxing ville kunne gi lignende eller større utslag på tester som dette. Det er gjennomført én undersøkelse med nevropsykologiske tester av profesjonelle boxere som gikk kamp: Ravdin et al., (2003) fant at bokserne presterte signifikant *bedre* en måned etter kamp, enn de gjorde ved første test. Ravdin et. al., (2003) skriver dog i kritikk av egen studie: “baseline assessment taken during periods of intense training are likely confounded by other pre-bout conditions (e.g. sparring, rapid weight loss, pre-bout anxiety) and do not represent true baseline abilities”.

I en studie av utøvere med hjernerystelse fra forskjellige idretter, målte Bleiberg, Cernich & Cameron (2004) prestasjon på nevropsykologiske i etterkant av skaden. Det ble vist signifikant dårligere prestasjoner samme dag, og 1-2 dager etter skade i forhold til grunnverdier. Gjenoppretting til normalt nivå skjedde 3-7 dager etter skade. Avvik fra grunnverdier kan være tegn på hjernerystelse, men forfatterne påpeker at disse resultatene også kan være et resultat av stress og søvndeprivasjon i de påfølgende dagene. Eksterne forhold kan ha påvirket også Matser et. al., (2000) sine studier av boxere som har gått kamp. Disse bokserne har antageligvis kuttet vekt i forkant, noe som er assosiert med skiftninger i humør og kognitivt funksjon (Ravdin, et al., 2003). Matser et. al., (2000) sammenligner boxere som konkurrerer etter å ha kuttet vekt, med boxere som slår på sekk uten å ha kuttet vekt. Dette gjør det vanskelig å vite om prestasjon på testene kan tilskrives kamp eller andre faktorer. Når grunnverdiene i tillegg er målt i perioder med oppkjøring til kamp, kan det også diskuteres hvor gode disse verdiene er i utgangspunktet. Kun en annen undersøkelse er gjort med lignende tester i turneringssammenheng, også dette av amatørboxing (Moriarity et al., 2004). Det ble undersøkt om skår på testene i sammenligning med grunnlinjeskår korrelerte negativt med antall kamper i en 7-dagers bokseturnering, med maksimalt tre kamper. Det ble kun funnet signifikant forverret prestasjon hos boxere som hadde opplevd KO.

Nevropsykologisk testing i treningssammenheng

En åpning for profesjonell boksing ville antageligvis ført med seg at det var flere profesjonelle bokkere i Norge. Med flere profesjonelle, ville også organiseringen av treningen foregått annerledes ved mange av sentrene. I en studie av sparring og kognitiv funksjon av 42 profesjonelle bokkere i New York, ble nevropsykologiske tester brukt for å avdekke om dysfunksjon var relatert til trening og sparring (Jordan, et al., 1996). Testene her involverte mål på kognitiv funksjon, mål på intelligens, språkevner, konstruksjonsferdigheter, oppmerksomhet og konsentrasjon, hukommelse, øye-hånd koordinasjon, kognitiv stabilitet og fleksibilitet og planlegging. Slike nevropsykologiske tester er i følge forfatterne den mest sensitive fremgangsmåten for å måle dysfunksjon assosiert med boksing (Jordan, et al., 1996). Sparrehyppighet varierte i utvalget fra hver dag, til en dag i uka, med gjennomsnitt på 3,6 dager med sparring i uka, hvor gjennomsnittlig antall runder sparring var 6,1 per trening som inneholdt sparring. Det fantes ingen korrelasjon mellom de nevropsykologiske testene og alder, amatørkampregister, profesjonelt register, lengde på karriere eller antall TKO/KO i løpet av karrieren. Med register menes antall kamper, i tillegg til kontroll for seier, tap og uavgjort. Det ble derimot funnet en omvendt assosiasjon mellom forskjellige mål på sparreeksponering og skår på tester, primært på tester som målte hukommelse og oppmerksomhet/konsentrasjon. Intensitet på sparring var korrelert på samme måte, med negativ korrelasjon i samme testbatterier. Resultatene fra denne studien kan se ut til å gå noe i mot Zazryn et al., (2006) hvor skaderaten i amatør- og proffboksing ser ut til å være forbløffende liten som følge av trening, og kanskje peker dette i retning av en bekreftelse på antagelsen om at skader av trening er underrapportert.

Den negative korrelasjonen mellom kognitiv funksjon og sparring er i følge forfatterne i tråd med veldokumenterte etterfølger av hodeskader (Jordan, et al., 1996). Resultatene fra denne undersøkelsen er derimot ikke sammenlignet med normative data for nevropsykologiske tester. I stedet er variablene (alder, boksestatistikk og eksponering) sammenlignet mot skår på de forskjellige testene. Forfatterne poengterer selv problemene med å tolke resultat som dette, spesielt i mangel av sammenligning med relevant kontrollgruppe, men det peker i alle tilfeller i retning av at eksponering for repeterte slag mot hodet (i form av sparring), kan ha konsekvenser for kognitiv funksjon. Funn som signaliserer signifikant redusert hukommelse og oppmerksomhet som følge av eksponering for støt mot hodet er i tråd med tidligere nevnte Matser et al., (2000) sine studier, og også Ravdin et al., (2003) som dokumenterte signifikant dårligere prestasjons på hukommelsestester hos de profesjonelle bokkerne i studien med over

12 kamper. Jordan et al. (1996) fant derimot ingen sammenheng mellom karrierelengde, antall kamper eller kampstatistikk på prestasjon på testene. Tatt i betraktning at Matser et al., (2000) fant sammenheng mellom å gå kamp og å oppleve TKO/TKO hos *amatører*, skulle det være rimelig å anta at Jordan et al., (1996) som undersøkte *profesjonelle* boksere ville finne signifikante resultater når det ble kontrollert for karrierelengde og boksestatistikk på de nevropsykologiske testene. Det gjør det altså ikke.

At Jordan (1996) og Matser (2000) fant signifikante dårlige prestasjoner hos utøvere som konkurrerte i sparring og kamp, kan være et resultat av symptomatiske (nesten)hjernerystelser som ikke har fått nok tid til å helbrede seg. I tråd med kunnskap om hodeskader, skulle dette kunne antas å gi resultater i studier av nevropsykologiske tester målt over lengre tid. Med bruk av nevropsykologiske tester forsøkte Levin et al., (1987) i en studie å måle endringer i forhold til grunnverdier innad i en boksepopulasjon med måling ved to anledninger. 13 aktive boksere ble undersøkt, 11 profesjonelle og 2 amatører. Resultatene fra første måling (grunnverdiene) ble sammenlignet med måling foretatt 6 måneder etter. Ingen bevis på hjerneskode var å finne i utvalget ved noen av målingene, ei heller i sammenligning med jevnaldrende kontrollgruppe.

Oppsummering

Dette vil ikke si at det ikke er en sammenheng over tid, fordi langtidskonsekvensene av støt mot hodet er veldokument, som neste kapittel vil belyse. Nevropsykologisk testing ser ut til å kunne fungere godt for å dokumentere om hjernerystelse har forekommet, så fremt det eksisterer korrekt målte grunnverdier. Forskning som benytter nevropsykologisk tester for å måle skade over tid, viser at det kan ha en negativ påvirkning på prestasjon i slike tester, men inkonsistente funn på tvers av studier gjør det vanskelig å fastslå en eksakt sammenheng. Studier som benytter grunnverdier, som strekker seg over relativt lang tid og som sammenligner utvalget med relevante kontrollsubjekter er nødvendig for å kunne fastslå kausalitet, om nevropsykologiske tester kan benyttes som et godt mål på hjernerystelser, og om skadevirkningene av boksing kan vises over relativt korte tidsperioder. Dette ville vært en stor ressurs i å anslå epidemiologi av hjernerystelser i boksing (Galetta, et al., 2011) og i å anslå hvor risikabelt deltakelse er over tid. Gjennom dette kunne hver enkelt utøver bedre beskyttes.

6.3 Langtidseffekter

6.3.1 CTE

I 1928 beskrev Harrison Stanford Martland et syndromspekter i boksere, som han betegnet som “punch drunk”; symptomer som tilsynelatende var et resultat av repeterte slag over lang tid (Stern, et al., 2011). En beskrivelse av en 38-år gammel pensjonert bokser lå til grunn, med parkinsonisme, dårlig kontroll over muskelbevegelser (ataxia) og atferdsendringer (Varlotta, et al., 2009). Martland rapporterte i disse studiene at “nesten halvparten av utøverne som hadde vært i sporten lenge nok” viste tegn på anormalitet, vist gjennom kognitive-, atferdsmessige og bevegelsestester (Gavett, Stern, & McKee, 2011). Det mer formelle begrepet *dementia pugilistica* ble introdusert et tiår senere for å gi større medisinsk validitet til diagnosen. Selv om *dementia pugilistica* minnet om lignende neurodegenerative sykdommer, ble det fra en studie av 15 bokserere i 1973 konkludert med at det tilhørte et nevropatologisk distinkt lidelse (ibid.). Det kom gradvis flere bevis for at de kliniske symptomer og nevropatologi forbundet med syndromet ikke utelukkende tilhørte boksepopulasjonen, noe som resulterte til at termen CTE¹⁰ kom på 1960-tallet. I de siste tiårene har kliniske bevis for CTE kommet til syne i sammenheng med en rekke idretter: amerikansk fotball, profesjonell wrestling, profesjonell ishockey, fotball, i tillegg til andre aktiviteter forbundet med milde hodeskader som fysisk mishandling, epileptiske anfall og “head banging” (Gavett, et al., 2011). CTE er typisk forsinket i sin begynnelse, og kommer til syne etter utstrakt eksponering til idretten, som regel etter at bokseren har pensjonert seg eller sent i karrieren (Varlotta, et al., 2009). Som et resultat av den forsinkede begynnelsen på denne sykdommen, representerer CTE den vanskeligste helsemessige sikkerhetsutfordringen i moderne boksing (ibid.).

Kliniske tegn og symptomer på CTE

Mens hjernerystelse og postcommotiosyndrom representerer en midlertidig forstyrrelse, er CTE en neurodegenerativ lidelse som oppstår år eller tiår som følge av akutte eller postakutte lidelser forbundet med hjerneskader. Den eksakte sammenhengen mellom hjernerystelser og CTE ikke helt klar (Gavett, et al., 2011). Sykdommen har per dags dato kun vært påvist hos individer med en historie for repeterte støt mot hodet, men det usikkert om CTE har større sannsynlighet for å opptre etter ustrakt eksponering for repeterte hodeskader eller om noen

¹⁰ Chronic traumatic encephalopathy

enkelte traumatiske skader kan initiere dette hos mottakelige individer (Stern, et al., 2011). Avbildningsteknologi, som CT, har vist at hjernesvinn er assosiert med CTE, men det er ikke redegjort for i hvilken grad disse endringene skjer på grunn av alder, rusmidler eller sameksisterende sykdom (McCrorry, et al., 2007). Moderne nevreradiologiske bildeteknikker har ikke klart å vise systematiske bevis på CTE i boksere (McCrorry, et al., 2007). Et hulrom sentralt i hjernen, cavum septum pellucidum (CSP), benyttes i flere undersøkelser for å synliggjøre hjerneskade hos boksere. Dette fokuseres det også på i høringsuttalelsen: “Hos en av frem boksere påvises et ekstra hulrom sentral i hjernen (...) mens dette kun er til stede hos en av 20 i normalbefolkningen og regnes da som medfødt” (Kulturdepartementet, 2000, p. 57). Selv om dette ofte beskrives som en anormalitet i mange boksestudier, har tilstedeværelsen av CSP vært rapportert alt fra i alt 3 til 60 % av den voksne populasjonen, og betydningen av tilstedeværelse av CSP er i følge McCrorry et al., (2007) ikke etablert.

Påbegynnelsen av CTE finner som oftest sted midt i livet, som regel etter at utøverne har trukket seg tilbake fra sporten. Tidlige kjennetegn på CTE kommer ofte i form av utslag i atferd; særlig har individer med nevropatologisk dokumentert CTE blitt beskrevet av familie og venner til å ha en kortere lunte, sint, apatisk og være mer irritabel (Gavett, et al., 2011). Økt selvmordsrate synes å være et spesielt fremtredende symptom forårsaket av CTE (Gavett, et al., 2011; Stern, et al., 2011); en studie av McKee et al., (2012) av 51 subjekter med påvist CTE utviste 26 % av utvalget suicidale tendenser på et tidspunkt i livet, hvorav 14 % faktisk tok sitt eget liv. Kognitive vanskeligheter kan være de første tegn som oppstår, med dårlig episodisk hukommelse og nedsatt hjernefunksjon som de to mest rapporterte kognitive funksjonsforstyrrelsene. Senere i sykdomsforløpet kan avvik i bevegelse (for eksempel parkinsonisme), tale og syn oppstå i sammenheng med nedadgående kognitive evner og forverret oppførsel (Gavett, et al., 2011). Nevropsykologiske tester av boksere som er mistenkt å ha CTE utviste problemer med hukommelse, informasjonsprosessering, oppmerksomhet og konsentrasjon, sekvensbestemmelse, ta avgjørelser, abstrahere, resonnere, planlegge og organisere (McCrorry, et al., 2007). I en klinisk studie av 69 boksere med utviklet CTE, siterer Crithley (1957) et av sine subjekter, Case 1: en profesjonell tungvektsbokser med klare tegn på å lide av CTE. Sitatet gir et innblikk i hvordan det er å leve med sykdommen:

“I can't think properly and I can't remember things; my speech has been getting bad for 18 months, and for the past two weeks it has been playing hell with me. I can't talk any quicker than I am now. My head goes blank at times. I get pain over my left eye

nearly every morning when I wake, but if I rest it goes away, but I feel thick-headed all day long. I get dizzy, but I've never lost my senses. The left ear is a bit deaf, and the sight isn't good in the left eye. I can't give my mind to reading; it makes my head worse, I just look at the illustrations.

Critchley, 1957: s 359.

Risikofaktorer

Blant tidligere profesjonelle bokkere som hadde lisens fra British Board of Control for minst 3 år mellom 1929 og 1955, er det anslått av forekomsten av CTE er på 17 %, og videre at denne forekomsten korrelerer positivt med eksponering (Varlotta, et al., 2009). Den eksakte insidens og forekomst av CTE i *moderne* boksing er dog ikke kjent (McCrory, et al., 2007). Den eksakte sammenhengen mellom hjernerystelser og CTE er ikke klar, men det antas at reduksjon i eksponering av støt mot hodet og økt medisinsk overvåkning av bokkere reduserer risikoen for å pådra seg CTE (McCrory, et al., 2007). Antatte og dokumenterte risikofaktorer for CTE innebærer: Totalt antall kamper; antall opplevde knockouts; antall tap; boksekarrierens lengde; kamphyppighet; alder ved pensjonering fra boksing; sparreeksponering; dårlige prestasjoner eller ferdigheter (Varlotta, et al., 2009). Genetiske forskjeller kan også vise seg å være relevant, men mer forskning er nødvendig (McCrory, et al., 2007). En studie av 30 aktive og pensjonerte bokkere fant at genotype APOE e4 var assosiert med økt alvorlighetsgrad av CTE i høyeksponeringsbokkere (>12 profesjonelle kamper) sammenlignet med høyeksponeringsbokkere uten denne genvarianten (Jordan, Relkin, & Ravdin, 1997). Funnene antyder at det kan finnes en sammenheng mellom genetisk predisposisjon mot de uheldige effektene av en lang boksekarriere. En studie annen studie viste at 50 % av utvalget diagnostisert med CTE var bærer av minst 1 ApoE e4 allel (McKee et al., 2009). Andelen som bærer dette i populasjonen generelt er 15 %, noen som antyder at arvelighet kan være en risikofaktor for utvikling av CTE, og forskning tyder på at de ødeleggende effektene av hodeskader er mer alvorlig hos ApoE e4-positive individer (McKee, et al., 2009).

Før utviklingen av de kliniske kjennetegn på CTE, rapporterer flere forskere noe anekdotisk om hvordan noen bokkere begynner å "soften up" (Critchley, 1957). Dette kan skje etter mange år i ringen, eller et stort antall kamper (30-60), og beskrives som en "groggy" tilstand. Vanlige tegn på denne tilstanden er at bokkerne gradvis blir mer sårbare for slag, oftere blir

slått i bakken og benytter lengre tid for å hente seg inn igjen etter kamp. Det kan henge sammen med fremgangsmåte i sporten, som også kan utgjøre en risikofaktor. Critchleys beskriver de undersøkte boksere diagnostisert med CTE i sine studier på følgende måte: “as fighters the boxers have been slow on their feet, rather than nimble, and notorious as being able to “take it”. They can perhaps be looked upon as “sluggers”, rather than scientific boxers” (Critchley, 1957, p. 359).

Epidemiologi

Det eksisterer ingen epidemiologiske studier som kan avgjøre forekomsten av CTE i moderne boksing (McCrary, et al., 2007; Zazryn, et al., 2009b). Mange epidemiologiske studier av CTE er retrospektive studier som primært ser på de akutte følgene av boksing, eller som fokuserer på radiologiske og patologiske egenskaper. Majoriteten av publiserte studier er caserapporter som fungerer til å illustrere noen av de kliniske kjennetegnene til CTE, heller enn å fremvise data på forekomsten av tilstanden. Som et estimat anslår Jayarao et al., (2010) at et sted mellom 15 % og 40 % av boksere viser symptomer på kronisk hjerneskade (2010); estimatet er hentet fra Clausen, McCrary og Anderson (2005) uten at det noe sted i deres artikkel vises til disse tallene. Svært mye av forskningen på skader forbundet med boksing fokuserer på høyeksponeringsbokserne, og forskning om CTE er intet unntak. Mange av de epidemiologiske studiene i denne hensikt er retrospektive eller casestudier som forsker på spesifikke radiologiske eller patologiske forandringer hos pensjonerte bokserne, noe som fører til at denne typen studier innehar metodiske svakheter hvis hensikt er å beskrive epidemiologi (McCrary, et al., 2007). Det er få prospektive studier som muliggjør et epidemiologisk estimat av forekomst av kroniske hjerneskader i boksing (Clausen, et al., 2005).

Det beste estimatet av forekomst av kronisk hjerneskade i boksing kommer i følge Clausen et al., (2005), Costanza et al., (2011) og McCrary et al., (2007) fra en studie av A. H. Roberts fra 1969, som eneste veldeignede studie med hensikt å rapportere forekomstrater. 250 bokserne ble trukket tilfeldig fra bokserne i Storbritannia registrert mellom 1929 og 1955, $n = 16781$, hvorav 224 ble inkludert i studien. Alle bokserne i undersøkelsen hadde vært autorisert for minst tre år. Bokserne var nødt til å få ny autorisasjon hvert år, og kravet ble satt for å unngå å inkludere bokserne med lite profesjonell bokseerfaring (Roberts, 1969). I tillegg ble det satt som krav at alle bokserne måtte være pensjonert. Hos 37 (17 %) av bokserne ble skader som følge av boksing dokumentert i nervesystemet ved hjelp av klinisk eksaminasjon,

nevropsykiatrisk vurdering og radiologiske tester. Av disse trekkes det frem 11 case som beskrives i detalj (Roberts, 1969, pp. 27-43). Alle viser karakteristiske tegn på bokserelaterte hodeskader. Kampstatistikk eksisterer ikke fra denne tidsperioden, så all informasjon om bokserne er rapportert av bokserne selv og nærmeste familie. Fellestrekk for de 11 bokserne som beskrives (gjennomsnitt er regnet ut i de tilfellene det var mulig, og oppgitt i parentes): De startet i ung alder (13,3), gikk over til profesjonell boksing i relativt ung alder (17,5), de hadde forholdsvis høyt antall profesjonelle kamper (160), og en relativt lang proffkarriere (11,9 år). I de tilfeller hvor karrierelengde og antall profesjonelle kamper er oppgitt, fremkommer det at bokserne gikk mange proffkamper i løpet av en forholdsvis kort karriere: minste gjennomsnitt på 8 kamper i året, høyeste gjennomsnitt på 25, med et samlet gjennomsnitt for gruppen på 14,2 kamper *hvert år*. Sett i forhold til Clausen et al., (2005) sine beskrivelser av bokserkarrierer i endring, skiller disse bokserne seg betraktelig fra dagens bokser.

Gitt utviklingen i sensitiviteten til billeddiagnostikk kan man anta at dagens måleinstrumenter ville fanget opp flere tilfeller av kronisk hjerneskade i Roberts' studier (Clausen, et al., 2005). I tillegg ser studien kun på bokser registrert i minst tre år, men det kan tenkes at CTE forekommer også hos de som er registrert i kortere tid. Det er dog av interesse at eneste epidemiologiske studie med et randomisert utvalg fra en større populasjon profesjonelle bokser, er gjort på en tid da boksingen skiller seg markant fra dagens boksing, hvorav den mest prominente endringen kommer i form av eksponering. Boksekarrierer mellom 1930 og 1950 varte generelt 10-20 år, med start i barneårene, ofte med mer enn 1000 profesjonelle kamper (Clausen, et al., 2005). Ofte gikk karrieren hos profesjonelle bokser over til å fungere som sparringspartnere for yngre generasjoner, ofte med opp til 30-40 uovervåkede runder om dagen. Bokserne ikke i like stor grad som i dag satt opp mot hverandre etter kriterier som ferdighetsnivå og vekt, det var ikke medisinsk oppsyn og det ble benyttet 6 oz hansker (mot dagens 10) (ibid.). Villigheten til å stoppe kamper hvor en av utøverne ble dominert var mindre; kampene varte lengre, med opp til 40 runder à to minutter; det fantes ikke reglement som krevde at utøverne hadde konkurranseforbud i en periode etter knockout, og depresjonen på 30-tallet holdt mange av bokserne aktive på finansielt grunnlag, på tross av åpenbare symptomer på en begynnende hjerneskade. Riise påstår at det kan anslås at "minst 10-17% av profesjonelle bokser får sikker kronisk hjerneskade" (Kulturdepartementet, 2001, p. 7). Referansene fra høringsnotatet viser at dette estimatet er gjort på bakgrunn av nettopp Roberts' studier. Et epidemiologisk estimat av forekomst av kronisk hjerneskade/CTE hos

boksere er svært vanskelig å gi av flere grunner, men det kan være rimelig å anta at dagens profesjonelle boksere på grunn av kortere karrierer og større grad av sikkerhet vil vise en lavere forekomst enn deres historiske motparter (Clausen, et al., 2005; McCrory, et al., 2007).

6.3.2 CT og hjernesvinn

Kognitiv svekkelse er assosiert med forløp av CTE og billeddiagnostiske bevis på hjernesvinn (McCrory, et al., 2007). Følgelig er dette også gitt et eget avsnitt i høringsnotatet (Kulturdepartementet, 2000, p. 54), hvor hjernesvinn hos boksere blir anslått å forekomme hos mellom 50 og 67 % av profesjonelle boksere. Studien det refereres til undersøkte 14 boksere, åtte amatører og seks profesjonelle; alle finske, skandinaviske eller europeiske mestere; 13 med karrierer over 5 år, 9 av disse med karrierer over 11 år; gjennomsnittlig antall kamper (profesjonell og amatør) for utvalget var totalt 136, mens gjennomsnittlige antall profesjonelle kamper var 148 (Kaste, Vilkki, Kuurne, Katevuo, & Meurala, 1982). 67 % av de profesjonelle bokserne viste klare tegn på hjernesvinn, mot 13 % av amatørbokserne. Av dette kan man ikke utlede at hjernesvinn blir anslått å forekomme med en viss hyppighet hos profesjonell boksere generelt, fordi utvalget i studien kun benytter høyeksponeringsboksere.

At antall kamper og/eller antall KO/TKO har en sammenheng med hjernesvinn antydes av flere studier. Av disse kan det trekkes frem: En studie av Sironi og Ravagnati (1983) rapporterte ved bruk av CT og EEG (elektroencefalografi) at unormale funn på disse testene korrelerte med antall knockout, uavhengig av antall år i boksing; Casson et al., (1982) rapporterte i en studie av ti boksere at hjernesvinn som mest vanlig hos boksere med flest kamper; at amatørboxing utviser lavere forekomster av unormal CT-scan er også vist av McLatchie et al., (1987) som fant at en av tjue undersøkte boksere viste unormal CT-scan. Data fra disse studiene kan ikke utledes til boksepopulasjonen, primært på grunn av små utvalg, men også fordi utvalget i flere av dem er ikke-randomisert og består av flere kategorier av boksere (pensjonert amatør/profesjonell, ikke-pensjonert amatør/profesjonell). Som eneste studie med et relativt stort, randomisert utvalg, ble hjernen hos 338 aktive profesjonelle boksere undersøkt ved hjelp av CT-scan (Jordan et al., 1992). Formålet var å avgjøre frekvensen av unormal CT-scan hos et representativt utvalg av aktive profesjonelle boksere, og å avgjøre hvor mange som viste tegn på hjernesvinn. Utvalget besto av boksere med lisens eller som søkte lisens i staten New York, med aldersspenn fra 17 til 46 år (25,2 i gjennomsnitt) med 12,2 kamper i gjennomsnitt. Tall fra studien kan tyde på en liten

skjevfordeling hva angår antall kamper, der mange av forsøkspersonene står med 0 kamper (fordi de venter på lisens for å kunne bokse), mens mange har kamper langt oversnittet. Bildene ble klassifisert i tre kategorier: normal, grensetilfelle (borderline) og unormal. Av 338 bilder, ble 25 (7 %) vurdert som unormal, 75 var grensetilfeller, mens 238 ble karakterisert som normal. Boksere med unormale skanninger skilte seg ikke fra normale eller grensetilfellene med tanke på alder, vinn-tap-statistikk eller antall kamper. En signifikant korrelasjon var å finne når det ble kontrollert for knockout. Motsatte funn ble rapportert i en annen studie, av pensjonerte boksere (13 amatører og 25 profesjonelle). Ingen signifikant sammenheng ble funnet mellom TKO/KO og unormale CT ($p = 0.62$), mens det derimot ble funnet en signifikant sammenheng i forhold til antall kamper (Ross, Cole, Thompson, & Kim, 1983).

Kognitiv svekkelse er assosiert med progressive tegn på CTE og kjennetegnet av hjernesvinn oppdaget gjennom billeddiagnostikk som CT. I hvilken grad alder, alkohol/narkotika og sameksisterende sykdom bidrar til denne prosessen er ikke undersøkt i studiene, ei heller i litteratur om boksing generelt (McCrary, et al., 2007). At studiene mangler kontrollgruppe gjør det vanskelig å anslå hvor uvanlig en slik endring er, målt opp i mot en gruppe boksere på godt grunnlag kan sammenligne seg med. I proposisjonen (2001, p. 7) står det at hjernesvinn er påvist med CT-scan hos mellom 20- og 50 % av undersøkte profesjonelle boksere, mens det står at det anslås å forekomme hos mellom 50 og 67 % i høringsnotatet (2000, p. 57). Studien av 338 boksere er den største i sitt slag, og har til hensikt å gi et estimat hos et representativt utvalg boksere. 100 av 338 boksere ble kategorisert med enten grensetilfelle eller unormal CT-scan, altså nesten 30 % av utvalget. Likevel var det bare 7 % som fikk påvist hjernesvinn, noe som er under Riise Kirkeby sine estimater.

6.4 Oppsummering

Proposisjonen til lovforslaget dekker et relativt bredt spekter av temaer for hvorfor boksing bør reguleres i Norge, og det samme har også jeg forsøkt å gjøre i drøftingen. Boksere “kan påføres alvorlig og livstruende skader” (Kulturdepartementet, 2001, p. 7). Dette kan ikke betviles, på tross av manglende offentlige register som registrerer antall. Faktisk skal vi ikke lengre tilbake enn til mars 2013 for å finne et dødsfall i Norge som antageligvis kan relateres til boksing (Paulsen, 2013). Mangel på reliable data til tross, studiene til Nicholl et al., (1993) antyder at en rekke andre, mer sosialt aksepterte idretter kommer høyere opp på listen enn hva

boksing gjør. "Air sports" og klatresport topper listen. Dette er benevnelser som favner bredt og kanskje er det ikke overraskende at disse er på topp; det endrer dog ikke det faktum at svært mange relativt sett risikoutsatte idretter kan bedrives noenlunde fritt i Norge.

At boksere kan påføres alvorlige skader, som lovforarbeidene til Knockoutloven (2001) påpeker, er det ikke særlig tvil om. Forskning på dette området peker i retning av at andre (kontakt)idretter synes å overgå boksing om samlet eksponering tas i betraktning, da med tanke på kvantitet. Hvordan skader i boksing sammenligner seg kvalitativt med andre idretter er ikke kjent. Det antas at hjernerystelser er en særlig vanlig skade i boksing (Cantu, 1995b), og at dette utgjør det mest alvorlig skaden, spesielt på lang sikt. Problemer med definisjon av *hva* som utgjør en hjernerystelse og *hvordan* dette bør registreres gjør det vanskelig å trekke ut epidemiologisk informasjon på tvers av studier. Forskningslitteraturen har rapportert at hjernerystelser har utgjort alt fra 15,9- til 69,7 % av skadene som rapporteres fra *kamp* (Zazryn, et al., 2009b). Gitt mangelen på studier som kontrollerer for skader som skjer som følge av trening, er det åpenbart at dette ikke er helt forstått i boksing.

Skadeomfanget som følge av kamp i boksing synes å være særdeles høyt, med over én skade per time kampeksponering (Zazryn, et al., 2006), eller i rundt 20 % av kampene (Zazryn, et al., 2009a). Dette er svært høyt, også i sammenligning med andre harde kontaktidretter. Dette må derimot ses i lys av eksponering for boksere flest, der forskning tyder på at gjennomsnittsbokseren har et sted mellom 10 og 15 kamper i løpet av karrieren (Clausen, et al., 2005), og at boksere flest ikke overgår 3 kamper i året (Zazryn, et al., 2006). Boksing innebærer uten tvil risiko, spesielt for de bokserne det er blitt forsket desidert mest på: høyeksponeringsbokserne. Et effektivt regelverk med tilstrekkelig medisinsk tilsyn, slik som Knockoutforskriften (2001) legger til grunn, kunne minimert risikoen for dødsfall, hjernerystelser, second impact syndrom og mange av de alvorligste akutte skadene. Noe forskriften ikke fullgodt klarer å gardere seg mot, er skadene forbundet med deltakelse over tid.

Det er overlege ved nevrokirurgisk avdeling på Rikshospitalet, Ingunn Rise Kirkeby, som primært står bak de medisinske argumentene i proposisjonen. Hun ble i forbindelse med en åpen høring om forbudet mot proffboksing i 2011 intervjuet av TV2, hvor hun sa følgende: "Profesjonelle boksere får kroniske hjerneskadene med hjernesvinn og demens. Ikke alle, men en del" (Sørholt & Baardsen, 2011). Av proposisjonen (2001, p. 7) kommer det frem at hun

anslår andelen som får kroniske hjerneskader å være “minst 10-17% av profesjonelle bokkere”. Det refereres her til Roberts (1969). Studien er så gammel at relevansen for dagens profesjonelle bokkere er begrenset, på grunn av: kortere karriere, færre kamper, senere proffdebut, tidligere pensjonering, økt medisinsk overvåking, endrede regler. Å benytte dette som epidemiologisk estimat for forekomst av kronisk hjerneskade/CTE er problematisk (Clausen, et al., 2005).

Hjernesvinn er relatert til utvikling av CTE. Det er i følge Kirkebys uttalelser i proposisjonen (2001, p. 7) “påvist ved computertomografibilder (CT) hos mellom 20 % og 50 % av undersøkte profesjonelle bokkere”. Estimaten er noe nedjustert fra hennes uttalelser i høringsnotatet hvor hun anslår at hjernesvinn hos bokkere blir anslått å forekomme hos mellom 50 og 67 % av profesjonelle bokkere (Kulturdepartementet, 2000, p. 57). Som eneste studie med et relativt stort randomisert utvalg, påviste Jordan et al., (1992) hjernesvinn hos 7 % av de profesjonelle bokkerne. Riktignok ble ytterligere 22 % karakterisert som “borderline”-tilfeller. Kirkeby henter blant annet tallene sine fra en relativt liten finsk studie (Kaste, et al., 1982), med relativt atypiske bokkere, med lange karrierer og svært mange kamper. Problemene med referansen til Kirkeby reflekterer problemene med mye av forskningen generelt hva angår (profesjonell) boksing: utvalgene er ikke-randomiserte, er ofte små, og består svært ofte av høyeksponeringsbokkere. Funn fra studier som dette kan antyde at boksing gir senskader for nesten enhver deltaker, men denne informasjonen kan ikke generaliseres til boksepopulasjonen generelt, slik Riise gjør i sine uttalelser.

CTE er kun oppdaget hos individer med en historie med hodeskader. Selv om sammenhengen ikke er helt klar, antas eksponering å være en svært viktig risikofaktor. Det finnes sterke bevis på at langtidsskadene også har et genetisk grunnlag, så repeterte støt som eneste forklaring synes å komme til kort (McCrary, 1999). Sammenhengen mellom antall kamper, lengde på karriere og antall TKO/KO i forhold til utvikling av kronisk hjerneskade er ikke helt klar. Betydningen av gode retningslinjer for “return to play” (RTP) er svært viktig i idrett som dette, noe som også antydes i studien til Bleiberg et al., (2004) der prestasjon på nevropsykologiske tester igjen var på grunnlinjenivå 3-7 dager etter hjernerystelse. Bruk av grunnverdier og nevropsykologiske tester i boksing for å avgjøre om det har forekommet hjerneskader argumenteres det for fra flere hold (se for eksempel Galetta, et al., 2011). Kun en studie har benyttet nevropsykologisk måling over en lang tidsperiode, men da i studie av amatørbokkere (Porter, 2003). Bokkerne var aktive over hele 9-års perioden, med

konkurranser og sparring. På tross av dette skåret de faktisk bedre på alle testene, sammenlignet med kontrollgruppen. Forfatterne konkluderer med: “there is no prospective scientific proof of a causative link between boxing and chronic traumatic encephalopathy (CTE) or the need for more stringent regulation of the sport”. Et lite utvalg (n = 20), kontrollgruppe bestående av ikke-atleter og studier av amatørboxing gjør det vanskelig å vite hvor generaliserbart dette er til profesjonell boksing. På tross av at lovforarbeidene til Knockoutloven gir et bilde av boksing og kampsport som ekstremt risikofylt, ser det ikke ut til at det er bred enighet i forskningsmiljøene om hvor skadelig boksing faktisk er. Det er behov for gode epidemiologiske studier av CTE, det er behov for forskning som kontrollerer for skader og hjernerystelse på trening og det er behov for større undersøkelser som benytter nevropsykologisk testing av profesjonelle bokkere over et lengre tidsspenn.

7. Drøfting av det normative verdigrunnlag

Den medisinske litteraturen som benyttes for å anslå hvor risikabelt det er å bedrive knockoutsport, refererer utelukkende til profesjonell boksing. “I andre kampaktiviteter hvor utøvere påføres slag mot hodet slik som i profesjonell boksing, kan man forvente at et tilsvarende skadepanorama vil bli beskrevet” (Kulturdepartementet, 2001, p. 7).

Skadeomfanget i profesjonell boksing er utledet av studier som benytter høyeksponeringsboksere som utvalg, og det er tvilsomt om dette representerer “boksere flest”. At dette benyttes som argument for å regulere kampaktiviteter som kvalitativt er svært forskjellige fra boksing, er problematisk.

Andre kampaktiviteter, da spesielt de “nye kampaktivitetene”, bedømmes heller ikke i særlig grad på medisinsk grunnlag, for utenom i generelle trekk som sitatet ovenfor viser. Dette gjør verdisystemet hos koalisjonen todelt: sekundæroppfatningene redegjør for skadepotensiale til boksing, mens det normative verdigrunnlag inneholder argumentasjon for hvorfor spesielt de nye kampaktivitetene bør reguleres. Dette kapitlet oppsummerer og drøfter hovedpunktene i koalisjonens normative verdisystem. Kampsport vurderes annerledes enn alminnelig idrett. Dette drøftes i første analysedel, ‘7.1 Synet på kampsport’. Kampsport vurderes også på forskjellige måter å ha negative samfunnsmessige konsekvenser. Dette drøftes i kapittel ‘7.2 Kampsport i samfunnet’. Drøftingsdelen vil, i tråd med lovforarbeidene, særlig omhandle det som omtales som de nye kampaktivitetene. At dette vekker oppsikt kommer særlig godt frem i Ingunn Riise beskrivelse av aktiviteten i høringsnotatet:

I “ultimate fighting” kjemper utøverne mot hverandre uavhengig av kjønn og vekt. De har ingen hodebeskyttelse, tannbeskyttelse eller hansker. Enhver kroppsdel utenom tennene kan brukes i angrep; å bite er forbudt. Det er ingen hvileperioder eller oppdeling i runder. Det er en kamp inntil seier, ved at motstanderen dør, ikke klarer mer eller gir opp. Jo mer voldelig, destruktivt og farlig, desto mer synes det som promotorene og tilskuerne liker det. Spark er tillat. Å holde med en arm og slå med den andre er lov, i tillegg til at det også er tillatt å slå motstanderens hode mot gulvet mens man sitter opp vedkommende. Jo mer blod jo bedre”

Kulturdepartementet, 2000. s 52

7.1 Synet på kampsport

Ved utskilling av det normative verdisystemet viste jeg frem forskjellige sitater som uttrykker et syn på kampsport. Der kommer det klart frem at slike aktiviteter skiller seg fra alminnelig idrettsdeltakelse, og det trekkes i tvil om det kan anses som idrett i det hele tatt. Dette synet kommet spesielt godt frem når de “nye kampaktivitetene” omtales. De nye aktivitetene beskrives i notat om godkjente kampaktiviteter fra regjeringen som brutale, der “voldsdyrkelsen er fremtredende” (Kulturdepartementet, 2013). Jeg deler drøftingen av koalisjonens syn kampsport i to hoveddeler. Først drøftes koalisjonens verdisystem som plasserer kampsport og vold i samme kategori, da spesielt med henblikk på de nye kampaktivitetene, som dette argumentet primært retter seg mot. I andre del diskuteres koalisjonens syn på hva som gjør at kampsport generelt skiller seg fra annen idrettsdeltakelse: intensjonen om å skade motstanderen for å vinne.

7.1.1 Vold, ikke idrett

Et syn som råder på dette området er et syn på kampsport som vold, som en aktivitet som ikke defineres som idrett i det hele tatt, da spesielt i henspill til *nye*, fremvoksende kampaktiviteter. Dette kommer til syne gjennom bruk av ord i både proposisjonen og høringsutkastet. Ordet “kampaktivitet” brukes regelmessig gjennom hele dokumentet. At det er en distinksjon mellom kampsport og kampaktivitet kommer godt frem i avsnittet som omhandler “kampsport versus organisert kampaktivitet”: “Begrepet *kampaktivitet* omfatter kampsport i regi av NIF og annen kampaktivitet. Brorparten av kampsporter i regi av NIF tillater ikke knockout, og berøres derfor ikke av lovforslaget (...) Europarådets idrettsseksjon har tilsvarende departementets lovforslag tatt et videre ansvar med tanke på kampaktivitet (...) Å forby free fighting contests, som cage fighting. Slik aktivitet kan neppe anses som idrett i tradisjonell forstand” (Knockoutloven, 2001, p. 12). Det synes å gå et skille mellom kampsporter som allerede er regulert gjennom NIF og de nye kampaktivitetene. Likhetstegnet mellom kampsport og vold er særlig fremtredende for sistnevnte kategori: “mye kunne tyde på at flere av disse kampaktivitetene muligens overgikk profesjonell boksing når det gjelder grad av brutalitet og vold (...) På bakgrunn av fremveksten av disse aktivitetene og de klare medisinske og etiske motforestillinger som kan reises, har departementet utredet muligheten for å regulere organiserte kampaktiviteter som tillater knockout” (Kulturdepartementet, 2000). Et retorisk skille er strengt tatt nødvendig. Det legitimerer en regulering av visse typer kampsport, på tross av at disse kunne vært bedrevet i tråd med Knockoutforskriften, på lik

linje med de kampsportene som allerede har godkjenning (amatørboksing, fullkontakt kickboksing og taekwondo-grenen fri sparring).

Det er dog noe mer enn retorikk som skiller disse idrettene; ellers ville ikke lovforslaget kommet. Hva dette skillet består i, kommer relativt klart frem av proposisjonen under kapittelet som omhandler “vilkår for godkjenning – sikkerhetsbestemmelser”, hvor det står: “I første rekke er det reglementet og tilhørende sikkerhetsbestemmelser innenfor den enkelte aktivitet som reduserer skaderisikoen og graden av vold, og derigjennom skaper et skille mellom de ulike aktivitetene”. Elias og Dunning (1986, p. 3) definerer idrett i følgende termer: 1) involverer et konkurranseelement, 2) det er konkurranser som involverer styrke eller ferdigheter av en ikke-militær art og 3) innehar regler som er rettet mot å redusere risikoen for fysisk skade til et minimum. Både punkt 2 og 3 kan derfor være grunnlaget for at kampsport ikke vurderes i et idrettsperspektiv. Hvor godt fungerer egentlig regelverket for å anslå graden av vold? Hvordan stiller volden i kampsport seg til vold i andre idretter?

Kampsport og vold

Hva er egentlig vold? Coakley (2004, p. 196) definerer vold som *bruk av overdreven fysisk kraft, som forårsaker eller har det åpenbare potensiale til å forårsake skade eller ødeleggelse*. Vold forbindes svært ofte med ikke-sanksjonerte, ulovlige handlinger, men svært ofte er voldsutøvelse både sanksjonert, akseptert og ansett som strengt nødvendig (Coakley, 2004). Vold kan være tolerert, til og med glorifisert, når soldater, politi og idrettsutøvere er antatt å beskytte andre, reproducere ideologier eller forsøker å seire. Vold som involverer avvikende atferd fra sosiale normer kan være ulovlige, og bli straffet strengt. For eksempel vil det å slå dommeren være vold basert på avvisning av etablerte normer. Handlingen vil straffes hardt av andre lag og sportsorganisasjonen, selv om dommeren ikke ble alvorlig skadet. På den andre siden, særdeles harde taklinger i fotball, selv med alvorlige konsekvenser, kan vurderes som en naturlig del av spillet, så fremt det ikke er et åpenbart brudd på regelverket. Om taklingen ikke er overdrevent hard, og om det er kontakt med ball før motstanderens fot, vil antageligvis ikke voldshandlingen straffes, fordi det er innenfor handlingsrepertoaret som kan benyttes av den enkelte spiller.

Voldsbegrepet må i større grad operasjonaliseres, og i relasjon til idrett benytter Coakley (2004, pp. 198-199) sosiologen Mike Smiths fire typologier for å identifisere vold i idrett:

Brutal kroppskontakt, “borderline” vold, kvasikriminell vold og kriminell vold. Brutal kroppskontakt finnes i mange idretter, og aksepteres av utøverne som en del av det tillatte handlingsrepertoar. Borderline vold kjennetegnes ved at det bryter reglene i spillet, og utfordrer sportens etikk. Det aksepteres dog av de fleste som en konkurranserettet strategi hvis mål er å vinne. Med vilje å felle en som er alene med keeper i fotball, eller viljefulle etterslenger, kan tjene som eksempel. Kvasi-kriminell vold bryter formelle regler, offentlig lov og normer i sporten, det fordømmes, og straffes vanligvis med bøter og suspensjoner. Kriminell vold er handlinger som klart er utenfor loven, det fordømmes som regel av alle, og fører ofte med seg rettsforfølgelse. I en slik typologi faller nesten enhver handling i fullkontakt kampsport, samme hvor voldelig det måtte være, innenfor brutal kroppskontakt-kategorien, akkurat som i andre kontaktidretter. Er kampsport vold? Ja, definitivt, akkurat på samme måte som sklitaklingen i fotball, nedrivningen i håndball og taklinger i kontaktidrett generelt vil være voldshandlinger. En forskjell er at spørsmålet om intensjon er så mye mer problematisk (som jeg skal komme tilbake til) og det ser så mye mer brutalt ut.

Sett i forhold til siviliseringsbegrepet er det to ting det er verdt å merke seg angående et skifte i synet på *hva* som utgjør idrett over tid. Det første er at i folks bevissthet i vestlige samfunn i den nittende og tjuende århundre, har termen “idrett” i økende grad blitt fjernet fra aktiviteter som involverer jakt og drap (Dunning, 1999). Tyrefekting betraktes for eksempel ikke lenger i Spania som en idrett, og i Storbritannia er det en tiltakende tvil omkring revejakt burde bli ansett som en sport, eller ikke (Elias & Dunning, 1986). Sammenfallende med dette har termen idrett blitt brukt mer eksklusivt om konkurranseinnholdige fritidsaktiviteter som involverer fysisk anstrengelse uten at det involverer vold som en legitim komponent – det kan naturligvis involveres illegitimt – eller til idretter hvor vold er en sentral komponent, men underlagt mer til siviliserte former for kontroll, slik som boksing (Dunning, 1999). Det har samtidig foregått en endring over tid, mot inkludering aktiviteter som fjellklatring, luftsport, vannsport og lignende innunder idrettsbegrepet (Dunning, 1999); Idretter hvor konkurransen ikke foregår mellom, eller ikke bare mellom, mennesker, men også mellom mennesker og et fysisk hinder, som vanligvis involverer et element av fysisk risiko. Slike aktiviteter er konsistente med teorien om “triaden til grunnleggende kontroll” i siviliseringsprosesser fordi de går ut i fra å bringe det som hittil har vært ansett som villnis, under menneskelig kontroll. Farene i slike aktiviteter er igjen kontrollert av forskjellige teknikker og utstyr. Å inngå i risikoaktiviteter som er kontrollert, har vært en sentral karakteristikk av utviklingen i idrett og

fritidsaktiviteter i Vest-Europa i det nittende og tjuende århundre (Dunning, 1999). En utvikling i synet på idrett, med det ovenfor nevnte tatt i betraktning, kan bevege seg i retning av en form for sivilisering der kampsport ikke lenger anses som idrett, men som derimot, på linje med tyrefekting, er en aktivitet som aksepteres av noen, men fordømmes av de fleste. En slik endring i hva som anses usivilisert uttrykkes godt i en artikkel om boksing og etikk av Dr. Herreras (2004): “boxing is like a pistol duel: once considered sophisticated, it is now just a ritualistic violence”.

Kampsport vekker følelser hos mange, og kommer kanskje for alltid til å være en kilde til debatt med hensyn til etikk og moral. Uttrykket som kommer frem av koalisjonen angående kampsport kan være et tegn på nettopp en slik endring i forhold til hva som anses som idrett, mot en tiltakende grad av sivilisering. I tråd med nye aktiviteter som kjemper om anseelse som idrett, kan vi ende opp med et enda større paradoks enn det vi har i dag, der kampsport på grunn normative problemstillinger marginaliseres, mens mange andre særdeles risikofulle idretter oppnår bred aksept, men som klart overgår alle typer kampsport både i skade- og dødsrater. Elias (1986) er klar på at dagens vestlige samfunn er langt fra sivilisert i absolutt forstand, og spekulerer i at fremtidens historikere kan se på vår tidsalder som en del av “den utvidede middelalder” med deres medlemmer som “sen-barbarer”. Siviliseringsprosesser og endret syn hva angår voldsbruk i idrett, er det lett å se for seg at slike “sen-barbariske” former for idrett kan få det tøft i fremtiden. Dette vil kunne føre til en gradvis sivilisering av kampsport, hvor for eksempel støt mot hodet ikke lenger vil være tillatt, noe som allerede er foreslått fra flere hold (Se for eksempel; Herrera, 2004; Leclerc & Herrera, 1999). Eventuelt vil knockoutidretter/fullkontakts kampsporter kunne forbys totalt, noe som i følge Dunning (1999) ikke ville fjernet idretten, men heller medført at det ville blitt drevet i skjul.

“Som alle andre kampsporter, symboliserer shootfighting en kamp mellom to motstandere. Men ettersom både fekting og shootfighting foregår i kontrollerte former, innebærer det at brutalitet i praksis ikke finnes”. Sitatet er hentet fra høringsuttalelsen til Oslo Shootfighting (2000, p. 5) fra avsnittet som omhandler hvordan reguleringen vil føre til at deres idrett blir “dømt for å være ny og annerledes”. Sammenligning dras som følge av at fektekamp vinnes ved at man symboliserer at man gjennomfører motstanderen med et sverd, noe som i utgangspunktet er brutalt. Sammenligningen er interessant, fordi den vektlegger hvordan kampsport er en symbolsk og rituell, på lik linje med andre idretter. Kanskje kan dette være vanskelig å se for mange som ikke følger kampsport, at kampsport faktisk ikke er en “ekte”

slåsskamp; det er styrt av regler ment å beskytte utøverne og avgrense rommet for tillate handlinger. Sammenligningen i uttalelsen er på den andre siden litt for enkel, fordi de nye kampsportene ligger nærmere en ekte kamp mellom to mennesker, som følge av relativt få regler, minimalt med utstyr og graden av vold som er involvert, enn hva fekting gjør, uavhengig av hva ordet hvordan ordet brutalitet defineres. Og kanskje ligger noe av skepsisen mot kampsport i nettopp dette, noe som på bakgrunn av Elias' teorier vil kunne forstås som en frykt for det usiviliserte (Elias & Dunning, 1986). Dette kan bidra til å forklare både hvorfor de nye kampsportene har vakt oppsikt, og omtales annerledes av koalisjonen, fordi de anses som *mer usiviliserte* enn andre typer kampsport. Dette kan også forklare hvorfor regelendringer ble tvunget frem i disse idrettene, og i hvilken retning disse regelendringene skjer: i retning av det som anses *mer sivilisert* (rundetider, vektklasser, bruk av hansker, formelt regelverk). Boksing har selv vært gjennom en lignende siviliseringsprosess, noe som gjorde at det antok karakteristikken til en idrett, gjennom reglement og kontroll (Elias & Dunning, 1986).

“Survival of the fittest” anses som en elementær del av naturens lover, der kamper mellom dyr kan være brutale i håp om å oppnå tilgang til harem, råderett over områder eller retten til liv. I følge Marsh (1978) skiller mennesker seg fra dyr på ett sentralt område, i muligheten for å abstrahere og benytte symboler. Dette gjør en stor forskjell ved at vi kan utvikle sosiale ritualer hvor vold og aggresjon kan begrenses og gjøres mer trygt, noe Elias og Dunning ville betegnet som en siviliseringsprosess. Med dette argumenterer han for at vi har produsert et skille mellom oss selv og våre naturlige røtter. En diskusjon om evolusjon og biologi er for omfattende i denne sammenheng, men kanskje ligger det nettopp i dette noe av det som gjør kampsport så betent og kontroversielt: at skillet mellom vår “dyriske” side og vår sosiale, medmenneskelige side til en viss grad utviskes. Ellers i Elias' terminologi: moderne sport er mer abstrakt, og voldsbruken har beveget seg mot bruk av mer instrumentelle enn affektive former (Elias & Dunning, 1986). At kampsport ikke er i samsvar med synet på det siviliserte, og at en frykt for at vi tenderer mot “de-sivilisering” kan synes å prege den underliggende politiske debatten på dette området. De-sivilisering er i denne sammenheng knyttet opp i mot den *oppfattede* graden av vold og hvordan idretten fremstår i praksis, noe som kan forklare hvorfor de nye, fremvoksende kampsportene omtales i andre ordelag. Dunning (1999, p. 161; egen oversettelse) viser til Lorenz definisjon av idrett: “en særegen menneskelig ikke-fiendtlig kamp, regulert av strenge kulturelt utviklede regler”. En slik definisjon av idrett kan bidra til å kaste lys over hvorfor kampsport ofte kan oppfattes som brutalitet og vold heller enn idrett,

fordi kampsport kan oppfattes å bryte med kulturelt utviklede normer for hva som anses som sivilisert. Dette kan medføre at det er vanskelig å anse som ikke-fiendtlig og, for et utrent øye, se at det er styrt av regler i det hele tatt.

Regelverkets rolle

Regelverket er av betydning for å anslå hvor voldelig en kampsport er, samt om det kan bedrives i Norge: “Mye kan tyde på at flere av kampsportene overgår profesjonell boksing i brutalitet og vold” (Kulturdepartementet, 2001, p. 3). Videre slås det fast at det er “reglementet og tilhørende sikkerhetsbestemmelser som reduserer skaderisikoen og graden av vold, og derigjennom skaper et skille mellom de ulike aktivitetene” (Kulturdepartementet, 2001, p. 13). Hvordan kan det bedømmes hvor voldelig en voldelig handling er; på bakgrunn av det visuelle eller skadene som måtte oppstå? Å definere graden av vold og skade er vanskelig. I sine beskrivelser av “Ultimate fighting” skriver Ingunn Riise i høringsnotatet (2000, p. 52) at “det er en kamp inntil seier, ved at motstanderen dør, ikke klarer mer eller gir opp”. Videre står at det “å holde en arm og slå med den andre er lov, i tillegg til at det også er tillatt å slå motstanderens hode mot gulvet mens man sitter oppå vedkommende. Jo mer blod jo bedre”. Utspillet kan signalisere noe som i seg selv er et prinsipielt problem i diskusjon om kampsport spesielt, og moraliseringen omkring de nye kampsportene spesielt, ved at det på bakgrunn av regelverk fremstilles katastrofale scenarier.

Sheard (1997) fokuserer i sine studier på hvordan sivilisering av boksing ikke bare medfører økt kontroll, men at denne fremtoningen tillegges en utvidet betydning. Dette fremstår som sikkerhet, til beste for utøverne, men som heller kan medføre økt fare. For eksempel kan det argumenteres for at innføring av hansker har vært et viktig steg på veien mot sivilisering av MMA. Denne regelendringen gjorde at det lignet mindre på en ekte slåsskamp, og mer på en kampsport på linje med boksing. Bakgrunnene for slike siviliseringsprosesser er, i tråd med Elias og Dunning (1986), som regel å begrense voldsomfanget, noe som antageligvis også er tanken bak innføring av hansker. Og kanskje gjør det nettopp det, men ikke slik det intuitivt er rimelig å anta, hvis det ses til Sheard (1997) sine studier av boksing: Hansker kan til en viss grad beskytte den som slår sine hender, noe som derigjennom åpner for at hardere slag kan avleveres mer frekvent og ofte i hurtigere rekkefølge enn det som vanligvis er mulig i kamper med bare nevene. Bruk av hansker demper definitivt det visuelle voldsintrykket, i form av

færre åpenbare brudd på hender og mindre blod på grunn av færre kutt, men hansker bidrar antageligvis på samme tid til større risiko for hjerneskade.

Regler og beskyttelsesutstyr kan ikke alltid relateres til risiko og skade intuitivt. Hva er det som skal tas i betraktning når det skal anslås konsekvensene av volden – det visuelle eller de faktiske skadene? Naturligvis vil dette henge sammen, men ofte kan det visuelle gjøre det vanskelig å vurdere skadeomfanget. Et eksempel på dette kan være den moraliseringen og de etiske utfordringene ved de *nye* kampaktivitetene. Det som primært er *nytt* ved de nye aktivitetene, er kamp på bakken, hvor det åpnes opp for både slag og submissions. Det som kommer frem ved å ligge oppå noen og slå noen som ligger nede, eller å sikre kvelertak og klemme til motstanderen er tvunget til å overgi seg, skiller seg markant fra det visuelle uttrykket som kommer frem av kampsport som foregår kun i stående posisjon. Uten kjennskap til hvordan slik kamp fungerer, kan det fremstå som enda mer usivilisert, enda råere og enda mer brutalt enn kamper i stående posisjon. Kamper på bakken er dog styrt av helt andre regler, praksiser og forsvar/angrepsmetoder. For eksempel benyttes albuer svært ofte i moderne MMA på bakken, i den hensikt å åpne kutt på motstanderen. Dette gjøres “best” ved å treffe slik at albuen så vidt er borti og glir langs huden, heller enn harde, direkte treff. Hva er mest voldelig – et hardt, direkte treff, eller det som sneier og åpner et kutt? Teknisk knockout og knockout initieres som regel ikke i kamp på bakken, det skjer som regel i stående posisjon, og som oftest som følge av slag, på samme måte som boksing. Der man i boksing kan gå ned for telling, og få muligheten til å delta videre om man kommer seg opp etter 10 sekunder, vil motstanderen forsøke å avslutte kampen umiddelbart om beina gir etter i stående posisjon i MMA. Det visuelle ved en mann eller i dame som slår et menneske som ligger nede, som desperat forsøker å gjenvinne balanse og fatning, kan se morbid ut. Om dette er mindre “humant” enn å la en bokser få fortsette etter å ha blitt slått i bakken to ganger, etter kun 10 sekunder pause for å klare hodet, kan (og bør) diskuteres. Om de medisinske skadevirkningene av deltakelse i kampsport er i fokus, bør disse argumentene være basert på forskning fra hver enkelt idrett, ikke kun fra boksing. Det er ikke alltid det visuelle voldsinntrykket samsvarer med påført skade. Er det faktisk utøvernes helse og sikkerhet som er det viktigste, kreves det seriøse, medisinske diskusjoner fra koalisjonen, ikke bare en moralisering rundt muligheten til å benytte slag og spark i kamp på bakken.

I hvilken grad fungerer regelverket til hver enkelt kampsport som rettleidende for å anslå hvor voldelig kampsporten er? Skadene som måtte følge av deltakelse i boksing anses som relevant for all kampsport som tillater knockout: “Det foreligger omfattende dokumentasjon på at profesjonell boksing fører til hjerneskade, i enkelte materialer hos opp til 90 % av de undersøkte. I andre kampaktiviteter hvor utøvere påføres slag mot hodet slik som i profesjonell boksing, kan man forvente at et tilsvarende skadepanorama vil bli beskrevet” (Kulturdepartementet, 2001, p. 7). Det er naturlig å reflektere på bakgrunn av dette, på samme måte som det gjøres i høringsuttalelse til Politihøgskolen (2000): “Det synes også logisk at kampaktiviteter som tillater og ikke minst belønner knockout, reguleres av loven”. Norges Kickboksingforbund uttrykker i sin høringsuttalelse at det fremlagte lovforslaget virker diskriminerende på den organiserte idretten, hvis fokus på skadevirkningene av knockout ikke kan relateres til kickboksing:

Hele rapporten¹¹ bærer også preg av formuleringer og fremstillinger som med intensjon skal så tvil om idrettens etiske utforming. Vektlegging av selve begrepet KNOCK-OUT tas frem i alle sammenhenger som gjennom beskrivelser skal forstås at dette er det viktigste fundamentet i de omtalte organiserte idretter. Det er eksempelvis skrevet at “fullkontakt kickboksing vinnes på knock-out” eller “den sikreste måten å vinne på er ved knock-out”. Altså hele tiden er dette beskrevet som det viktigste. For oss er det desidert ikke det viktigste. For vi som er aktive i miljøet er idretten mye mer kompleks enn som så, og vi har derfor bygget et reglement som skal “begrense” knock-out utfra idrettens utforming”

Høringsuttalelse fra Norges Kickboksingforbund, 2000, s 2.

I argumentasjon for hvorfor alle typer kampsport som tillater knockout bør forbys i Norge, er det to hovedargumenter som fremstår: de medisinske skadevirkningene av deltakelse i boksing og de etiske utfordringene ved å tillate de nye typene kampsport.

Kickboksingforbundet tar avstand fra de mer voldelige typene kampsport, samtidig som de argumenterer for at skadevirkningene i boksing ikke kan overføres direkte. Norges Kickboksingforbund mener at lovforslaget er basert på antagelser, hele tiden med statistikk fra profesjonell boksing, primært fra USA; “statistikker som ikke er sammenlignbare med noen av dagens organiserte kampsporter i Norge” av den grunn at “i en medisinsk utredning er det altså ikke bra nok å “kalle en spade for en spade”, da nyansene er store i de forskjellige

¹¹ Høringsnotat: Utkast til lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout

kampsportmiljøene” (Kickboksingforbundet, 2000, p. 5). Kickboksingforbundet har her et viktig poeng – det kan diskuteres hvor godt knockout fungerer i praksis som skille for hva som reguleres eller ikke. Reglementet er særlig viktig om godkjenning skal gis. Hva som forbys, og hva som ikke forbys, sier oss noe om handlingsmulighetene, men ikke nødvendigvis om praksis. Spark mot hodet er tillatt i mange kampidretter, noe som kan bidra til at det ser betraktelig mer voldelig ut enn for eksempel boksing. Kickboksingforbundet reagerer i sin høringsuttalelse på at ikke kampformene beskrives separat, men i stedet trekker konklusjonen om at slag og spark til hodet er farlig:

Fordi man også har lov til å sparke, er ikke det ensbetydende med at idretten er dobbelt så farlig. Bevegelser og balansepunkt er forskjellige, det stilles krav til et visst antall spark i løpet av en runde, avstanden mellom motstanderne er lenger. Spark til hodet foregår forholdsvis sjelden da det tar for lang tid og er fysisk krevende. Alle disse momentene er av stor betydning og må tas hensyn til i vurdering av hver enkelt kampform.

Norges Kickboksingforbund, 2000, s 5.

Det samme poengteres i Norges Budo Forbund sin uttalelse (2000, p. 2) som skriver: “Spark mot hodet er tillatt, men et spark er en teknikk som innebærer større bevegelser, noe som gjør at treff mot hodet veldig sjelden finner sted”. At spark er lov i kickboksing innebærer ikke at idretten er som vanlig boksing, i tillegg til at det sparkes. Å åpne muligheten for visse former for angrep, gjør det også nødvendig å forhindre motstanderen i å benytte slik angrep. Av den grunn vil det, som kickboksingforbundet påpeker, ha betydning for bevegelser, balansepunkt, avstand mellom motstandere og fremgangsmåte generelt. Selv om sammenligning og analyse av regelverk på tvers av kampsporter ville vært interessant i volds- og skadeøymed, gjøres det ikke mer poeng ut av dette enn at det, for å sitere kickboksingforbundet, ikke er bra nok å “kalle en spade for en spade”.

Bedømmelse av hvor voldelig en idrett er kan være vanskelig, som også vist i forhold til dødsfall i idrett, fordi det visuelle er ikke alltid i overensstemmelse med faktisk skadenivå. For eksempel står dødsratene i UFC nå i ettertiden i sterk kontrast til Riises beskrivelse av MMA i 2000, som fikk det til å høres ut som en kamp på liv og død. UFC har i løpet av 20 års virksomhet i følge statistikk fra Wikipedia (2013) hatt 249 stevner (til og med 20.10.13), som i snitt består av 12 kamper per stevne noe som gir i underkant av 3000 MMA kamper, ikke

hatt et eneste dødsfall. Å benytte regelverk og mulighetsbetingelsene, slik som Riise gjør i beskrivelsene av Ultimate fighting, kan være problematisk i bedømmelsen av hvor voldelig en idrett er, fordi det ikke intuitivt kan omsettes til mengde vold, skader eller dødsfall; praksis er nødt til å tas med i betraktningen. I dette ligger det en diskusjon som mer eller mindre totalt overses av koalisjonen, hvis medfører at synet på kampsport i stor grad samler de alle under en fellesbetegnelse: Det er vold, ikke idrett.

7.1.2 Intensjonsargumentet

I odelstingsproposisjonen (2001, pp. 13-14) fastslås det at: “Det er imidlertid grunnlag for å påpeke at sikkerhetsbestemmelsene kun reduserer risikoen for skade og på ingen måte eliminerer skaderisikoen ved de aktiviteter som gis godkjennes [sic]. Den enkelte som frivillig velger å ta del i slik aktivitet, må selv ta risikoen for skade de blir påført”. Dette omhandler muligheten for å oppnå godkjenning til å utøve kampsport på bakgrunn av Knockoutforskriften. Denne muligheten å ta del i skadelig aktivitet, hvor en selv tar risikoen, gjelder likevel kun kampsport på amatørnivå; risikoen for å delta på profesjonelt nivå er vurdert for høy, som det kommer frem av den empiriske delen i argumentasjonen.

Risikoen for å delta i profesjonell boksing (kampsport) er allerede diskutert, men med hensyn til diskusjonen, la oss anta at å bedrive kampsport innebærer et risikoelement. Hva ligger i strukturen til koalisjonens argument avledet fra denne relativt ukontroversielle slutningen, som fører til konklusjonen om at utøvelse av profesjonell kampsport kriminaliseres i Norge? Premisset er: Kampsport som tillater knockout er en veldig risikabel aktivitet for sine deltakere, hvis konklusjon innebærer at det bør forbys å konkurrere etter internasjonalt regelverk. Konklusjonen er et argument med et manglende premiss, et premiss som fastslås implisitt heller enn eksplisitt. Dette skaper et visst rom for fortolkning om hva som er det generelle prinsippet som blir benyttet i dette tilfellet. Et potensielt implisitt premiss kan være: *all risikabel aktivitet bør forbys*. Dette gjør ovenfor nevnte til et velbegrunnet argument, så fremt premissene kan vises å være sanne. Et åpenbart område som har behov for avklaring i dette tilfellet er terskelen for hvor risikofullt noe må være før det er berettiget å forby aktiviteten, samt en konsistent regulering på tvers av politikfelt.

En lignende konsistens etterlyses også av Warburton (1998) i artikkelen “Freedom to box”, en polemisk tekst skrevet som følge av British Medical Association (BMA) ønske om å forby

boksing. Han oppsummerer diskusjonen med at om BMA ikke er villig til å kjøre en hard linje ovenfor andre særdeles risikable “companions in guilt”, herunder motorsport, hesteridning, luftsport, ballsport og klatring, er det behov for nærmere forklaring for hvorfor boksing fortjener å bli plukket ut for slik behandling. En debatt omkring dette kommer ikke frem av høringsuttalelsen i særlig grad, men spørsmålet tas opp i høringsuttalelsen til Justisdepartementet. De siterer en uttalelse fra eget departement, Ot. prp. Nr 69, angående fallskjermhopping innenfor visse fjellområder: “Det kan etter departementets oppfatning ikke være aktuelt å forby folk å delta i bestemte sportsaktiviteter bare fordi de derved utsetter seg for en risiko for skade på liv og helse. Den enkeltes frihet innenfor vårt samfunn bør også omfatte frihet til å foreta seg ting som mange anser som dumdristig” (Justisdepartementet, 2000, p. 1). Justisdepartementet stiller seg skeptisk til forslaget, på bakgrunn av straffeloven § 235, som omhandler samtykkets straffriende virkning ved legemsbeskadigelser, og foreslår alternative virkemidler som holdningsskapende arbeid og informasjon til deltakerne i slik idrett. At kulturdepartementet ikke tar dette til etterretning, mens aktiviteter som etter alt å dømme byr på høyere risiko og flere ulykker kan bedrives relativt fritt, tyder på at koalisjonen heller ikke kjører en hard linje ovenfor “companions in guilt”. Det kan argumenteres for at det som utgjør forskjellen mellom kampsport som risikoaktivitet og andre farefylte aktiviteter omfatter et vanskelig tema som ligger i kampsportenes natur: intensjonen om påføre motstanderen skade.

Dette spørsmålet er relevant for koalisjonen i synet på kampsport, særlig de nye typene kampaktiviteter, som bidrar til at de “neppe kan anses som idrett i tradisjonell forstand” (Kulturdepartementet, 2001, p. 12). Med lovforslaget ønsker departementet “således å skille mellom organiserte kampaktiviteter med regler som tillater eller honorerer atferd som har til hensikt å uskadeliggjøre motstanderen gjennom å påføre vedkommende skade, fra aktiviteter som straffer tilsvarende handlinger”. Den norske lægeforening har i sin høringsuttalelse (2000) et vedlegg fra “World Medical Association Recommendations concerning boxing” (1983) som åpner med følgende: “Boksing er en farlig sport. Ulikt andre idretter, er det grunnleggende formål med boksing å påføre legemsbeskadigelse hos motstanderen”. Riise viser i sin uttalelse i høringsnotatet (2000, p. 50) angående skadevirkningene av slag og spark mot hodet til Lundberg, tidligere redaktør i JAMA¹², som har “anmodet American Medical Association om å påvirke til dannelsen av en føderal lov som forbyr alle disse aktivitetene

¹² Journal of the American Medical Association

hvor man skader andre med vilje”. Boksing vekker ikke oppsikt bare i Norge, og flere av koalisjonens argumenter mot kampsport går igjen i andre land, som for eksempel med BMA i Storbritannia. Intensjonsargumentet står særlig sterkt også her, og argumentet om at boksing skiller seg fra annen idrett fordi en bokser kan ta livet av et annet menneske uten å bryte reglene, finner man finner flere steder (se for eksempel Herrera, 2004). Dette er naturligvis ikke sant, fordi dødsfall kan forekomme uten at reglene brytes i de fleste kontaktidretter.

Forskjellen mellom kampsport og annen kontaktidrett omhandler ikke først og fremst legitimiteten til en handling, men heller intensjonen til aktøren som står ansvarlig (Sokol, 2004). At spørsmålet om intensjon synes å være et viktig tema ved holdninger til kampsport synes også å komme frem når noe dramatisk skjer som følge av deltakelse, som for eksempel når den svenske bokseren Frida Wallberg havner i koma som følge av kamp mot Australiske Diana Prazak. Ikke bare raser debatten om hvor moralsk forkastelig og skadelig boksing er (Støstad & Bye, 2013), men det faktum at Prazak i etterkant mottar voldstrusler (Sunnervik, 2013) viser hvor vanskelig det er å skille en bokseres intensjon om å skade motstanderen fra den samme bokserens intensjon om å vinne kampen.

Det finnes andre, harde kontaktidretter, som rugby og amerikansk fotball, som kan bedrives i Norge. Boksing faller, som vist, ikke dårlig ut i sammenligning med disse idrettene om skadefrekvens både fra trening og kamp legges til grunn. Hva er dog forskjellen i hvordan skade påføres i kampsport sammenlignet med andre kontaktidretter? Hvordan kan dette sammenlignes? Å påføre, eller potensielt påføre, motstanderen skade er en elementær del av kampsporten, da poeng gis for treff, og for å vinne må det nødvendigvis være slag involvert (med MMA som unntak, der kamper kan vinnes med låsegrep, uten at et eneste slag eller spark er benyttet). Intensjonen om å skade motstanderen skiller kampsport fra andre idretter, fordi dette er en sikker måte å vinne på, uten at dette er et brudd på regelverket. I odelstingsproposisjonen (2001, p. 2) beskrives forskjellen mellom kampsport og annen aktivitet på følgende måte: “Kampaktiviteter som tillater knockout skiller seg fra annen fritidsaktivitet ved at potensielt skadegjørende handlinger tillates og honoreres”. Dette beskriver et hovedanliggende ved kampsport, som gjør at dette skiller seg fra de fleste andre idretter. Det adresserer likevel ikke *hvorfor* det er av betydning om forekommet skade er forårsaket intensjonelt og i henhold til regelverket. Om en håndballspiller setter inn en hard takling for å forhindre motstanderen fra å komme seg fremover i banen, i visshet om at det er mulighet for at dette kan skade motstanderen, er det ikke åpenbart hvordan dette skiller seg

fra en bokser som forsettlig slår motstanderen i håp om å vinne kampen, så fremt de begge handler innenfor reglementets grenser. I det første tilfellet er risikoen for skade forutsigelig, men ikke poenget med sporten; i det andre tilfellet er risikoen for skade forutsigelig, samtidig som det er en måte å vinne kampen på. Den klare fordelene med å skade motstanderen i kampsport til tross, det også mulig å skade en motstander i håndball innenfor regelverkets rammer og dette kan så absolutt være til lagets fordel. Forskjellen er, som lege Maria Eriksson (2004) påpeker i sin artikkel i *Läkartidningen*, at vold belønnes eksplisitt i kampsport, mens annen kontaktsport belønner vold implisitt. Hvis regelbrudd ikke hadde lønnet seg, hadde det heller ikke skjedd regelmessig, slik det gjør i de fleste kontaktsporter. Hadde kun det rent medisinske vært i fokus hos koalisjonen, ville det kun vært de beviselige konsekvensene av å delta som hadde vært i fokus.

Fokuset hos koalisjonen, da primært Kulturdepartementet, ligger så absolutt på skader, men ikke bare i form av tall. Potensiale for skade er vel så mye vektlagt, da særlig i høringsnotatet, der det som *kan* skje vektlegges. Riise gir for eksempel i sine uttalelser, hvis uttalt fokus i dokumentet ligger på “de dokumenterte skadevirkningen av boksing”, beskrivelser av MMA-lignende kampsport¹³ som “en kamp: inntil seier, ved at motstanderen dør, ikke klarer mer eller gir opp. Jo mer voldelig, destruktivt og farlig, desto mer synes det som promotorene og tilskuerne liker det”. Hadde det rent medisinske vært i fokus, i form av skader i kampsport i sammenligning med andre kontaktsporter, ville ikke moralske utspill som dette vært inkludert. At utøvelse av organisert kampaktivitet som tillater knockout kriminaliseres, kan av den grunn ikke sies å støtte seg på ren paternalisme: at handlinger kan kriminaliseres i interesse av å beskytte individer fra å ta dårlige beslutninger for seg selv (Warburton, 1998). Å beskytte både den enkelte utøver, og storsamfunnet, ved å begrense muligheten for det omtales som “organisert vold” er vektlagt i både høringsnotat og proposisjon. Et paternalistisk argument mot å forby knockoutsport er dog ikke konsistent med det Warburton (1998) kaller “companions in guilt”, så lenge de medisinske bevisene for skadevirkning ikke i overveldende grad peker i en retning, samtidig som dette benyttes som hovedargument. Regulering må samtidig kunne vise seg å være konsistent på tvers av politikfelt, da spesielt nærliggende felt, som for eksempel andre risikable fritidsaktiviteter. Ingen av dokumentene, verken proposisjonen, utkastet til loven eller de forskjellige instansenes høringsuttalelser, er som vist i kapittel “4.1.1 synet på kampsport”, fritt for moralske betraktninger. Lovforslaget støtter seg

¹³ Under overskriften “Ultimate fighting, extreme fighting, toughman fighting”

dermed ikke på ren paternalisme, men like fullt på en form for legal moralisme: et syn på visse aktiviteter som umoralske, enten om de forårsaker skade på noen eller ikke, og at lover i blant bør brukes for å forhindre slike aktiviteter (Warburton, 1998). Et slikt delt syn mellom paternalisme og legal moralisme kommer klart frem av i “Departementets vurdering” med avsnittet “individuell frihet versus samfunnsmessig ansvar” fra Odelstingsproposisjonen (Kulturdepartementet, 2001, p. 11) hvor det står følgende:

“I forbindelse med forslag om å oppheve loven, har det fra enkelte vært hevdet at det å utsette seg for farer forbundet med idrett, bør være en frivillig sak. Et forbud mot å utøve en bestemt idrett, som lov om forbud mot profesjonell boksing innebærer, ble ansett å gå for langt i å regulere enkeltmenneskers frie valg.

Det er nødvendig å vurdere hvor langt enkeltmenneskets frihet til å påføre seg selv skade gjennom deltakelse i organisert kampaktivitet, bør gå. Organiserte kampaktiviteter med voldsinnslag blir lett et underholdnings- og medieobjekt, med tilhørende økonomiske interesser innkoblet. Det er tvilsomt om slik aktivitet bør aksepteres av storsamfunnet”

I kjernen av det som utgjør en legal moralisme på dette politikkfeltet står det etter min mening, som vist i foregående kapittel, et syn på kampsport som ikke er forenlig med oppfatninger omkring hva som er idrett; det er vold, ikke idrett. Grunnen til at det ligger nærmere organisert vold enn idrettens sfære ligger i kampsportens natur, hvis hovedanliggende er å vinne kampen ved å påføre motstanderen skade. Skader aksepteres dog i idrett, så fremt de forekommer innenfor regelverk og normer, og så lenge ikke den skadepåførende gjør det med (åpenbart) overlegg. Det er nettopp dette, som vist i dette kapitlet, som gjør at kampsport skiller seg fra all annen idrett, fordi skader påføres intensjonelt. At kampsportutøvere trenes i å utøve vold og intensjonelt skade andre, gjør at kampsportens rolle også vurderes på samfunnsnivå. Her støtter Kulturdepartementet (2001, p. 6) seg til uttalelse fra Europarådet, som anbefaler forbud begrunnet “utfra at dersom volden i samfunnet skal reduseres, må den bekjempes i alle former”. Dette er tema for neste kapittel.

7.2 Kampsport i samfunnet

At koalisjonen har et syn som støtter seg på paternalisme og legal moralisme, kommer klart frem av Politihøgskolens høringsuttalelse (2000): “En del av de som utøver vold, særlig på gateplanet, benytter seg av teknikker som man kan kjenne igjen fra de nye kampaktivitetene som etter hvert har etablert seg her i landet. Det er derfor betenkelig at man i det hele tatt skal få anledning til å utøve denne typen kampaktiviteter, selv i organiserte former”.

Politihøgskolen går altså et skritt lenger enn det som foreslås i høringsutkastet fra Kulturdepartementet; å kriminalisere deltakelse i visse typer kampaktivitet. At teknikker fra kampsport benyttes på gateplan, er ikke basert på empiri, men selv om dette skulle stemme, er det drastisk å foreslå at det bør totalforbys. Om noen med jegerlisens skyter noe annet enn dyr, fører ikke det til en debatt om det i det hele tatt bør være lov til å jakte, men heller til en debatt omkring godkjenningen av tillatelse til å bære våpen. Det normative uttrykket som kommer frem om kampsportens plass i samfunnet kan deles i to. På den ene siden er det en antagelse om hvem som søker seg mot kampsport, og hvordan dette kan misbrukes i samfunnet. På den andre siden vektlegges det hvordan kampsport kan påvirke sitt publikum, og spre holdninger og verdier som ikke er ønsket i det norske samfunn.

7.2.1 Om hvem som søker seg mot kampsport

Lærer deltakelse i idrett folk til å kontrollere voldelig respons i møte med motgang, stress, nederlag, urettferdighet og smerte? Eller bidrar det til å skape identiteter, personlig predisponering og sosial dynamikk som gjør vold utenfor banen mer sannsynlig? At det på ett eller annet nivå er en sammenheng mellom kampsport på treningssenteret og kampsport benyttet til offentlig voldsutøvelse, er et syn som går igjen i flere av høringsnotatene og lovforarbeidene. Overskriften i seg selv antyder at dette er en empirisk testbar påstand, men jeg skiller dette ut som en del av verdisystemet, fordi det innunder her inngår en holdning til hvem som søker seg mot kampsport, med hvilke intensjoner de søker seg dit og en økt tilbøyelighet hos disse personene til å benytte tillærte teknikker utenfor kampsportarenaen. Forskjellige sider ved dette uttrykket gjør visse oppfølgingsspørsmål naturlig. Jeg vil skille ut det normative uttrykket, og diskutere dette med henblikk på to spørsmål: 1) I hvilken grad representerer kampsport en ny trussel, og hvordan er det mulig å skille kampsport fra ikke-kampsport ved offentlig voldsutøvelse? I hvilken grad finnes det en sammenheng mellom deltakelse i kampsport og offentlig voldsutøvelse?

Kampsport som en trussel

Et syn på at kampsport ikke bare innebærer risiko for den enkelte utøver innenfor ringen, men også innebærer risiko ute i samfunnet, kommer særlig klart frem av høringsuttalelsene til de to politiinstansene. I politihøgskolens (2000) uttalelse skrives det at “en del av de som utøver vold, særlig på gateplan, benytter seg av teknikker man kan kjenne igjen fra de nye kampaktivitetene”. Oslo Politidistrikt (2000) vektlegger i sin uttalelse sin bekymring for voldsutvikling i hovedstaden, at nye former for kampaktivitet har etablert seg i Oslo. De skriver at “Ungdommer i 13 – 16 års alderen benytter også kampsportmetoder i forbindelse med kriminelle handlinger, ved ulike typer slag og spark”. Felles for begge disse uttalelsene er mangel på empiri, som også etterlyses i en kommentar fra Justisdepartementets (2000, p. 2) uttalelse: “Antakelsen om at brutale kampaktiviteter får innpass i stadig større grupper av befolkninger, er derimot ikke underbygget av empiri eller annen dokumentasjon. Det er derfor vanskelig å si noe om omfanget av og styrken i denne utviklingen”. Det mangler også håndfast, spesifikk informasjon om hva det egentlig siktes til angående bruk av kampsportmetoder.

Det som primært er *nytt* ved de nye kampaktivitetene er kamp på bakken, da spesielt “submission”-baserte teknikker og bryting, med fokus på låsegrep og kveling. Om dette benyttes på gateplan, vil det være lett observerbart, og så absolutt være grunn til bekymring. Det spesifiseres imidlertid ikke nærmere i Politihøgskolens uttalelse hva som ligger i “teknikker man kan kjenne igjen fra de nye kampaktivitetene”. Oslo Politidistrikt er noe mer spesifikke, som nevner at det benyttes ulike typer slag og spark fra kampsport i forbindelse med kriminelle handlinger. At dette står i relasjon til nye kampaktiviteter er interessant, fordi slag og spark benyttet i de nye kampaktivitetene er ikke noe nytt, men representerer heller et utvalg teknikker fra en rekke stilarter som har eksistert i lang tid (primært fra hovedkategoriene Kickboksing, Tae Kwon Do, Karate og Thaiboksing). Fysisk vold utøvd av mennesker – som ikke involverer krigføring eller bruk av våpen– består primært av slag og spark. Bruk av slike teknikker til å påføre skade hører ikke bare til kampsportens sfære. Når Dr. Herrera i sin artikkel om etikk og boksing skriver at boksing er mer likt vold enn amerikansk fotball, fordi det involverer atferd som blir straffet over alt hvor det blir brukt utenfor ringen, glemmer han at kroppstaklinger i amerikansk fotball også er en voldshandling. Det benyttes dog sjeldent i offentlig voldsutøvelse, mens slag og spark benyttes av både de som er trente og ikke-trente i kampsport.

Hvordan kan man med rette anta at det i kriminelle handlinger er benyttet *kampsportmetoder*? På samme måte som en ikke-fotballspiller skiller seg fra en fotballspiller, skiller en kampsportutøvers slag og spark seg fra en ikke-kampsportutøver ved graden av teknikk: beinstilling håndstilling, evne til å vri hoften for å generere kraft, timing, eksplosivitet, treffpunkt og så videre. Det hadde vært interessant å vite i denne sammenheng i hvilken grad politiet i kampens hete med rette evner å observere en forskjell mellom trente kampsportutøvere og ikke-kampsportutøvere på bakgrunn av nevnte indikatorer, om det primært er slag og spark som er involvert. Kanskje er det ikke teknikkene *per se* som bekymrer Oslo Politidistrikt, men heller utbredelsen av teknikkene, og det er mulig politiet har empiriske bevis på at teknikker fra det nye kampsportene i økende grad benyttes til gatevold enn tidligere. Det er dog et poeng at det verken når lovforslaget kom eller i dag representerer et *nytt* risikoelement; det er en videreføring av teknikker, enten om det er innlært på treningssenter eller av instinkt, som har eksistert mye lengre enn de nye kampaktivitetene.

Sammenhengen mellom kampsport og vold

At utbredelse av kampsportferdigheter medfører en samfunnsrisiko, må sees i sammenheng med koalisjonens syn på at det er visse personer og visse befolkningsgrupper som søker seg mot slik idrett. Eventuelt at idretten virker negativt sosialiserende på de som søker seg dit. Det kommer frem på ulike måter hos koalisjonen. For eksempel refereres det i høringsnotatet til Kulturdepartementet (2000, p. 42) til en studie av Ingemar Thiblin, som har undersøkt sammenhengen mellom bruk av androgen-anabole steroider og vold: “Stemningssvingningene kan være ledsaget av impulsiv aggresjon med personangrep og destruktiv atferd som i noen tilfelle resulterte i drap (...) Blant kriminelle brukes disse medikamentene også for å redusere angst og øke aggresjon. Kombinasjon av bruk av anabole steroider og ferdigheter i kampaktivitet kan øke risikoen for at ervervede kampteknikker benyttes i gale omgivelser”. Avsnittet sier eksplisitt noe om hva slag prestasjonsfremmende midler som vil være relevant i kampsportsammenhenger, da dette er det eneste som omtales, for utenom en generell henvisning til gjeldende dopingbestemmelser. I tillegg sier det noe implisitt om hva slags folk kampsport primært trekker til seg.

Holdninger om at bestemte grupper søker seg til kampsport, er også å finne i Politihøgskolens uttalelse (2000) som skriver at “det er en kjensgjerning at kampaktiviteter med grovere form for vold har fått innpass i enkelte grupper av befolkningen”; i høringsutkastet fra

Kulturdepartementet (2000, p. 3) som skriver at “kampaktiviteter med grovere form for vold har fått innpass i grupper av befolkningen”; i Oslo Politidistrikts uttalelse (2000) som skriver at det uansett vil være “elementer og miljøer som vil benytte sine tillærte kampmetoder til voldelige straffbare handlinger”. Sistnevnte skriver i tillegg at “det er åpenbart at det har vokst frem treningsstudioer hvor de forskjellige kampformer perfektioneres” i relasjon til at kampsportmetoder brukes til kriminelle handlinger. Dette kan fremstå som noe absurd, fordi idrett av natur er rettet inn mot forbedring av prestasjon; ingen som bedriver idrett med en viss form for egeninteresse trener uten hensikt om å forbedre seg på et eller annet nivå. Brukt i den sammenheng det benyttes av Oslo Politidistrikt, kan det høres ut som det vokser frem kampstudioer som er oppbygd rundt uhederlige hensikter, med særlig fokus på å angripe. Dette kan naturligvis være sant. Ikke alle kampsporter er like rettet mot *selvforsvar*, men alle kampsporter er naturlig rettet inn mot forsvar, av den enkle grunn av at det du kan gjøre mot sparringpartneren, kan sparringspartneren gjøre mot deg.

En kampsportutøver kan, med uhederlige intensjoner, så absolutt gjøre svært alvorlig skade, som følge av tillærte teknikker. Å lære seg kampsport, kan på den annen side føre til at folk blir mindre tilbøyelig til å ty til vold, nettopp fordi de kjenner til skadevirkningene. Og om teknikkene blir benyttet, kan det være at trente kampsportutøvere vil holde mer tilbake, på grunn av erfaringsbasert forståelse for skadevirkningene av teknikkene ervervet gjennom sparring/trening, enn en som ikke deltar i kampsport. Faren er dog, at folk med uhederlige hensikter skal benytte teknikkene til angrep, heller enn selvforsvar. Denne frykten er berettiget, i den forstand at det er svært uheldig om noen med bakgrunn fra kampsport går løs på noen (som ikke har en slik bakgrunn) i hensikt om å gjøre stor skade. Når det kommer til temaer som dette er det dog en del normative utsagn som kommer til uttrykk hos koalisjonen, som på en eller annen måte uttrykker noe om: hvem som deltar i kampsport, med hvilken hensikt de deltar, og i hvilken grad teknikker fra kampsport er farlig ute i samfunnet og i hvilken grad det er en økning i bruk av teknikk fra kampsport på gateplan. Det refereres ikke til empiri på noen av disse feltene; det gjøres tilsynelatende bare antagelser.

Wacquant (1995) argumenterer i sine etnografiske studier av bokserer for at kampsport ikke kaster bensin på bålet, men heller reduserer forekomsten av mellommenneskelig og offentlig vold gjennom kanalisering av aggressive impulser innen et organisert, kollektivt rammeverk som på en streng måte regulerer dets uttrykk og beriker det med struktur, formål og mening. Et av intervjuobjektene til Wacquant (1995, p. 498) beskriver for eksempel sin opplevelse av

boksing slik: “In my opinion it relaxes the fighter that’s in you, because you release it, and it just makes you a calm, all-round better person”. Samme erfaring beskrives av flere av informantene, at boksing har gjort dem roligere og mer avslappet. Forfatteren mener det ikke er behov for en “hydraulikk”-teori som forklaring, som tilsier at mennesker, særlig menn, har en naturlig tilbøyelighet mot vold, en kvantitet som trenger utløp - det være seg gjennom å følge med på eller utøve voldelig idrett – som forklaring på hvorfor noen søker seg til boksing. Han argumenterer for at bokserne, som følge av aktivitetens natur, oppnår stor personlig selvtillit og en trygghet på seg selv som virker motarbeidende i forhold til å ty til vold i mellommenneskelige konflikter. Dette relaterer Wacquant (1995) til treningscenteret som et mikrokosmos, som tenderer mot å inkludere og avlede former for konflikt mellom sine medlemmer, etter normer for sivilisering, retterferdighet og gjensidighet, innenfor ringen med tilhørende regler. Det representerer i Elias’ sine termer en liten *siviliseringsmaskin*: det legger strenge tabu omkring bestemte former for vold, det senker grensen for hva som anses som uordentlig atferd og det promoterer en internalisering av kontroll og lydighet ovenfor autoriteter (Wacquant, 1995). Treningsarenaen fungerer med dette som en siviliseringsmaskin som undertrykker og korrigerer uønsket atferd. En slik form for siviliseringsprosess innen kampsport vektlegges også i en studie av Cynarski og Litwiniuk (2006) som blant annet fokuserer på hvordan deltakelse i kampsport kan føre til et skifte fra fiksjon til realisme i synet på seg selv: ved å sparre mot mer erfarne partnere, vil utøveren oppnå bevissthet om at de ikke er uslåelige eller sikre på å vinne. Dette er sider ved kampsport jeg personlig har følt på.

På tross av et svært positivt syn på østlige kampsport (budo) sin rolle som siviliseringsarena, uttrykker Cynarski og Litwiniuk (2006) en dyp skepsis til fullkontakt kampsporter: “Bokserne er sjelden snille gutter. Antageligvis er det der mer irritable og aggressive som begynner på boksing og sporten lærer dem ytterligere å løse konflikter ved hjelp av knyttneven” (egen oversettelse; s. 5). Dette kunne potensielt vært undersøkt empirisk, noe som også er forsøkt, blant annet av Endresen og Olweus (2005) ved Universitetet i Bergen i studier av barn i 11-15 års-alderen i Bergensområdet. Forskerne oppsummerer den tidligere forskningen på området som relativt knapp og mangelfull, med store metodiske problemer, som ikke-konsistente og motsigende i sine funn (Endresen & Olweus, 2005, p. 469). Hypotesen for studien er at deltakere i power-sports (boksing og kickboksing, bryting, kampsport og vektløfting) viser mer antisosial atferd enn ikke-deltakere, målt i tanker og holdninger, noe studien også bekrefter. Det antydes samtidig at deltakelse i slik aktivitet fører til en økning i antisosial

aktivitet over tid. En positiv sammenheng var også finne i sammenhengen mellom en indeks som målte bruk av fysisk makt for å skade eller true i relasjon til deltakelse i aktivitetene. En særlig klar assosiasjon mellom boksing og bryting og skår på indeksen forklares på følgende måte: “De kombinerte effektene av tillatende læring, voldelige rollemodeller og aksept/forsterkning av voldelig og aggressiv atferd fra trenere og likesinnede (og kanskje foreldre) kan bidra til å endre praksis også utenfor idrettsrammene” (Endresen & Olweus, 2005, p. 476; egen oversettelse).

Metaanalyser er ikke fokus her, ei heller å gjennomgå forskjellige forskningsfelt som kaster lys over deltakelse i voldelig idrett og tilbøyelighet til vold utenfor idrettsarenaen. Jeg synes dog i relasjon til oppfatningene som kommer frem av koalisjonen, om sammenhengen mellom kampsport og vold i samfunnet, at det er interessant at den kvalitative studien til Wacquant (1995) og den kvantitative studien Endresen og Olweus’ (2005) ender på mer eller mindre helt motsatte konklusjoner. Forklaringen til dette kan være mange. Noe som kommer særlig godt frem, er at de som har en tilknytning til kampsport, som meg selv og nevnte Wacquant, Cynarski og Litwiniuk, konsekvent trekker frem sider ved kampsport som går i mot et syn på kampsport som skadefremmende element i samfunnet, hvis fokus på disiplin, sosialisering, tilhørighet og tabuet mot å benytte teknikker og vold utenfor treningssenteret er særdeles viktig. Dette vektlegges på forskjellige måter i høringsuttalelsene til begge shootfightingklubbene (Nes og Oslo), av Norges bokseforbund, av Norges Kickboksingforbund og av Norges Budo Forbund, altså av alle organisasjonene der er hentet uttalelse fra, som kan sies å representere et annet verdisystem. Forskjellige sider av koalisjonen, her løst definert som *positivt* eller *negativ* til forslaget om å regulere knockoutport i Norge, synes å falle på helt motsatte konklusjoner angående kampsports rolle. Sitatet “hvis volden i samfunnet skal temmes, må det bekjempes i alle dets former” (Kulturdepartementet, 2000, p. 12) står i sterk kontrast til et sitat fra høringsuttalelsen til Kompetansesenter for voldsofferarbeid ved høgskolen i Oslo (2000), som skriver: “Vi ble i 1996 kontaktet av kampsportforbundene i Norges Idrettsforbund med forespørsel om å medvirke til en kampanje i forbundenes regi for å motvirke gate- og ungdomsvold”. Denne forskjellen i verdisynt fungerer etter min mening som et symbol på fundamentale forskjeller i synet på kampsports rolle i forhold til (de)sivilisering. At de forskjellige sidene av koalisjonen synes å ha et så fundamentalt forskjellige bilde av hva deltakelse i kampsport innebærer, kan bidra til å vanskeliggjøre en diskusjon omkring kampsports plass i samfunnet.

7.2.2 Kampsportens forrående virkning

Et oppfattet problem med kampsport i følge proposisjonen (2001, p. 6) er “fremveksten av “idrett” med vold som et underholdningsprodukt”. De nye kampsportene beskrives under notatet om “godkjente kampaktiviteter” (Kulturdepartementet, 2013) som “forrående aktiviteter med lav eller ingen sportslig verdi” der “voldsdyrkelsen er fremtredende”.

Kampsports forrående virkning på publikum ble i sin tid benyttet som en del av argumentasjonen for hvorfor profesjonell boksing burde forbys (Kulturdepartementet, 2000). Dette er ikke særlig vektlagt hos koalisjonen når det gjelder boksing, men argumentet har sirkulert, og det omhandler når primært de nye kampaktivitetene. Det er interessant hvordan to idretter som prinsipielt er så like som boksing og MMA, omtales i så forskjellige ordelag som det gjøres av koalisjonen: Boksing omtales primært i forbindelse med de sekundære aspektene, hvis fokus er på skadevirkninger; de nye kampaktivitetene omtales i all hovedsak i relasjon til den normative kjerne. At de nye kampaktivitetene synes å ha lavere anseelse og reise flere motforestillinger, kan ses i lys av siviliseringsteori og utviklingen fra vale tudo og toughman til moderne MMA.

Utviklingen av MMA

I Oslo politidistrikts (2000) høringsuttalelse står det nevnt at “etter at en eventuell lov om organisert kampsport er tråd ikraft, bør politiet prioritere å slå hardt ned på uorganiserte kampsportaktiviteter”. Dette sitatet er vanskelig å forstå, fordi det for det første er organisert kamp som reguleres ved den nye loven, ikke uorganiserte kampsportaktiviteter. For det andre vil samtykkets straffriende virkning i straffelovens § 235 potensielt gjøre uorganiserte kampsportaktiviteter lovlig. Oslo Politidistrikt mener “en lovregulering vil forhåpentligvis kunne gjøre kampsportmiljøene mer åpne og kontrollerbare”. Sett i sammenheng med nevnte sitat om perfeksjonering av kampformer i relasjon til kriminelle handlinger, gir det meg konnotasjoner til kampsportmiljøet som skildres i filmen “fight club” fra 1999 – en film som potensielt kan ha bidratt til å forme en oppfatning omkring MMA-lignende kampsport. Der fremstilles er en råere form for “toughman contests”, som omtales i lovforarbeidene til Knockoutloven, og den visker til en viss grad ut skillet mellom kampsport og kriminell vold, på en måte som skildrer deltakerne som aggressive, spenningssøkende individer, med en forkjærlighet for å slåss. “Cage-fighting” i sin spede begynnelse lå nærmere en toughman-sfære, enn det det gjør mot dagens moderne MMA, med et særdeles tynt regelhefte, deltakere med varierende grad av profesjonalitet i kampsport, fravær av beskyttende hansker, mangel på

runder og ingen vektclasser. I syn på denne typen kampaktivitet viser Kulturdepartementet (2000, p. 12) til rekommandasjon fra Europarådet som:

“fremmet et utkast til rekommandasjon til medlemslandene om forbud mot arrangement i “fighting contests without rules”. Med dette menes kamper i bur (cage-fighting). Eksempler på slik aktiviteter er “ultimate fighting, extreme fighting og toughman fighting (...) ofte karakterisert som underholdende vold. I utkastet vises det til at hvis volden i samfunnet skal temmes, må det bekjempes i alle dets former. Såkalte “fighting contests without rules” (kamper uten regler) arrangementer har en tendens til feilaktig å fremstå som idrett, men i motsetning til kampsportene reguleres ikke disse aktivitetene av passende regler”

“Passende regler” er et særdeles viktig kriterium for å bedømme hva som kan anses som “godkjente” kampsporter i Norge i dag, men mangel på sådan i kamper som foregår i bur kan synes å være grunnlaget for hvorfor enhver kampaktivitet som tillater knockout (med unntak av boksing) reguleres i det hele tatt. Noe som gjorde denne diskusjonen spesielt vanskelig rundt 2000-tallet, kan relateres til forholdet mellom toughman og MMA i sin spede begynnelse, der mangel på regelverk, rundetider og vektclasser vekker klare etiske motforestillinger. På det tidspunktet regulering av knockoutsport ble foreslått hadde dog UFC, da- og nåtidens største MMA-organisasjon, i det store og hele beveget seg bort fra dette, for å kunne sanksjoneres i USA (Wertheim, 2008). Det første stevnet som inkluderte vektclasser, UFC 12, ble holdt 7. februar 1997 (Wertheim, 2008). UFC 21 ble avholdt 16. juli 1999, og innførte to viktige regelendringer: 5-minutters rundetid og et 10-poengs skåringssystem. Disse regelendringene består i dag, og var på den tiden et viktig steg mot sanksjonering i USA. Det første UFC-stevnet som ble sanksjonert var UFC 28, avholdt 17. november 2000, mens det første sanksjonerte MMA-stevne ble avholdt 30. september 2000. Dette er viktig, fordi sanksjoneringen av disse stevnene skjedde på bakgrunn av et formelt regelverk, det samme regelverket som benyttes i dag. Dette ble etter hvert kjent som “Unified rules of Mixed Martial Arts”. Arbeidet med sivilisering av MMA startet altså *før* lovforarbeidene var påbegynt, og det første sanksjonerte stevnet i USA ble avholdt *før* proposisjonen ble fremlagt.

Det er naturligvis vanskelig å forutsi hvilken retning utviklingen av MMA ville ta på dette tidspunktet, men disse regelendringen medførte en form for siviliseringsprosess av aktiviteten, eller en form for “sportifisering”, også kjennetegnet i utviklingen av moderne boksing (Dunning, 1999). Som Elias skriver om den tidlige sportifiseringen av boksing: “faktisk var det i sammenheng med utviklingen av et mer differensiert og... strengere sett av regler og økt

beskyttelse av utøverne fra seriøs skade som måtte medfølge... at en populær form for kamp antok karakteristikken til en idrett” (Elias, 1986, p. 5; egen oversettelse). En lignende form for sivilisering finner man også for eksempel i fotball, med beherskelse, kontroll og nedskrevne regler som hovedtrekk. Det er dog ikke snakk om sivilisering i en absolutt forstand, det antyder heller en bevegelse i retning av mer sivilisert utøvelse (Elias, 1986). Denne utviklingen skjer i samsvar med introduksjon av hansker, rundetider, vektklasser i MMA. Med det fremvoksende regelverket tok MMA, da særlig representerte ved UFC, et skritt fremover i siviliseringsøyemed, og fjernet seg med dette seg fra toughmankonkurranser. Denne utviklingen er etter min mening et høyst relevant tema i forhold til den eventuelle forrående virkningen kampsport måtte ha på publikum, og i drøfting om sporten bør reguleres. Ingunn Riise skriver 8. november 1999 i sitt vedlegg til høringsnotatet til Kulturdepartementet (2000), hvor hun beskriver MMA-lignende kampsport slik: “I “ultimate fighting” kjemper utøverne mot hverandre uavhengig av kjønn og vekt (...) Det er ingen hvileperioder eller oppdeling i runder. Det er en kamp inntil seier, ved at motstanderen dør, ikke klarer mer eller gir opp”. På tross av at hun referer til den største organisasjonen for denne typen kampaktivitet, Ultimate Fighting Championship, ser hun helt bort i fra de regelendringene som allerede hadde skjedd i organisasjonen. At aktiviteter som MMA og toughman settes i samme bås, uten en prinsipiell diskusjon hva angår forskjellene dem i mellom, overforenkler temaet, og forhindrer en god diskusjon rundt etikk, utøvelse av idretten og risikopotensiale ved forskjellige kampaktiviteter.

I forbindelse med debatten som oppsto høsten 2013, om å fjerne forbudet mot profesjonell boksing, uttalte idrettspresident Børre Rognlien seg om muligheten for å endre knockoutforskriften, slik at profesjonell boksing kan finne sted i Norge. Han siteres på følgende: “Det er en rekke ting som reguleres, og hvis vi opphever loven, vil man ha burfighting med bare never, og det tror jeg ingen vil ha” (Hjellen & Håby, 2013). At kampene foregår i bur ser ut til å vekke oppsikt. For eksempel er det en pågående politisk kamp i Australia der alle MMA-kamper forsøkes presset inn i tradisjonell boksering, fordi bur skaper et dårlig inntrykk (Davies, 2013). Dette på tross av idrettskommisjonens anbefaling om å benytte bur for å øke utøvernes sikkerhet. At det er bur som benyttes har med utviklingen av UFC, og praktiske hensyn, å gjøre (Wertheim, 2008). Noen MMA-organisasjoner har kampene sine i tradisjonell boksering, andre har dem i bur. Dette endrer fremgangsmåte og taktikk hos utøverne i noen grad, men antageligvis ikke mer enn at dette ikke lar seg observere for et utrent øye. Kampaktiviteter uten hansker, hvor knockout som følge av støt

mot hodet er tillatt, foregår så vidt meg bekjent ikke i sanksjonerte former, i hvert fall ikke i vesten. Hansker benyttes av alle de store organisasjonene og regelverket forøvrig er bortimot helt likt i verden over. Rognlien har rett i at om knockoutloven fjernes vil det forekomme MMA-kamper i bur, men at han ser for seg at dette foregår uten bruk av hansker gjør at det kan synes som om forskjellen mellom toughman og MMA ikke er klar heller i dag, selv hos de som kan ha en avgjørende rolle for idrettens fremtid i landet.

Kampsport som forrående aktivitet

På hvilken måte kampsport kan sies å ha en forrående virkning på publikum spesifiseres ikke nærmere i Odelstingsproposisjonen. I høringsutkastet (Kulturdepartementet, 2000, p. 7) nevnes et tidligere nedstemt forslag om å oppheve forbudet mot profesjonell boksing, der Odelstinget den gang blant annet viste til “aktivitetens forrående virkning på publikum, og at aktiviteten således kunne være med på å bryte ned grunnleggende normer og verdier i samfunnet”. Følgende sitat fra høringsnotat kan bidra til å kaste lys over hva som menes med nåværende lovforslag:

“Kampaktiviteter med voldsinnslag blir lett et underholdnings- og medieobjekt, med tilhørende økonomiske interesser innkoblet. Det er tvilsomt om slik aktivitet bør aksepteres av storsamfunnet. Vurdering av denne art vil ha betydning for hvorvidt organisert kampaktivitet- og idrettsutfoldelse skal sikre individet, og organiserte interesser, frirom til å utøve og iscenesette vesentlig mer vold enn det som aksepteres i det øvrige samfunnsliv” (Kulturdepartementet, 2000, p. 29).

Et lignende syn på kampsport uttrykkes også i høringsuttalelsen til Sosial- og Helsedepartementet (2000): “organisert voldsutøvelse er uforsvarlig og bør være uakseptabelt”. Kampsport blir etter min mening i begge disse uttalelsene trukket i særstilling, der kampsport blir vurdert forskjellige fra annen idrett i disse uttalelsene, fordi kampsport innehar noe som ingen andre idretter har: vold. Dette henger naturlig sammen med allerede diskuterte temaer om synet på kampsport og om intensjonsargumentet.

At kampsport gir muligheter for mer vold enn det som aksepteres i det øvrige samfunnsliv synes å være en del av det som gjør at kampsport har en forrående virkning, og som bidrar til å gjøre visse typer kampaktiviteter uønsket på norsk idrettsarena. Uttalelse fra

Helsedepartementet om at organisert voldsutøvelse er uforsvarlig og uakseptabelt, synes ikke å vurdere kampsport i et idrettsperspektiv. Det samme kan sies om høringsnotatet fra Kulturdepartementet som med regulering vil begrense muligheten for å iscenesette vesentlig mer vold enn det som aksepteres i det øvrige samfunnsliv. Det kan virke som kampsport vurderes som vold, mens kroppskontakt i mer aksepterte idretter bare vurderes som “en del av sporten”. Dette er et syn som gjør det svært vanskelig å diskutere kampsportens relasjon til voldshandlinger innad i idretten, og utad i forhold til samfunnet. Er det, som Kulturdepartementet påpeker, “det som aksepteres i det øvrige samfunnsliv” som skal sette standarden for akseptabel voldsbruk, er det viktig å huske at selv skulder mot skulder kan være en relativt seriøs voldshandling i det øvrige samfunnsliv. Det som gjør voldshandlinger akseptert, både på og utenfor banen, er samtykke (Sokol, 2004). Samfunnets normer og regler gir mulighet for to personer å inngå i bestemte aktiviteter, som kan være moralsk frastøtende for andre, som vil være ulovlig hvis det hadde vært utført uten gjensidig samtykke (Sokol, 2004). At kampsport som tillater knockout skiller seg så mye fra andre farlige og umoralske aktiviteter, at selv gjensidig samtykke er utilstrekkelig for å legitimere det, baseres seg etter min mening på nettopp at kampsport vurderes som noe kvalitativt annerledes, som en usivilisert form for organisert vold.

Oslo Shootfightingklubb har en kommentar til hvordan kampsport virker på publikum i sin høringsuttalelse (2000): “Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt shootfighting kan ha en forrående virkning på publikum, må vi få påpeke at en shootfightingkamp ikke gir noe råere uttrykk enn mange andre kampsporter, og at det langt overgår av de fleste actionfilmer på TV”. Samme klubb gir nevnte sammenligning mellom fekting og shootfighting, som de i prinsippet mener er det samme, ved at de begge er symbolske. Det er dog, etter min mening, en forskjell mellom kampsport og annen idrett generelt. Hvorfor kampsport trekkes i en form for særligstilling av koalisjonen kan belyses med bakgrunn i Elias’ siviliseringsteori. Moderne idrett er mer “abstrakt”, mer fjerne fra seriøs strid enn de var tidligere. Dette skillet er i tråd med siviliseringsprosesser innad i sporten, med nedskrevne regler, utbygging av administrative institusjoner og impuls kontroll hos utøverne. Dette skjer samtidig med siviliseringsprosesser i samfunnet ellers, hvis effekt på “behavioristisk-normativt” nivå viste konsistente trender over tid i retning av blant annet en avsky til å inngå i, og til og med være vitne til, voldelige handlinger (Dunning, 1999, pp. 43-44). Et sentralt trekk ved utviklingen til moderne sport har vært siviliseringsprosesser, ved å uttrykke og kontrollere bruk av fysisk vold, med et langtidsskifte i balansen mellom affektiv og rasjonell/instrumentell vold

(Dunning, 1986). Å plassere en voldshandling, for eksempel en sklitakling i fotball, på en skala som strekker seg fra affektiv til instrumentell kan etter min mening gjøres med en viss grad av presisjon: handlingen utført i affekt er ofte litt hardere, spilleren har ikke nødvendigvis et ønske om bare å ta ballen, det kan innebære hevn fra en tidligere takling, det kan ha en unødvendig ekstra dytt eller en ettersleng og lignende. Handlingen representeres ved at den innehar et element som ikke bare er rasjonelt i henhold til regelverket. Handlinger som dette er relativt sjeldne i sammenligning med instrumentelle voldshandlinger. De kan fordømmes, avhengig av hvor den hører hjemme i Smiths typologier for å identifisere vold, det være seg ved et gult kort, men også med etterspill i media eller ansvarlige organisasjoner.

Problemene med å plassere handlinger i kampsport innenfor Smiths typologier er allerede diskutert, men etter min mening er det også vanskelig å dele handlinger i kampsport inn i skillet mellom affektiv og rasjonell. Selv om Elias' skille mellom rasjonell og affektiv voldsbruk i idrett tjener som en god inndeling for å skille ulike handlinger på idrettsarenaen, strekker ikke dette til om man skal operasjonalisere voldshandlinger i kampsport. Etter min mening ligger store deler av debatten om regulering av kampsport i nettopp dette, fordi det er umulig å anslå presist om en voldshandling i kampsport er en instrumentell eller affektiv handling, på samme måte som det er vanskelig å bestemme med hvilken intensjon voldshandlingen utføres. Når alvorlige voldshandlinger kan gjennomføres i kampsport uten at det bryter med regelverket, og følgelig heller ikke slås ned på, er det vanskelig å argumentere for at kampsport og fekting begge symboliserer en voldshandling, og at idrettene derfor i prinsippet er like; Kampsport bryter med normer for sivilisering, det gjør ikke fekting. Fekting er i større grad en abstraksjon av en ekte sverdkamp enn hva kampsport er av en ekte slåsskamp, da potensiale for å påføre motstanderen intensjonell skade i større grad er fraværende i fekting. Med et samfunn som har beveget seg i retning av større grad av sivilisering, hvor vold som middel er forbeholdt spesialiserte, der kampsport i større grad enn andre idretter er mindre "abstrakt" og ligner mer på ekte strid, er det åpenbart hvorfor kampsport vekker reaksjoner. Gitt all aggressiv retorikk og bruk av intimidasjon mellom utøverne, i intervjuer før kamp, under innveing og i kampsammenheng, er det lett å se hvordan kampsportutøvere kan oppfattes som aggressive, spenningssøkende individer med et ønske om å sloss.

I regjeringens notat om godkjente kampaktiviteter (2013) skrives det at "det er en samfunnsoppgave å ikke tillate forrående aktiviteter med lav eller ingen sportslig verdi (...)

Stadig nye kampsporter vokser frem, der voldsdyrkelsen er fremtredene”. Er det en voldsdyrkelse i for eksempel MMA? En sammenheng mellom fremgangsmåte og popularitet er så absolutt til stede, med favorisering av utøvere som mest aktivt benytter trusler og voldsretorikk, og som på en eller annen måte fremstår som svært aggressive i kamp. I MMA er det, foruten om topp fem-ti utøverne innad i vektlassen, svært ofte “brawlers” som får størst medieoppmerksomhet, oftest vinner “fight of the night” og kan ha flere tap på rad uten å miste kontrakten med organisasjonen. Disse utøverne utøver en stor risiko, både for seg selv og for andre, ved at de ofte kjennetegnes av villigheten til å ta i mot mange slag, i søk etter åpningen for å treffe med slaget som avslutter kampen¹⁴. De beskrives ofte i sin hensikt i å gjøre kampen om til en “dog fight”, som regel brukt i motsetning til mer tekniske kamper. At disse er av de mest populære, kan kanskje tyde på at det er en sammenheng mellom kampsport og en kultur som forherliger vold. Et raskt søk etter videoer på internett ser ut til å bekrefte dette, der det er laget vanvittig mange kompilasjonsvideoer som viser voldelige TKO/KO, kutt, skader og lignende. Når organisasjonene i tillegg favoriserer utøverne som har et mer “voldelig uttrykk”, gjennom pengepremier for kveldens kamp, knockout eller submission, gjør det lett å anta at voldsdyrkelsen faktisk definerer sporten.

Fokus på taklinger og voldsuttrykk er prominent også i mange andre typer idrett, kanskje primært amerikansk, men at dette er en viktigere del av kampsport enn annen idrett, har antageligvis koalisjonen helt rett i. Rent instrumentelt er voldsdyrkelsen så absolutt fremtredende: det er det idretten er tuftet på. I symbolsk forstand, og det er antageligvis dit proposisjonen sikter, kan det kanskje også argumenteres for at det finnes en forherligelse av vold. Men selv om det på overflaten kan virke som vold forherliges kan ikke dette bevises så enkelt som å vise til eksempler, slik det er gjort ovenfor. Igjen må dette relateres til hva kampsport faktisk er. For å vinne en kamp i enhver fullkontakt-kampsport er det to typer handlinger som er av betydning: å utøve vold og forsvare seg mot vold. På samme måte som det er vanlig å oppsummere en fotballkamp ved å vise målsjanser og mål, er det naturlig å vise frem signifikante slag og eventuell prematur avslutning på kampen, nettopp fordi det er dette som er av betydning for å kåre en vinner. Spørsmålet om det er en voldsdyrkelse i kampsport, vil falle tilbake på spørsmålet om intensjon og kampsports natur.

¹⁴ I MMA kan Chris Leben, Leonard Garcia, Wanderlei Silva, Matt Brown tjene som eksempel

8. Avslutning

Fullkontakt kampsport synes å vekke følelser hos mange. De følelsene kommer godt frem i NRK sitt diskusjonsforum, som nevnt innledningsvis. Mye av det som går igjen der, kommer også på forskjellige måter frem av lovforarbeidene til Knockoutloven. Det virker som om kampsport ikke vurderes som en idrett av koalisjonen, men som noe annet. Nettopp dette kan gjøre at koalisjonen, som med folk som uttrykker sin holdning på NRK sitt debattforum, vurderer kampsport på en annen måte enn de ville gjort med annen fritidsaktivitet. At utøvere risikerer liv og lemmer i fritidsaktivitetene de foretar seg, er ikke nødvendigvis problemet. Det er mange svært risikable fritidsaktiviteter som bedrives i Norge, som for eksempel hestesport, klatring og basehopping. Det som skiller kampsport fra andre risikoaktiviteter, og som gjør det kontroversielt, er at det bryter med oppfatninger av hva som er sivilisert og akseptert atferd.

Som litteraturstudien viser, kommer ikke akutte skader og dødsfall i knockoutsporter dårlig ut i sammenligning med andre (kontakt)idretter. Sammenlignes langtidsskadevirkningene, i form av forekomst av CTE, hjernesvinn eller bruk av nevropsykologiske tester, viser en del forskning at boksing innebærer fare for hjerneskadene. Funnene er dog ikke konsistente, blant annet på grunn av utvalget som er benyttet. Forskningen som viser skadepotensialet i boksing i lovforarbeidene baserer seg på forskning som på ingen måte benytter et utvalg som gjør at data kan generaliseres til en boksepopulasjon. Mye av forskningen det refereres til der (som for eksempel ved Roberts, (1969) og Kaste et. al., (1982)), benytter høyeksponeringsboksere i utvalget, og følgelig er disse lovforarbeidene til Knockoutloven klarer å si noe om. At dette benyttes som data for å anslå skadepotensiale i helt andre kampaktiviteter er problematisk, og potensielt uten validitet. Det er som Norges Kickboxingforbund (2000, p. 5) skriver i sin uttalelse: "I en medisinsk utredning er det altså ikke bra nok å "kalle en spade for en spade", da nyansene er store i de forskjellige kampsportmiljøene". Kroniske hjerneskadene er en særlig viktig del av sekundær oppfatningene. De medisinske uttalelsene i proposisjonen maler et skremmende bilde: "det er anslått at minst 10-17% av profesjonelle boksere får sikker kronisk hjerneskade" (Kulturdepartementet, 2001, p. 7). Det refereres her til analyser av profesjonell boksing fra 1969. Med alt det innebærer av endring i eksponering, medisinsk overvåking og praktisering, er det problematisk å benytte data som dette. Det er beviselig en sammenheng mellom støt mot hodet og utvikling av kronisk hjerneskade (Cantu, 1995b), men epidemiologi er ikke kjent, verken for profesjonell boksing eller annen kampsport (McCrary, et al., 2007).

Hadde kampsport blitt vurdert fra et rent medisinsk perspektiv, kan det tyde på at utøvelse av profesjonell knockoutsport ikke ville blitt forbudt i Norge. I så fall ville det vært mange “companions in guilt”, som også hadde fortjent samme skjebne. Av den grunn støtter lovforarbeidene seg også på en form for legal moralisme. I dette ligger et syn på kampsport som noe annet enn alminnelig idrett, hvor intensjonen om å skade hverandre står sentralt. Der uttrykkes det også noe om hvorfor vi ikke bør ha kampsport i samfunnet, blant annet fordi det kan ha en forrående virkning. Det normative verdisynet retter seg særlig mot MMA; der kampsport vurderes som noe annet enn alminnelig idrett, vurderes MMA som noe annet enn alminnelig kampsport. Det kommer implisitt frem flere steder i lovforarbeidene et syn om at visse personer søkes seg til disse kampsportene med uhederlige hensikter.

Kulturdepartementet (2001, p. 6) viser for eksempel til Europarådet, som anbefaler et forbud mot MMA-lignende kampsport ut i fra at dersom volden i samfunnet skal reduseres, må den bekjempes i alle dets former. Dette gjelder interessant nok ikke boksing, kickboksing, karate – eller andre idretter som grovt sett kan karakteriseres som like. Når det fremsettes en antagelse om sammenheng mellom kampsportdeltakelse og offentlig voldsutøvelse, virker det for meg noe konterintuitivt å regulere muligheten til å gå fullkontaktkamp etter internasjonalt regelverk. Dette fordi muligheten til å trene kampsport på lik linje med alle andre i verden ikke forsvinner. Det som derimot forsvinner er en organisasjon som sørger for å finne en verdig motstander som samtykker til kamp, en dommer som styrer kampen og et legepersonell som overvåker det hele. Hvis det faktisk er slik at visse folk søker seg mot kampsport med ønske om å utøve vold mot et annet menneske, virker det logisk enten å innføre et totalforbud mot etablering av klubber, eller legge til rette for at konkurranse kan holdes i organiserte og kontrollerte former. Reguleringen vi har i dag legger seg et sted midt i mellom, noe som potensielt fører til at fullkontakt søkes i undergrunnsmiljøer eller på gateplan.

MMA vies stor plass i lovforarbeidene til knockoutloven. Som en relativt ny og raskt voksende idrett, vil antageligvis mye spalteplass være dedisert til etikken rundt dette i fremtiden. Tre aspekter synes særlig å gjøre det kontroversielt: at kamper foregår på bakken, at det foregår i bur og at det benyttes tynnere hansker enn i boksing. For det første bør folk ha tilstrekkelig innsikt i prinsippene, teknikkene og praksis for å kunne vurdere grad av brutalitet, fordi det visuelle inntrykket ikke alltid stemmer overens med hvor voldelig det er. Dette gjelder spesielt for kamper på bakken, der det på ingen måte er snakk om en overfallsmann og et forsvarsløst offer. Når det gjelder bruk av bur, så var dette i

utgangspunktet implementert nettopp på grunn av dets symboleffekt (Santoliquito, 2013), men det har naturligvis også et praktisk aspekt. Bur gir bedre flyt i kampene ved å gjøre dommeren mer usynlig, og det er i tillegg antageligvis sikrere enn en tradisjonell boksering (Davies, 2013). Og det siste, bruk av tynnere hansker, er nødvendig i MMA, fordi muligheten til å gripe er viktig. Til dette er boksehansker uegnet. Tynnere hansker er ikke ensbetydende med større, mer alvorlige skader enn i boksing, fordi MMA og boksing er så forskjellige. Det hanskene derimot gjør, sammen med bruk av albuer, er å åpne kutt, noe som forsterker det visuelle voldsinntrykket. Når kamper i tillegg foregår i bur og på bakken, gjør dette at MMA ser mer usivilisert og brutalt ut enn for eksempel boksing og kickboksing. Inntil denne oppfatningen endrer seg, vil dette være ett av argumentene hvor koalisjonen har komparative fordeler. Det er derfor ikke overraskende at det er nettopp dette argumentet som vektlegges av Rognlien i spørsmål om å oppheve Knockoutloven: “hvis vi opphever loven, vil man ha burfighting med bare never, og det tror jeg ingen vil ha” (Hjellen & Håby, 2013). Det blir antageligvis heller ikke siste gang normative verdier benyttes som argument for hvorfor MMA fortjener regulering. Når Ingunn Riise i 2000 beskrev MMA som en kamp på liv og død, reflekterer ikke dette det faktum at UFC i 2013 med rundt 3000 kamper har til gode å se et eneste dødsfall. Vurderinger av kampaktiviteter bør vurderes ut i fra praksis og empiriske data, ikke på bakgrunn av forutinntatte holdninger, og katastrofescenarioer som *kan* skje.

Å benytte Sabatier og Jenkins (1993) teoretiske rammeverk er nyttig for å analysere politiske beslutninger, særlig i saker som synes å røre så sterkt ved folks normative oppfatninger og etiske betraktninger. Ved å skille ut et verdisystem på slike områder er det lettere å vise hvilke konklusjoner som baseres seg på empiriske data og hvilke som i større grad er basert på normative verdier. Denne avhandlingen tilsier at det er behov for mer forskning for med sikkerhet å kunne anslå skadeepidemiologi i MMA og andre kampaktiviteter, da kun å benytte data fra profesjonell boksing har store metodiske svakheter. En slik tilnærming blir som å regulere innebandy på bakgrunn av at det er beviselig stort skadepotensial i ishockey – man går ut i fra at skadepanoramaet er likt fordi idrettene prinsipielt ligner. Det er behov for store, randomiserte undersøkelser som analyserer skadeepidemiologi innad i hver kampsportgren, før det på dokumentert grunnlag kan argumenteres for regulering. I tillegg er det nødvendig å vurdere skader som følge av kampaktivitet på lik linje og i sammenligning med skader fra andre idretter. At noe er risikabelt danner ikke nødvendigvis grunnlag for regulering. Dette påpekes også av Justisdepartementet (2000, p. 1) som skriver i sin høringsuttalelse: “Det kan etter departementets oppfatning ikke være aktuelt å forby folk å delta i bestemte

sportsaktiviteter bare fordi de derved utsetter seg for en risiko for skade på liv og helse. Den enkeltes frihet innenfor vårt samfunn bør også omfatte frihet til å foreta seg ting som mange anser som dumdrilig”.

Det er en viss enighet på tvers av koalisjonene om at kampaktivitet er risikabelt. Denne enigheten er fraværende når det kommer til de normative verdiene. Nettopp her finnes det største gapet mellom koalisjonene, og mye kan tyde på at det er stort hull i forståelsen av hva deltakelse i kampaktivitet har å si for dets medlemmer. Synet som kommer frem hos koalisjonen, reflekterer ofte det helt motsatte av hva som gjøres i uttalelsene fra kampsportorganisasjonene. Mens koalisjonen som ønsker å regulere knockout uttrykker noe om hvorfor kampsport er usivilisert og kan gjøre folk mer voldelige, vektlegger kickboksingforbundet, Oslo shootfighting og Bokseforbundet kampidretten som en god siviliseringsarena. For eksempel skriver Bokseforbundet (2000, p. 5):

“En meget viktig del av dagens boksing er det bidrag denne idrett gir som tilbud til ungdom som kan stå i fare for å “falle utenfor” på forskjellige vis. Bokseidretten er meget bevisst på å utvikle ansvarlighet og selvdisiplin hos unge mennesker, som kanskje ville utviklet antisosial atferd uten sitt boksemiljø”.

Dette sitatet symboliserer hvilken avstand det er i mellom koalisjonen og kampsportklubbene, i synet på hvilken rolle kampsportklubbene har. Dette er ikke å finne bare i Norge, det fremgår ofte også av forskningsartikler og debatter på feltet utenfor landets grenser. De som ønsker dagens norske former for regulering uttrykker ofte frykt for kampsports desiviliserende rolle (se for eksempel Endresen & Olweus, 2005; Gauthier, 2009; Leclerc & Herrera, 1999). De som forsvarer kampsport vektlegger ofte nettopp dens siviliserende rolle (se for eksempel Lewandowski, 2007; Wacquant, 1995). Hva slags effekt kampsportdeltakelse har på den enkelte er et område hvor det er behov for mer forskning. Skal det være mulig å holde en konstruktiv og god debatt om konsekvensene av storskaladeltakelse i kampaktiviteter i samfunnet, er det i større grad behov for en felles forståelsesramme som sier noe om *hva* deltakelse i kampsport innebærer. Slik det ser ut fra lovforarbeidene til Knockoutloven, så ligger koalisjonene så langt fra hverandre, at en god debatt nesten virker umulig.

Jeg husker godt mitt første møte med MMA. Da jeg så min første kamp snudde jeg meg mot han som hadde satt det på, og sa: “det her kan da vel aldri i verden være lovlig?”. Jeg synes det var brutalt, voldelig, uetisk, og det var med en vond følelse jeg satt gjennom de første

stevnene. Jeg kjenner meg av den grunn igjen i mange av holdningene som går igjen i lovforarbeidene, men dette endret seg med eksponering. Ikke fordi jeg vente meg på det som sådan, men fordi fordommene jeg brakte med meg fra boksing ikke syntes å gjelde når jeg fikk et mer omfattende bilde av idretten, organisasjonen og dens utøvere; det var noe mer enn bare brutalitet og vold, og utøvere som sloss som ville dyr for penger. Jeg begynte å se en *idrett*. Jeg innså at utøvernes fremgangsmåte ikke er en vill form for slåsskamp i det hele tatt – de er trente idrettsutøvere som med en kalkulert fremgangsmåte kjemper ut i fra egne styrker og svakheter. Jeg begynte å se hvilke former for presisjon, timing, fotbevegelse, finmotorikk, taktikk og teknikk som var involvert, der jeg før bare så slag og spark. Jeg begynte å se en velorganisert og seriøs organisasjon, fremfor fordommene som jeg hadde med meg fra boksesporten i USA. At eksponering kan gjøre at synet på idretten endrer seg, kan være et poeng både i forhold til lovforarbeidene til Knockoutloven og i forbindelse med den pågående debatten om å tillate proffboksing. Fullkontakt kampsport bryter sterkt med normer for sivilisert atferd. Dette kan gjøre det lett, spesielt med mangel på eksponering, å slutte seg til Kulturdepartementets tankegang om at det er “en samfunnsoppgave å ikke tillate forrående aktiviteter med lav eller ingen sportslig verdi” (Kulturdepartementet, 2013).

Kampsport er kontroversielt, og i tråd med Elias og Dunnings teorier om sivilisering, er det rimelig å anta at debatten ikke stilner i nærmeste fremtid, spesielt på grunn av MMAAs økende popularitet. Kanskje hører ikke fullkontakt kampsport hjemme i vårt relativt siviliserte samfunn, men for å avgjøre det, er det behov for skikkelig debatt – debatt som ikke bare skraper i overflaten. Kampsport kan ikke vurderes som noe *annet* enn idrett, og skader må av den grunn sammenlignes med andre idretter. Dette kan legitimere en regulering av kampaktivitet på et rent medisinsk grunnlag, såfremt lovgivningen er konsistent på tvers av idretter. Diskusjon av normative verdier burde adressere *hvorfor* det er av betydning at utøverne intensjonelt forsøker å skade hverandre, spesielt med henblikk på skadeepidemiologi i sammenligning med andre kontaktidretter. I drøftinger av MMA sin plass, er det behov for kamptekniske redegjørelser for hvorfor bur, hansker og kamper på bakken gjør dette mer usivilisert enn for eksempel boksing. Og det er behov virkelighetsnære diskusjoner av hvordan opplæring i kampsport foregår, og om dette forsterker eller undertrykker predisposisjon til å svare med vold utenfor treningssenteret. Å gi gode, reflekterte svar på spørsmål som dette krever utstrakt erfaring med kampaktiviteter, enten som deltaker eller observatør. Som kampsportentusiast kan jeg ikke annet enn håpe at disse spørsmålene blir skikkelig debattert neste gang knockoutloven er oppe til høring.

9. Referanseliste

- AIBA. (2012). Official AIBA Rules Documents. Retrieved 2013, 21. Mars
<http://aiba.org/default.aspx?pld=183#>
- Baird, L. C., Newman, C. B., Volk, H., Svinth, J. R., Conklin, J., & Levy, M. L. (2010). Mortality Resulting From Head Injury in Professional Boxing: Case Report. *Neurosurgery*, 67(2).
- Bernt, J. F. (2012). lovgivning. Retrieved 25.10.13, from Store norske leksikon
<http://snl.no/lovgivning>
- Bianco, M., Pannozzo, A., Fabbriatore, C., Sanna, N., Moschetti, M., Palmieri, V., & Zeppilli, P. (2005). Medical survey of female boxing in Italy in 2002-2003. *British Journal of Sports Medicine*, 39(8), 532-536.
- Bledsoe, G. H. (2009). Mixed Martial Arts. In R. Kordi, N. Maffulli, R. R. Wroble & W. A. Wallace (Eds.), *Combat Sports Medicine* (pp. 1-8). Nottingham: Springer London.
- Bledsoe, G. H., Li, G. H., & Levy, F. (2005). Injury risk in professional boxing. *Southern Medical Journal*, 98(10), 994-998.
- Bleiberg, J., Cernich, A., & Cameron, K. (2004). Duration of cognitive impairment after sports concussion. *Neurosurgery*, 54(5), 1073-1080.
- British Medical Association. (1993). The boxing debate. London: British Medical Association.
- British Medical Association. (2011). An information resource for doctors providing medical care at sporting events. London: British Medical Association.
- Buse, G. J. (2006). No holds barred sport fighting: a 10 year review of mixed martial arts competition. *British Journal of Sports Medicine*, 40(2), 169-172.
- Cantu, R. C. (1995a). *Boxing and medicine*: Human Kinetics.
- Cantu, R. C. (1995b). Brain Injuries. In R. C. Cantu (Ed.), *Boxing and Medicine*. Champaign: Human Kinetics.
- Casson, I. R., Sham, R., Campbell, E. A., Milton, T., & Didomenctio, A. (1982). Neurological and CT evaluation of knocked-out boxers. *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*, 45, 170-174.
- Chiappetta, M. (2010). UFC Finishing Stats Indicate Rise in Decisions. Retrieved 31.10.13
<http://www.mmafighting.com/2010/02/17/ufc-finishing-stats-indicate-rise-in-decisions>
- Clausen, H., McCrory, P., & Anderson, V. (2005). The risk of chronic traumatic brain injury in professional boxing: change in exposure variables over the past century. *British Journal of Sports Medicine*, 39(9), 661-664.
- Coakley, J. J. (2004). *Sport in society: issues and controversies*. Michigan: McGraw-Hill.
- Coletta, D. F. (2009). Nonneurologic Emergencies in Boxing. In M. D. Miller (Ed.), *Medical Issues in Boxing* (Vol. 28, pp. 579-590). Philadelphia: W. B. Saunders Company.
- Costanza, A., Weber, K., Gandy, S., Hof, P. R., Giannakopoulos, P., & Canuto, A. (2011). Review: Contact sport-related chronic traumatic encephalopathy in the elderly: clinical expression and structural substrates. *Neuropathology and Applied Neurobiology*, 37, 570-584.
- Critchley, M. (1957). Medical aspects of boxing, particularly from a neurological standpoint. *British medical Journal*, 16(1), 357-362.
- Cynarski, W. J., & Litwiniuk, A. (2006). The violence in boxing. *Archives of Budo*, 2, 1-10.
- Davies, G. A. (2013). 'Cage' needs to disappear from mixed martial arts says UFC head Tom Wright. Retrieved 17.10.2013, from The Telegraph:
<http://www.telegraph.co.uk/sport/othersports/ufc/10119832/Cage-needs-to-disappear-from-mixed-martial-arts-says-UFC-head-Tom-Wright.html>
- Den norske lægeforening. (2000). *Lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout - høringsuttalelse*. Oslo: Den norske lægeforening.
- Di Russo, F., & Spinelli, D. (2010). Sport is not always healthy: Executive brain dysfunction in professional boxers. *Psychophysiology*, 47, 425-434.

- Dunning, E. (1986). Social bonding and violence in sport. In N. Elias & E. Dunning (Eds.), *Quest for Excitement: Sport and Leisure in the Civilising Process*. Dublin: University College Dublin Press.
- Dunning, E. (1999). *Sport matters - Sociological studies of sport, violence and civilization*. London: Routledge.
- Elias, N. (1986). The Genesis of Sport as a Sociological Problem. In N. Elias & E. Dunning (Eds.), *Quest for Excitement: Sport and Leisure in the Civilizing Process*. Dublin: University College Dublin Press.
- Elias, N., & Dunning, E. (Eds.). (1986). *Quest for Excitement: Sport and Leisure in the Civilising Process* (Vol. 7). Dublin: University College Dublin Press.
- Endresen, I., M., & Olweus, D. (2005). Participation in power sports and antisocial involvement in preadolescent and adolescent boys. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 46(5), 468–478.
- Eriksson, M. (2004). Går kampsport och läkareetik att förena? *Läkartidningen*, 101(26-27).
- Förstl, H., Haass, C., Hemmer, B., Meyer, B., & Halle, M. (2010). Boxing - Acute Complications and Late sequelae. *Deutsches Ärzteblatt International*, 107(47), 835-839.
- Galetta, K. M., Barrett, J., Allen, M., Madda, F., Delicata, D., Tennant, A. T., . . . Balcer, L. J. (2011). The King-Devick test as a determinant of head trauma and concussion in boxers and MMA fighters. *Neurology*, 76(17), 1456-1462.
- Gauthier, J. (2009). Ethical and Social Issues in Combat Sports: Should Combat Sports be Banned? In R. Kordi, N. Maffulli, R. R. Wroble & W. A. Wallace (Eds.), *Combat Sports Medicine*. Nottingham: Springer London.
- Gavett, B. E., Stern, R. A., & McKee, A. C. (2011). Chronic Traumatic Encephalopathy: A Potential Late Effect of Sport-Related Concussive and Subconcussive Head Trauma. *Clinics in Sports Medicine*, 30(1), 179–xi.
- Gisle, J. (2011). proposisjon. Retrieved 30.10.13, from Store norske leksikon: <http://snl.no/proposisjon>
- Gissane, C., White, J., Kerr, K., Jennings, S., & Jennings, D. (2003). Health and safety implications of injury in professional rugby league football. *Occupational Medicine-Oxford*, 53(8), 512-517.
- Guskiewicz, K., Marshall, S., Bailes, J., McCrea, M., Cantu, R. C., Randolph, C., & Jordan, B. D. (2005). Association between Recurrent Concussion and Late-Life Cognitive Impairment in Retired Professional Football Players. *Neurosurgery*, 57(4), 719-726.
- Hall, R. C. W., & Chapman, M. J. (2005). Definition, diagnosis, and forensic implications of postconcussional syndrome. *Psychosomatics*, 46(3), 195-202.
- Helsedepartementet. (2000). *Høringsnotat om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Det Kongelige Sosial- og helsedepartement.
- Herrera, C. D. (2004). The search for meaningful comparisons in boxing and medical ethics. *Journal of Medical Ethics*, 30(5), 514-515.
- Hjellen, B., & Håby, M. (2013). – Ingen vil ha burfighting med bare never. Retrieved 09.10.13, from NRK: <http://www.nrk.no/sport/skeptisk-til-a-oppheve-knockoutlov-1.11278611>
- Jayarao, M., Chin, L. S., & Cantu, R. C. (2010). Boxing-Related Head Injuries. *Physician and Sportsmedicine*, 38(3), 18-26.
- Jordan, B. D. (1993). Epidemiology of Brain Injury in Boxing. In B. D. Jordan (Ed.), *Medical Aspects of Boxing*. Boca Raton: CRC Press.
- Jordan, B. D. (Ed.). (2009). *Brain Injury in Boxing*. Philadelphia: W. B. Saunders Company.
- Jordan, B. D., & Campbell, E. A. (1988). Acute injuries among professional boxers in New-York state - A 2 year survey. *Physician and Sportsmedicine*, 16(1), 87-93.
- Jordan, B. D., Jahre, C., Hauser, W. A., Zimmerman, R. D., Zarrelli, M., Lipsitz, E. C., . . . Folk, F. S. (1992). CT of 338 active professional boxers. *Radiology*, 185(2), 509-512.
- Jordan, B. D., Matser, E. J. T., Zimmerman, R. D., & Zazula, T. (1996). Sparring and Cognitive Function in Professional Boxers. *The physician and sportsmedicine*, 24(5), 87-98.

- Jordan, B. D., Relkin, N. R., & Ravdin, L. D. (1997). Apolipoprotein epsilon 4 associated with chronic traumatic brain injury in boxing. *Journal of the American Medical Association*, 278(2), 136-140.
- Justisdepartementet. (2000). *Høring - lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Det Kongelige Justis- og Politidepartement.
- Kampaktivitetslisten. (2010). *Kampaktivitetslisten av 16. november 2010 nr. 1772.*: Fastsatt av Godkjenningnemnda for organisert kampaktivitet som tillater knockout 16. november 2010. Kulturdepartementet: Oslo.
- Kaste, M., Vilkkki, J., Kuurne, T., Katevuo, K., & Meurala, H. (1982). Is chronic brain damage in boxing a hazard of the past. *The Lancet*, 320(27), 1186-1188.
- Kickboksingforbundet. (2000). *Høringsuttalelse fra Norges Kickboksingforbund*. Oslo: Norges Kickboksing forbund.
- Kirke- og undervisningsdepartementet. (1981). Ot. prp. nr. 52 (1980-1981) *Lov om forbud mot profesjonell boksing*. Oslo: Departementet.
- Kirkeby, I. R. R. (2004). Hodeskader i idrett. *Norsk Idrettsmedisin*, 19(1), 3-6.
- Knockoutforskriften. (2001). *Forskrift om sikkerhetsbestemmelser til lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout av 31. august 2001 nr. 1013*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Knockoutloven. (2001). *LOV 2001-06-15 nr 73: Lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Retrieved from <http://www.lovdata.no/cgi-wift/lldes?doc=/all/nl-20010615-073.html&1>.
- Knockoututvalget. (2013). Utvalg for å vurdere en mulig samordning av lov om forbud mot profesjonell boksing og lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout. *Kulturdepartementet*. Oslo.
- Kolt, G. S., & Kirkby, R. J. (1999). Epidemiology of injury in elite and subelite female gymnasts: a comparison of retrospective and prospective findings. *British Journal of Sports Medicine*, 33(5), 312-318.
- Kordi, R., Wallace, W. A., Maffulli, N., & Wroble, R. R. (2009). *Combat Sports Medicine*. London: Springer.
- Kulturdepartementet. (2000). *Høringsnotat - Utkast til lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Kulturdepartementet. (2001). *Ot.prp. nr. 75 (2000-2001) Om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Retrieved from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/otprp/20002001/otprp-nr-75-2000-2001-.html?id=165535>.
- Kulturdepartementet. (2013). Godkjente kampaktiviteter. Retrieved 05.05.13, from Kulturdepartementet <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/idrett/godkjente-kampaktiviteter.html?id=449360#>
- Landa, J. (2004). Risk and Injuries in Contact Fighting. *Journal of Combative Sport*(2), 1-5.
- Leclerc, S., & Herrera, C. D. (1999). Sport medicine and the ethics of boxing. *British Journal of Sports Medicine*, 33, 426-429.
- Lefkowitz, T., Flanagan, S., & Verlotta, G. (2009). Nonneurologic Emergencies in Boxing. In M. D. Miller (Ed.), *Medical Issues in Boxing* (Vol. 28, pp. 623-639). Philadelphia: W. B. Saunders Company.
- Levin, H., Lippold, S., Goldman, A., Handel, S., High, W., Eisenberg, H., & Zelitt, D. (1987). Neurobehavioural functioning and magnetic resonance imaging findings in young boxers. *Journal of Neurosurgery*, 67, 657-667.
- Lewandowski, J. (2007). Boxing: The sweet science of constraints. *Journal of the Philosophy of Sport*, 34(1), 26-38.
- Marsh, P. (1978). *Aggro: The Illusion of Violence*. London: Dent.
- Martland, H. S. (1928). Punch drunk. *Journal of the American Medical Association*, 91(15), 1103-1107.
- Matser, E. J. T., Kessels, A. G. H., Lezak, M. D., Troost, J., & Jordan, B. D. (2000). Acute traumatic brain injury in amateur boxing. *Physician and Sportsmedicine*, 28(1), 87-92.

- McCrorry, P. (1999). Sport medicine and the ethics of boxing - Commentary. *British Journal of Sports Medicine*, 33(6), 429-429.
- McCrorry, P., Zazryn, T., & Cameron, P. (2007). The Evidence for Chronic Traumatic Encephalopathy in Boxing. *Sports Med*, 37(6), 467-476.
- McKee, A. C., Cantu, R. C., Nowinski, C. J., Hedley-Whyte, E. T., Gavett, B. E., Budson, A. E., . . . Stern, R. A. (2009). Chronic Traumatic Encephalopathy in Athletes: Progressive Tauopathy After Repetitive Head Injury. *Journal of Neuropathology and Experimental Neurology*, 68(7), 709-735.
- McKee, A. C., Stein, T. D., Nowinski, C. J., Stern, R. A., Daneshvar, D. H., Alvarez, V. E., . . . Cantu, R. C. (2012). The spectrum of disease in chronic traumatic encephalopathy. *Brain*. doi: 10.1093/brain/aws307
- McLatchie, G., Brooks, N., Galbraith, S., Hutchison, J. S. F., Wilson, L., Melville, I., & Teasdale, E. (1987). Clinical neurological examination, neuropsychology, electroencephalography and computed tomographic head scanning in active amateur boxers. *Journal of Neurology Neurosurgery and Psychiatry*, 50(1), 96-99.
- Miele, V. J., & Bailes, J. E. (2007). Objectifying when to halt a boxing match: A video analysis of fatalities. *Neurosurgery*, 60(2), 307-315.
- Mookie, A. (2012). Fun With Numbers: UFC 2012 Fight Finish Statistics. Retrieved 31.10.13 <http://www.bloodyelbow.com/2012/7/17/3163315/ufc-2012-fight-statistics-ufc-stats>
- Morgan, G. (2004). *Organisasjonsbilder: innføring i organisasjonsteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Moriarty, J., Collie, A., Olson, D., Buchanan, J., Leary, P., McStephen, M., & McCrorry, P. (2004). A prospective controlled study of cognitive function during an amateur boxing tournament. *Neurology*, 62(9), 1497-1502.
- Murtnes, S., & Ramm, N. A. (2013). Proffboksing skal bli lov: – Vil være fantastisk. Retrieved 08.11.13, from NRK: <http://www.nrk.no/sport/proffboksing-skal-bli-lov-i-norge-1.11277618>
- Myers, D. G. (1999). *Social psychology*. Boston: McGraw-Hill Higher Education.
- Nicholl, J., Coleman, P., & Williams, B. (1993). *Injuries in sport and exercise: main report*. London (UK): Sports Council.
- Nicholl, J., Coleman, P., & Williams, B. (1995). The epidemiology of sports and exercise related injury in the United Kingdom. *British Journal of Sports Medicine*, 29(4), 232-238.
- NIF. (2000). *Høringsuttalelse fra Norges idrettsforbund og olympiske komité til Kulturdepartementet vedrørende utkast til lov om organisert kampaktivitet som tillater knock-out*. Oslo: Norges Idrettsforbund og olympiske komite,.
- Norges Bokseforbund. (2000). *Vedr. utkast til lov om organisert kampaktivitet som tillater knock-out*. Oslo.
- Norges Budo Forbund. (2000). *Høringsuttalelse vedr. utkast til lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Norges Budo Forbund.
- NRK. (2013). Klar for proffboksing? Retrieved 08.11.2013, from <http://www.nrk.no/ytring/klar-for-knockout-1.11279757>
- Oberlander, M. A., & Morgan, B. E. (2001). An examination of injuries in major league soccer - The inaugural season. [Article]. *American Journal of Sports Medicine*, 29(4), 426-430.
- Olstad, F., & Tønnesson, S. (1987). *Norsk idretts historie: Forsvar, sport, klassekamp 1861-1939*: Aschehoug.
- Oslo-Shootfighting. (2000). *Høringsuttalelse*. Oslo: Oslo Shootfighting v/ Thomas Hytten.
- Oslo Politidistrikt. (2000). *Høringsnotat om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Oslo Politidistrikt.
- Paulsen, I. (2013). Døde av skadene. Retrieved 20.04.13, from Harstad Tidene: <http://www.ht.no/incoming/article7263665.ece>
- Polithøgskolen. (2000). *Høringsnotat om lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout*. Oslo: Polithøgskolen.
- Porter, M. (2003). A 9-year controlled prospective neuropsychological assessment of amateur boxing. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 13(6), 339-352.

- Porter, M., & O'Brien, M. (1996). Incidence and severity of injuries resulting from amateur boxing in Ireland. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 6, 97-101.
- Proffbokseloven. (1981). *LOV-1981-06-12-68: Lov om forbud mot profesjonell boksing*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Ravdin, L. D., Barr, W. B., Jordan, B. D., Lathan, W. E., & Relkin, N. R. (2003). Assessment of cognitive head recovery following sports related trauma in boxers. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 13(1), 21-27.
- Richardson, D. (2004). Player Violence: An Essay on Torts and Sports. *The Stanford Law & Policy Review*, 15(133).
- Roberts, A. H. (1969). *Brain damage in boxing*. London: Pitman Publishing.
- Ross, R., Cole, M., Thompson, J., & Kim, K. (1983). Boxers: computed tomography, EEG and neurological evaluation. *Journal of the American Medical Association*, 249(2), 211-213.
- Ryan, A. (1998). Intracranial injuries resulting from boxing. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 17(1), 155-168.
- Sabatier, P. A., & Jenkins-Smith, H. C. (1993). *Policy Change and Learning: An Advocacy Coalition Approach*: Westview Press.
- Santoliquito, J. (2013). Let there be fight. Retrieved 25.11.13, from Sherdog: <http://www.sherdog.com/news/articles/2/Let-There-Be-Fight-59271>
- Sheard, K. G. (1997). Aspects of boxing in the western 'civilizing process'. *Sociology of Sport*, 32(1), 34-57.
- Sironi, V. A., & Ravagnati, L. (1983). Brain damage in boxers. *The Lancet*, 321(8318), 244.
- Sokol, D. K. (2004). The not-so-sweet science: the role of the medical profession in boxing. *Journal of Medical Ethics*, 30(5), 513-514.
- Sokol, D. K. (2011). Boxing, mixed martial arts, and other risky sports: is the BMA confused? *BMJ*, 343(1).
- Stern, R. A., Riley, D. O., Daneshvar, D. H., Nowinski, C. J., Cantu, R. C., & McKee, A. C. (2011). Long-term Consequences of Repetitive Brain Trauma: Chronic Traumatic Encephalopathy. [Article]. *Pm&R*, 3(10), S460-S467. doi: 10.1016/j.pmrj.2011.08.008
- Støstad, M. N., & Bye, Ø. S. (2013). – Dette er grunnen til at proffboksing er forbudt. Retrieved 07.06.13 <http://www.nrk.no/sport/-viser-at-proffboksing-er-skadelig-1.11082382>
- Sunnervik, L. (2013). Allvarliga hot mot Fridas motståndare. Retrieved 25.08.13, from Expressen <http://www.expressen.se/sport/allvarliga-hot-mot-fridas-motstandare/>
- Svinth, J. R. (2007). Death under the Spotlight: Analyzing the Data. from Journal of Combative Sport http://ejmas.com/jcs/jcsart_svinth_a_0700.htm
- Sørholt, V., & Baardsen, C. (2011). Overlege: – Profesjonelle bokserer kan få kroniske hjerneskader. Retrieved 03.04.12, from TV2: <http://www.tv2.no/sport/ovrig/overlege-profesjonelle-bokserer-kan-faa-kroniske-hjerneskader-3659256.html>
- Thomassen, A., Juul-Jensen, P., Olivarius, B., Braemer, J., & Christensen, A. L. (1979). Neurological, electroencephalographic, and neuropsychological examination of 53 former amateur boxers. *Acta Neurologica Scandinavica*, 60(6), 352-362.
- Unterharnscheidt, F. (1995). A neurologist's reflections on boxing. II. Acute and chronic clinical findings secondary to central nervous system damage. *Revista de neurologia*, 23(122), 833-846.
- Varlotta, G. P., Jordan, B. D., & Miller, M. D. (2009). *Medical Issues in Boxing*. Philadelphia: Elsevier Science Health Science Division.
- Wacquant, L. J. D. (1995). The pugilistic point of view: How boxers think and feel about their trade. *Theory and Society*, 24(4), 489-535.
- Warburton, N. (1998). Freedom to box. *Journal of Medical Ethics*, 24, 56-60.
- Welch, M., Sitler, M., & Kroeten, H. (1986). Boxing injuries from an instructional program. *Physician and Sportsmedicine*, 14, 81-89.
- Wertheim, L. J. (2008). *Blood in the Cage: Mixed Martial Arts, Pat Miletich, and the Furious Rise of the UFC*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.

- Wikipedia. (2013). List of UFC events. Retrieved 15.10.2013
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_UFC_events
- Wildes, K. W. (1995). Is Boxing Ethically Supportable? In R. C. Cantu (Ed.), *Boxing and Medicine*. Champaign: Human Kinetics.
- Wilson, F., Gissane, C., Gormley, J., & Simms, C. (2010). A 12-month prospective cohort study of injury in international rowers. *British Journal of Sports Medicine*, *44*(3), 207-214.
- Zazryn, T., Cameron, P., & McCrory, P. (2006). A prospective cohort study of injury in amateur and professional boxing. *British Journal of Sports Medicine*, *40*(8), 670-674.
- Zazryn, T., McCrory, P., & Cameron, P. (2009a). Injury rates and risk factors in competitive professional boxing. *Clinical Journal of Sport Medicine*, *19*(1), 20-25.
- Zazryn, T., McCrory, P., & Cameron, P. (2009b). Neurologic Injuries in Boxing and Other Combat Sports. *Physical medicine and rehabilitation clinic of North America*, *20*(1), 227-239.